



Till Ålands lagting

ALLMÄN MOTIVERING

FINANSUTSKOTTETS OCH NÄRINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE NR 2/2014-2015

Sammanfattning

Landskapsregeringens förslag

Landskapsregeringen föreslår att en budget för år 2015 antas för landskapet Åland uppgående till 368 770 000 euro.

Motionerna

I anslutning till budgetförslaget har 48 budgetmotioner inlämnats.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att budgetförslaget godkänns med vissa ändringar. Budgetmotionerna föreslås förkastade.

Utskottets synpunkter

Allmän motivering

Ekonomisk översikt

Världen och Europa

Den globala tillväxten förefaller bli svag och ojämn under det kommande året. USA:s ekonomi förefaller komma att stärkas medan Kinas förefaller avmattas och Japans försvagas. Oljepriset ligger idag på en relativt sett låg nivå på ca 70 dollar per fat jämfört med 90-120 dollar per fat för något år sedan.

För Europa gäller att eurozonen generellt förefaller ha svaga utsikter. Tyskland tappar fart medan Storbritannien har ekonomiskt uppsving. En viss stabilisering förefaller ske i krisländerna i södra euroområdet. Den största risken är att eurozonen hamnar i deflation. Utvecklingen i Mellersta Östern och i Ukraina oroar.

Den finländska ekonomin

I den finländska regeringens proposition nr 131/2014 rd anges följande: "Enligt ekonomiska avdelningens prognos från september 2014 förväntas Finlands bruttonationalprodukt inte öka år 2014. Tillväxten för 2015 väntas bli 1,2 %, och tillväxtbasen kommer att breddas. Den privata konsumtionen ökar i någon mån, dvs. med 0,3 %, jämfört med föregående år, trots att hushållens realinkomster förblir oförändrade."

Den finländska ekonomin har både långsiktiga strukturella problem samt överhängande problem på exportmarknaderna. Ända sedan år 2011 har produktionsvolymerna minskat. Den svaga efterfrågan håller priserna nere. De flesta branscher ser mer eller mindre negativt på den ekonomiska framtiden.

Den åländska ekonomin

Värdet på Ålands samlade produktion (BNP) har minskat kontinuerligt sedan år 2011. År 2015 förväntas, enligt vårens bedömningar, BNP sjunka med ca 3 procent. Uppskattningsvis 1-2 procent av den prognosticerade minskningen ankommer på svaveldirektivet. Sjöfartens relativa andel av BNP har halverats på 10 år och ligger nu på ca 20 procent av BNP.

Det finns inga tecken på att arbetslösheten minskar från nuvarande nivå. De flesta branscher inklusive sjöfarten och livsmedelsklustret har svårigheter till följd av det allmänna konjunkturläget, svaveldirektivets införande och det ryska importstoppet. Trots osäkerheten om bunkerkostnaderna kan man ändå märka en viss optimism angående marknadsutvecklingen inom t.ex. oljefrakt. Den del av tillverkningsindustrin som har marknader bortom närområdet visar stabilitet och god lönsamhet. Även bankerna visar starka resultat trots låga räntor.

Andelen personer i ekonomiskt utsatta hushåll på Åland är 4,3 procent enligt statistiken för år 2012. Detta är mindre än hälften av motsvarande andel i Finland som år 2012 var 9,0 procent. Den förväntade medellivslängden på Åland är 81,5 år. Motsvarande medellivslängd inom EU är 80,2 år och i Finland 80,5 år.

Tre fjärdedelar av varuexporten och närmare 60 procent av tjänsteexporten går till Finland. Utskottet konstaterar att Åland och det åländska näringslivet på allt sätt bör dra nytta av närheten till Sverige då den svenska ekonomin i nuläget är starkare än den finska.

Landskapet Ålands resultaträkning enligt bokslutet visar mellan åren 2010 till 2013 att det långsamt går åt rätt håll. År 2011 var verksamhetens kostnader knappt 171 miljoner euro. År 2012 hade de sjunkit till 170 miljoner och bokslutet för år 2013 visar på 168 miljoner euro. Enligt budgeten för år 2014 beräknas verksamhetens kostnader till ca 178 miljoner och för år 2015 177 miljoner.

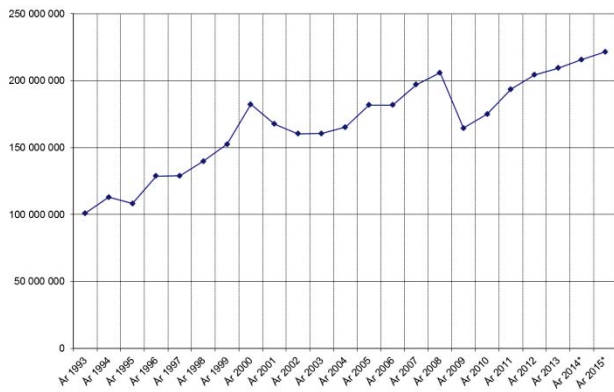
Det är en betydelsefull och nödvändig trend att kostnaderna enligt bokslutet minskar. Resultatet före fonderingar och reserveringar har minskat ännu kraftigare. År 2010 var underskottet 31 miljoner för att sedan krympa till 17 miljoner år 2011 och 9 miljoner år 2012. År 2013 är underskottet 4 miljoner. Det budgeterade resultatet före fonderingar och reserveringar för år 2014 visar ett överskott på 3,3 miljoner. För år 2015 budgeteras ett underskott på 8,5 miljoner. Utskottet anser att det under rådande lågkonjunktur är motiverat att budgetera ett underskott för att stimulera den åländska ekonomin. Vidare är det viktigt att understryka att landskapet fortsättningsvis är utan lån.

Landskapets budgetekonomi

Utskottet konstaterar att budgetstrukturen förnyats och bygger nu på affärsbokföringens principer. Detta är viktigt för att skapa tydliga strukturer när det gäller att göra landskapets ekonomi mer tillgänglig. Systemet skapar dessutom förutsättningar för exaktare likviditetsanalys och ekonomiska nyckeltal. Utskottet betonar vikten av att landskapsregeringen utarbetar nyckeltal för budgeten som sedan blir jämförbara med motsvarande nyckeltal i bokslutet. Detta är viktigt för att på ett adekvat sätt kunna följa landskapets finansiella ställning.

Landskapsregeringen konstaterar att Ålandsdelegationen fastställt förskottet på avräkningsbeloppet år 2015 till 221.568.000 euro. Ålandsdelegationen fastställde i september 2014 ett tillkommande belopp om 496.392,78 euro som slutavräkning för år 2013 vilket är en rättelse i förhållande till landskapsregeringens budgetförslag. Trots den försämrade ekonomiska situationen och utvecklingen för Finland överstiger avräkningsbeloppet det intervall för avräkningsbeloppet som presenterades i förslaget till grundbudget för år 2014. I sammanhanget kan noteras att avräkningsbeloppet för 2015 påverkats positivt med ca 7-8 miljoner till följd av statliga engångsåtgärder.

Avräkningsbeloppets utveckling enligt utbetalningsår (budgeteringsår)



Utskottet konstaterar att de medel som avsatts för det stabilitetssystem som upptogs under moment 44.20.88 i grundbudgeten för år 2014 utgör en del av likviditeten.

Landskapsregeringen avser att under år 2015 lägga fram ett lagförslag avseende skapandet av ett stabilitetssystem vars syfte är att säkra förutsättningarna för sunda offentliga finanser. Syftet är att stabilitetssystemet kommer att innehålla en intäktsreserv bl.a. innehållande penningautomatmedel som kan fungera som en utjämnande faktor i de offentliga finanserna. Avsikten är att systemet ska bestå av en förebyggande del och en korrigerande del. Utskottet anser att det finns ett stort behov av ett sådant stabilitetssystem och ser därför fram emot att ett sådant lagförslag föreläggs lagtinget. I samband med beredning av ett lagförslag bör landskapsregeringen överväga om och i så fall hur fonderade medel i ett stabilitetssystem blir en del av respektive hålls utanför landskapets likviditetshandling.

Utskottet betonar vikten av att landskapet bedriver en snäv ekonomisk politik i synnerhet när det gäller landskapets egen förvaltning och den service landskapet erbjuder. I linje med detta framhåller utskottet vikten av att landskapet i första hand utnyttjar egna lokaler innan man hyr upp nya. Den s.k. naturbruksskolans lokaler ska användas för landskapets förvaltning eller ställas till näringslivets förfogande. I det fall de inte är uppbokade för andra ändamål under tiden för lagtingets planerade ombyggnad kunde ett alternativ vara att lagtinget under ombyggnaden utnyttjar dessa lokaler för kontor, plenum och utskottsmöten m.m.

Självstyrelseutveckling

Under år 2015 fortsätter arbetet med en ny självstyrelselag. Den blandade kommittén, ledd av presidenten Tarja Halonen och med representanter från samtliga partier i Ålands lagting och riksdagen avser överlämna ett delbetänkande till justitieministern i slutet av januari 2015. Avsikten är att delbetänkandet ska innehålla förslag till riktlinjer för det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Landskapsregeringen har överlämnat en ny lagstiftning om hembygdsrätten till lagtinget. Utskottet konstaterar att även jordförvärvslagen och näringsrätten kommer att revideras och att arbetet inletts beträffande jordförvärv. Utskottet betonar vikten av att landskapsregeringen gör översyn av dessa lagstiftningsområden.

Arbetet med att justera avräkningsgrunden bör gå vidare. Utskottet anser att det faktum att Ålands befolkning ökat i förhållande till hela Finlands befolkning bör lyftas fram i de kommande diskussionerna med riksmyndigheterna.

Utveckling och omstrukturering av landskapsförvaltningen

Utskottet noterar att landskapsförvaltningen omstruktureras så att kansliavdelningen ersätts med ett regeringskansli varvid vissa av de verksamheter som nu finns på kansliavdelningen omstruktureras på olika sätt. Byggnadsbyråns fastighetsenhet ombildas till ett fastighetsverk. Trafikavdelningen ombildas till en infrastrukturavdelning som mer heltäckande ansvarar för landskapets infrastruktur. Därutöver går arbetet med Ålands digitala agenda (ÅDA) vidare och detsamma gäller bildandet av ett gemensamt aktiebolag för samverkan mellan landskapet och den kommunala sektorn. Utskottet betonar vikten av att ÅDA fokuserar på att vara en upphandlande enhet. Utskottet konstaterar att landskapsförvaltningen nu planerar och genomgår en stor omstrukturering. Utskottet betonar vikten av att effektiviseringar och rationaliseringar faktiskt åstadkoms då reformer genomförs. Målet med reformerna bör alltid vara bättre service till medborgarna och kostnadsrationaliseringar.

Utveckling och omstrukturering av den kommunala serviceproduktionen

Landskapsregeringen har under mandatperioden arbetat med att bereda och genomföra en samhällsservice-reform i syfte att möta framtidens ekonomiska och strukturella utmaningar genom att samordna den offentliga servicen i större helheter, öka effektiviteten och kompetensen, stärka rättsäkerheten och servicenivån, förbättra konkurrenskraften och rekryteringsmöjligheterna. Ett av syftena är att ge mer likvärdig service och att upprätthålla en gemensam tillämpning av lagstiftningen så att alla på Åland ges likvärdiga förmåner. Utskottet konstaterar att kommunernas socialtjänst (KST) avser skapa ett rättvisare samhälle för alla och är i sig en bekräftelse av att kommunerna är viktiga även i framtiden.

Jämställdhet

Landskapsregeringens uttryckliga mål är att Åland till alla delar ska bli ett jämställt samhälle. I målet att uppnå social hållbarhet ingår målsättningen att uppnå jämställdhet mellan män och kvinnor samt pojkar och flickor. För att uppnå målet krävs ökad kunskap om hur könsrollerna formar och påverkar individer, strukturer och samhälle. Kvinnorna tar tex. ut nästan all föräldraledighet vilket inte bidrar till en jämställd arbetsmarknad och ett jämställt familjeliv. Landskapsregeringen avser nu försöka öka jämställdheten genom särskilda incitament för de familjer som delar på ledigheten. Utskottet ser positivt på detta. Stress och trötthet och hälsoproblem i skolan är därtill enligt statistiken vanligare bland flickor än pojkar. Kvinnor och män har olika sjukdomsbild vilket bör analyseras och undersökas. Utskottet betonar vikten av att landskapsregeringen som ett led i arbetet med ett jämställt Åland försöker utröna orsakerna till den olika sjukdomsbilden. Utskottet uppfattar att statistiken även anger att traditionella könsroller befästs på gymnasiet så att pojkar oftare läser teknik medan flickor läser humaniora. Enligt statistiken har kvinnorna lägre medellöner än män i såväl privat som offentlig sektor. Utskottet uppmanar landskapsregeringen att följa med utvecklingen och verka för att utbildningarna görs mer intressanta för båda kön samt att lönesättning i offentlig sektor sker utgående från ett arbetsvärderingssystem.

Social omsorg

Utskottet delar landskapsregeringens målsättning för socialpolitiken om att alla människor ska ha lika rätt till trygghet under livets alla skeenden. I detta ingår tillgång till likvärdiga sociala omsorger och stödinsatser. I enlighet med LL (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården antar landskapsregeringen årligen en socialvårdsplan som innehåller riktgivande mål och anvisningar till kommunerna för ordnandet av socialvården i landskapet under de fem följande åren.

Utskottet konstaterar att den demografiska utvecklingen på Åland skapar särskilda utmaningar för vårt välfärdsamhälle av nordisk modell. Landskapsregeringens målsättning är att alla ska ha rätt till en likvärdig och kvalitativt god äldreomsorg. Landskapsregeringens avsikt är att lagen om stöd för närståendevård ska ses över samt att en arbetsgrupp ska tillsättas under år 2015 för att inleda arbetet med den kommande äldreomsorgslagen samt äldreomsorgens organisation som steg två efter att kommunernas socialtjänst är etablerad. Utskottet noterar att socialvårdslagstiftningen genomgår en totalrevidering i riket och landskapsregeringen avser att under år 2015 ta fram ett lagförslag till förnyande av socialvårdslagen och lagstiftning som sammanhänger med den. Utskottet delar landskapsregeringens uppfattning om att det är viktigt att det görs en grundlig analys av reformarbetet i riket och hur landskapets socialvårdslagstiftning kan anpassas till de åländska strukturerna.

Landskapsregeringen anger i budgetförslaget att man har en nolltolerans mot narkotika. I budgetförslaget anges att landskapsregeringen erfarit att droganvändningen bland unga har ökat oroväckande under hösten. Utskottet betonar därför i likhet med landskapsregeringen behovet av en kraftsamling för att åtgärda detta samt att ändra attityder. Utskottet understryker vikten av att ständigt följa med användning av alkohol, tobak och narkotika i landskapet.

Hälso- och sjukvård

Landskapsregeringens mål, enligt budgetförslaget, med hälso- och sjukvården är att främja en hållbar utveckling genom satsningar på hälsofrämjande och förebyggande åtgärder samt att trygga en tillräckligt god specialistsjukvård. Det patientnära arbetet utförs i Ålands hälso- och sjukvårds (ÅHS) regi. ÅHS har under år 2015 särskilt fokus på att förbättra patientbemötandet ytterligare, samt att optimera remitteringen för vård utanför Åland. Utskottet noterar att 2.300 fler människor idag har möjlighet att gå till ÅHS tandläkare. I det fall landskapsregeringen beslutar att personer under den relativa fattigdomsgränsen får möjlighet att gå till ÅHS tandläkare ökar gruppen till 3.400 personer.

Utskottet har fattat beslut om avsnittet efter omröstning (angående motion nr 22, Tandvårdens utveckling) som utfallit (4-2), varvid beslutet biträdades av ordförande Jörgen Pettersson, viceordförande Mika Nordberg samt ledamöterna Karl-Johan Fogelström och Annette Holmberg-Jansson.

Hållbar utveckling

Utskottet betonar inledningsvis att frågan om hållbar utveckling inte enbart är miljöpolitik. Därför ser utskottet det som olyckligt att detta satts under samma rubrik i budgetförslagets allmänna motivering.

Utskottet konstaterar i enlighet med vad som angavs i betänkande nr 14/2013-2014, samt i linje med budgetmotion nr 7, följande: "Utskottet understryker vikten av att de fyra hållbarhetsprinciperna i meddelandet inte ska tolkas bokstavligt utan närmast ses som riktlinjer för det framtida arbetet. Det finns behov av att kontinuerligt se över och justera tillämpningen av principerna i takt med att erfarenhet av deras tillämpning kan erhållas. Det kan komma nya rön som ger vid handen att nya principer bör utarbetas.

Vidare är det viktigt att landskapsregeringen utarbetar en femte hållbarhetsprincip som beaktar behovet av BNP tillväxt i samhället samt vikten av att alla näringsgrenars konkurrenskraft bibehålls i jämförelse med motsvarande näringsgrenar i våra närområden. Det är inte hållbart att reglera förutsättningarna för en sektor på ett sådant sätt att verksamheten bara flyttar från eller läggs ner på Åland och bedrivs i Ålands närområden istället.

Däremot bör landskapsregeringen säkerställa att investeringar kontinuerligt görs i syfte att stöda en hållbar utveckling. Det finns dessutom affärsmöjligheter för de företag som investerar i hållbar utveckling.

Utskottet konstaterar att vissa verksamheter kommer att ha lättare än andra att uppfylla hållbarhetsprinciperna men att takten på hållbarhetsarbetet inom varje sektor måste gå i samklang med den sektorns verksamhetsförutsättningar."

Utbildnings- och kulturpolitik

Utskottet konstaterar i likhet med landskapsregeringen att kunskap och innovation är en förutsättning för ett livskraftigt och konkurrenskraftigt samhälle. En god och likvärdig utbildning är en av grundstenarna i välfärdssamhället. Landskapsregeringen satsar betydande resurser på att med den nyligen antagna IKT-strategin för utbildningsväsendet på Åland som riktlinje stöda och samordna IKT-utvecklingen i såväl grundskolan som landskapets egna skolor. Utskottet har erfarenhet att Ålands lyceum, även studentskrivningarna, inom några år kommer att ha övergått helt till att bli digitalt. Utskottet betonar vikten av att grundskolorna i sin undervisning förbereder sina elever på detta. Samtidigt önskar utskottet betona vikten av att grundskolorna uppmuntrar eleverna att röra på sig och att utöva idrott i syfte att om möjligt komma till rätta med fysisk inaktivitet som med tiden leder till hälsoproblem för de unga.

I budgetförslaget anger landskapsregeringen att investeringar i fastigheten som inhyser Ålands museum, Ålands konstmuseum och magasin samt förverkligandet av den nya basutställningen vid Ålands museum ska ses som ett led i att stärka besöksnäringen. Utskottet delar denna uppfattning men anser att man bör överväga driftslösningar som möjliggör samarbete mellan Ålands museum och Ålands konstmuseum och privata museer alternativt extern finansiering. Utskottet uppmanar landskapsregeringen att överväga driftslösningar som möjliggör ett dylikt samarbete.

Landskapsregeringen anger att det för att genomföra planerna på Bomarsunds besökscentrum krävs ytterligare utredningar kring bl.a. driftsfrågorna. Utskottet betonar vikten av att planeringen av Bomarsunds besökscentrum sker i nära samarbete med Sunds kommun, Visit Åland och Bomarsundssällskapet. Landskapsregeringen bör överväga att i så stor utsträckning som möjligt tillgängliggöra Bomarsunds befästmansverk digitalt för besökare.

Utskottet har fattat beslut om avsnittet efter omröstning (angående motion nr 18, En moderniserad grundskolelag) som utfallit (4-2), varvid beslutet biträdades av ordförande Jörgen Pettersson, viceordförande Mika Nordberg samt ledamöterna Karl-Johan Fogelström och Annette Holmberg-Jansson.

Närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitik

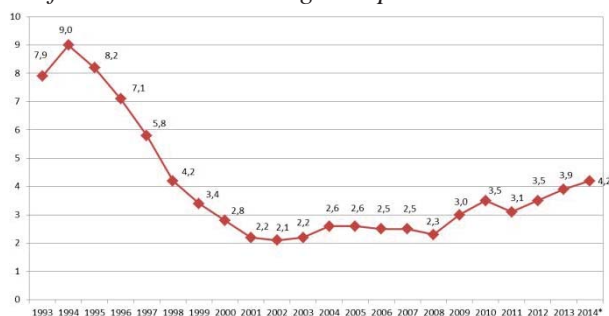
Allmänt

Utskottet betonar vikten av en aktiv näringspolitik för att stöda de olika branscherna och näringsgrenarna genom konjunkturnedgången. Ett livskraftigt näringsliv är grundbulten för att kunna upprätthålla ett nordiskt välfärdssamhälle och för att kunna genomföra reformer.

Arbetsmarknad

En hög sysselsättning innebär ökade skatteintäkter och minskade kostnader för samhället. På individnivå är tillgången till arbete synnerligen betydelsefull både som inkomstkälla och som en del av individens identitet och inkludering i samhället. De sociala aspekterna av att ha ett arbete kan inte överskattas. Utskottet betonar därför betydelsen av att landskapsregeringen gör allt vad man kan för att få ut arbetskraften i arbetslivet.

Graf: Total arbetslöshetsgrad i procent av arbetskraften på Åland



Inflyttning till Åland är av stor betydelse för att få kompetens och arbetskraft till den ständigt allt mer diversifierade åländska ekonomin. En väl fungerande arbetsmarknad är nyckeln till lyckad integration och inkludering i samhället. Med inflyttning kommer även nya idéer och tankar som starkt kan bidra till en utveckling av det åländska samhället och bildande av nya företag med nya arbetsplatser. Högskolan på Åland har här en särskild betydelse eftersom många, enligt vad utskottet erfarit, stannar kvar på Åland efter avslutade högskolestudier. Det vore därför bra med en ännu mer ökad matchning mellan det åländska näringslivets behov av arbetskraft samt högskolans utbildningslinjer.

Arbetsmarknaden är i ständig omdaning. Arbetstillfällena som fanns förr försvinner och nya dyker upp. Utbildningspolitiken är i detta sammanhang väldigt viktig.

Näringsarnas främjande

Utskottet konstaterar att det är viktigt att landskapet på allt sätt försöker ingjuta framtidstro i näringslivet. Det är viktigt med nya visioner och att de olika branscherna försöker se nya möjligheter och handelsområden samt att landskapsregeringen försöker tillmötesgå näringsarnas olika behov etc. En aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik är viktig för att näringslivet ska lyckas ta sig ur konjunktursvackan. Ingredienser i denna politik är bla ett hållbart Åland med ökad inflyttning, Team Åland, aktiv sjöfarts- och turism politik, satsning på IT-klustret och Högskolan på Åland.

Utskottet konstaterar att all företagsamhet inverkar och berör andra delar av näringslivet. Åland har åtminstone tre stora kluster vilka är sjöfartsklustret, livsmedelsklustret och IT klustret. Utskottet föreslår att landskapsregeringen låter utreda hur olika branscher och näringar samverkar och är beroende av varandra i syfte att i framtiden lättare kunna bedöma olika åtgärders betydelse för näringslivet i sin helhet.

Sjöfarten

Utskottet noterar den konjunktursvacka som sjöfartsbranschen befinner sig i och konstaterar att den långt beror på den allmänna nedgången i frakter till följd av den ekonomiska avmattningen samt en strukturomvandling i branschen. Svaveldirektivets införande bidrar även till branschens utmaningar. Bunkerpriset i sig har inte ökat, råolja priset har de facto rasat, men då sjöfarten nu byter till annan bränslekvalitet kan detta medföra en prishöjning. Inget av Rederierna i Finlands rf.:s medlemsrederier har erhållit stöd för tex byggande av avgasrenare s.k. scrubbteknik. Utskottet betonar vikten av att landskapsregeringen följer med utvecklingen och vid behov vidtar möjliga åtgärder.

Utskottet anser det viktigt att landskapsregeringen aktivt i alla sammanhang verkar för ett totalförbud gällande dumpning från sjöfarten av toalettavfall i Östersjön.

Regionalpolitik

Landsbygdsutvecklingsprogrammet 2014 - 2020 genomförs från år 2015. Lantbruket främjas genom stöd till produktion, investeringar och miljö. Landskapsregeringens målsättning är att bidra till en hållbar ekonomisk utveckling och till att utveckla och diversifiera det till landsbygden kopplade näringslivet. Landskapsregeringen fortsätter vidare med att stöda konkreta projekt i syfte att öka livskraften i skärgården. De projekt som hittills har genomförts har visat sig vara viktiga för framtidstron i regionen.

Utskottet har fattat beslut om avsnittet efter omröstning (angående motion nr 40, Omstrukturering av förvaltningen) som utfallit (4-2), varvid beslutet biträdades av ordförande Jörgen Pettersson, viceordförande Mika Nordberg samt ledamöterna Karl-Johan Fogelström och Annette Holmberg-Jansson.

Infrastruktur- och transportpolitik

Den åländska infrastrukturen är av största betydelse för samhällets utveckling. Skärgårdstrafiken är skärgårdens livsnerv på samma sätt som landsvägarna är för den faståländska befolkningen.

Landskapsregeringens målsättning är att med ett korttruttsystem skapa en trygg förutsägbar trafik som beaktar de bofastas, näringslivets och fritidsboendets behov samtidigt som kostnaderna för skärgårdens transportförsörjning ska minska.

I meddelande nr 6/2013-2014 prioriterar landskapsregeringen investeringar i hamnanläggningar på östra och västra Föglö (bedömd investeringskostnad 27-32 miljoner euro) samt en ny bro över Prästösund (bedömd investeringskostnad 30-41 miljoner euro). Utskottet har inte haft möjlighet att i detalj behandla korttruttsmeddelandet med tillhörande förstudie. Beträffande den fortsatta behandlingen av meddelandet avser utskottet återkomma under första halvåret 2015.

Utskottet tillstyrker att arbetet med miljökonsekvensbedömningen (MKB) på östra Föglö fortskrider enligt landskapsregeringens plan med planerad byggstart år 2016 (med en investeringskostnad på ca 7-8 miljoner euro). För närvarande uppgörs MKB för de tilltänkta placeringarna av anläggningar på östra Föglö. Dessa ligger också till grund för upprättande av vägplan och ansökan om miljötillstånd. För östra Föglö innebär detta att det i samband med att en MKB görs för de alternativa lägena för placering av hamnar och farleder också klargörs hur trafiken till Sottunga, Husö och Kyrkogårdsö löses i framtiden. Därefter genomförs en analys av de tekniska förutsättningarna innan slutligt beslut fattas om den konkreta investeringen baserat på totalekonomi samt hållbar utveckling.

Utskottet påminner om landskapets ansträngda ekonomi och de nyligen påtalade behoven av reinvesteringar i befintlig infrastruktur. Utskottet understryker vikten av att även inkludera möjligheten till extra anslag enligt självstyrelselagen för de fortsatta korttruttsinvesteringarna. Extra anslag förutsätter ingående samarbete och dialog med riksmyndigheterna.

Utskottet understryker vidare vikten av att förutsättningslöst utreda alternativa finansieringslösningar, såsom till exempel offentlig-privat samverkan (OPS). En sådan utredning gällande OPS kunde även som alternativ avse olika former av totalentreprenader, där landskapet inte självt äger fartygen, samt möjligheten att använda olika former av direktupphandling i enlighet med EU:s regelverk.

Förbättrat oljeskydd

Enligt landskapsregeringen är sjötrafiklederna i vårt närområde hårt trafikerade och det finns en potentiell risk att en olycka, med oljeutsläpp som följd, kan inträffa. Utskottet delar därför uppfattningen att det är viktigt att räddningsarbetet är effektivt och välkoordinerat i syfte att minimera risken för skador på djur, natur och miljö. En oljeskyddsplan har tagits fram som visar på omfattande brister i landskapets oljeskyddsberedskap. Utskottet betonar vikten av långsiktig planering.

Omröstningar

Omröstningarna under den allmänna motiveringen har i första hand angivits under berörda rubriker. I övrigt har betänkandets allmänna motivering tillkommit efter en omröstning som utföll (4-2) där utskottet har beslutat att inte omfatta förslaget i budgetmotion nr 31 (Sjukdomskostnadsavdraget) och som biträdades av ordförande Jörgen Pettersson, viceordförande Mika Nordberg samt ledamöterna Karl-Johan Fogelström och Annette Holmberg-Jansson.

Motionerna

Med hänvisning till betänkandets och budgetförslagets allmänna motivering samt betänkandets detaljmotivering föreslås att budgetmotionerna nr 1- 3, 6-7, 10 första klämman, 12-19, 21-22, 25-26, 28, 31-33, 36, 38, 40, 42, 46 och 48 förkastas. Därtill föreslår utskottet att övriga budgetmotioner förkastas.

Landskapsregeringen avger till lagtinget en budget hösten 2014 i skuggan av en konjunktur som är fortsatt svag och som nu också konkret sätter sina spår i det åländska samhället. Mot denna bakgrund är det viktigt att landskapet fortsätter att ingjuta framtidstro och vara pådrivande till de strukturella förändringar som sker och behöver ske inom offentlig sektors verksamheter och organisation samt inom det privata näringslivet.

Landskapsregeringen har uppfattningen att en fortsatt inflyttning är nödvändig för en positiv framtidsutveckling. För att vårt samhälle ska vara attraktivt behöver näringslivet ha förutsättningar att erbjuda arbets-

platser och intressanta karriärmöjligheter. Tillgången på bostäder och områden för bebyggelse bör vara god och samhällsklimatet företagsvänligt, modernt och öppet för människor med olika bakgrund. Dessutom behöver samhällsservicen vara på en hög nivå. Ålands styrka är vardagslivet med trygghet, närheten och enkelheten samt god tillgänglighet och korta avstånd.

Inom ramen för ett hållbart Åland 2051 strävar landskapsregeringen till att på ett genomgripande sätt omställa Åland till social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet som innefattar ett effektivt respektfullt nyttjande av samhällets resurser, både människor och miljö. För att uppnå en social och ekonomisk hållbarhet är arbetet med ökad jämställdhet mellan könen avgörande. Ett hållbart Åland betyder därför också att Åland till alla delar ska vara ett jämställt samhälle senast år 2051.

För att utveckla alla delar av Åland och lyfta fram de olika regionernas styrkor påbörjas det konkreta arbetet under år 2015 med en långsiktig *Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland* som fokuserar på samhällsplanering, tillväxt, ökad skattekraft och hållbar utveckling. Arbetet ska inkludera och involvera många aktörer i samhället för att skapa en gemensam målbild för ett konkurrenskraftigt och starkt åländskt samhälle. För att förbättra och stärka Ålandsbilden, av ett samhälle som är attraktivt att besöka, uppleva och flytta till samt eliminera reella och imaginära hinder för inflyttning, inleds ett samverkansprojekt mellan flera aktörer inom ramen för ”Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning”.

För att möta nedgången på arbetsmarknaden fokuserar landskapsregeringen på en aktiv arbetsmarknadspolitik under år 2015 där omställningsåtgärder görs för att ge människor redskap att finna nya vägar. Vuxenutbildningen utvecklas, ungdomars möjligheter att komma in på arbetsmarknaden förbättras och beredskapen att skapa snabba utbildningsinsatser i enlighet med arbetsmarknadens behov sätts in. Företagens generationsskiftet uppmärksammas ytterligare och arbetsmarknadens parter går samman för att hitta fler lösningar i syfte att skapa nya jobb. Arbetet med att skapa bättre möjligheter för unga stärks och samverkan mellan myndigheterna utvecklas så att alla unga ges möjlighet till en studie-, praktik- eller arbetsplats. Att ungdomar inkluderas i utbildning, arbete och samhälle är ett viktigt fokusområde för landskapsregeringen år 2015 mot bakgrund av ökad ohälsa bland barn och unga.

Ett viktigt steg för att göra Åland till ett samhälle som står bättre rustat inför en framtid fylld av ekonomisk osäkerhet och strukturella utmaningar är att skapa en samverkande och effektiv offentlig sektor på Åland. Landskapsregeringens prioriterade arbete med utveckling och omstrukturering av den offentliga sektorn fortsätter därför med kraft avseende såväl landskapsförvaltningen som den kommunala serviceproduktionen.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Svag och bräcklig återhämtning i den globala ekonomin

Tidigare prognoser om en återhämtning i den globala ekonomin har hittills inte förverkligats. Ändå ser det, trots stora geopolitiska risker i Mellersta Östern och Ukraina, ut som om det kan bli en ökad global tillväxt år 2014 i förhållande till fjolåret och sedan en ytterligare förbättring, mest tack vare en förbättring av den amerikanska ekonomin. Eurozonen ser ut att gå från negativ tillväxt år 2013 till svagt positiv tillväxt år 2014. En något förbättrad inhemsk efterfrågan i området och en något försvagad euro kan i viss mån hjälpa den hårt ansträngda finländska och svenska exportsektorn, även om återhämtningen än en gång ser ut att behöva revideras nedåt. Det avspeglar sig också i hushållens framtidstro inom området som under år 2013 och fram till våren 2014 steg. Därefter har stämningen gradvis blivit mer pessimistisk.

Den amerikanska ekonomin väntas växa med cirka 2 procent år 2014 och 3 procent nästa år. Arbetsmarknaden har stärkts och dollarn fortsätter att stärkas gentemot euron. Samtidigt har vi en något dämpad, men fortfarande jämförelsevis stark tillväxt i Kina.

Oljeprisets utveckling är viktig för den åländska ekonomin, särskilt indirekt genom bunkerns tyngd bland sjöfartens utgiftsposter. Prognoserna idag förutspår ett, på kort och medellång sikt, sjunkande råolja, vilket något skulle kunna mildra de för rederierna negativa ekonomiska effekterna av övergången till fartygsbränsle med låg svavelhalt vid inkommande årsskifte.

Finland stampar på stället – Sverige går sakta fram

Bedömningarna om tillväxten i värdet av Finlands samlade produktion (BNP) har reviderats nedåt under hösten 2014 och det ser i nuläget ut som om vi kan få ännu ett år där den hamnar under noll. Förmodligen får vi först från och med 2015 en liten positiv tillväxt på knappt 1 procent. Exportindustrin upplever en fortsatt svag marknadstillväxt och svag investeringsvilja. Konfidensindikatorerna är svaga och ligger under långtidsmedelvärdet inom såväl tillverkningsindustrin som servicesektorn och handeln.

Det innebär att även åländska företag troligen kommer att få se en svag utveckling på exportmarknaderna i alla fall under det närmaste halvåret. Den inhemska efterfrågan förväntas stiga först år 2016 och då kan situationen förbättras även för den åländska exporten.

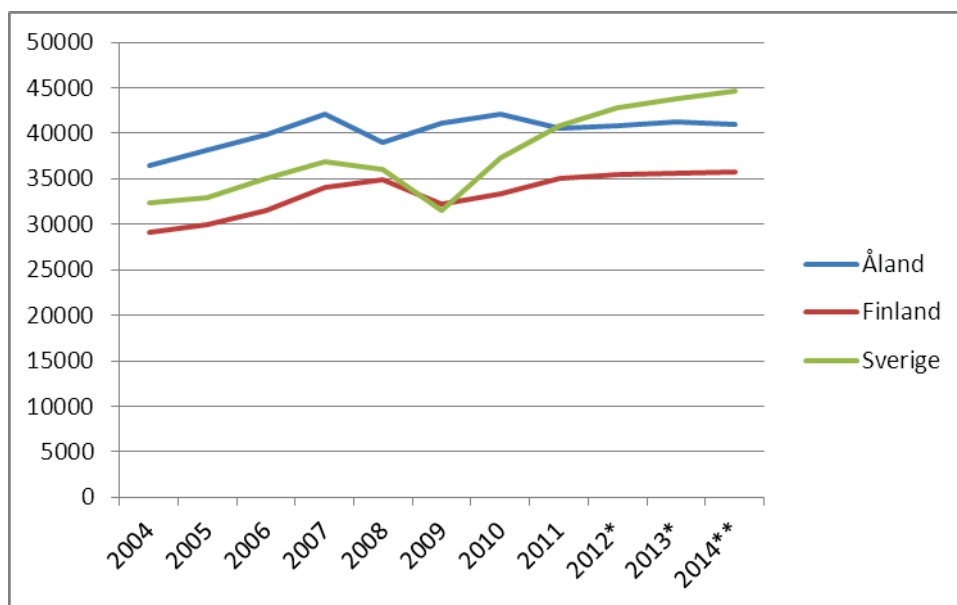
Ett av de tre tunga kreditvärderingsinstituten, Standard & Poor's (S&P) sänkte nyligen Finlands kreditbetyg från det tidigare högsta AAA till AA+. Orsakerna till sänkningen ligger i följande faktorer; åldrande befolkningsstruktur och minskande arbetskraft, minskad export, minskande marknadsandelar inom IT-sektorn globalt, strukturella problem inom den viktiga skogsindustrin och relativt oflexibel arbetsmarknad. Institutet bedömer att riskerna har ökat för att den finländska ekonomin kan komma att uppleva en utdragen ekonomisk stagnation. Man uppskattar att bytesbalansunderskottet kommer att uppgå till 1,6 procent av BNP under år 2014, men att det stabiliseras år 2016. Åland har för närvarande en låg arbetslöshet samt en ökande befolkning vilket gör att situationen på Åland avviker från riket. Trots den avvikande situationen finns ett tydligt behov av reformer och modernisering av det åländska samhället.

S&P:s omvärdering av Finlands kreditvärdighet kan höja räntorna på Finlands statslån med någon tiondels procent. Att de två övriga inflytelserika kreditvärderingsinstituten ligger kvar på ratingen toppklass (AAA) i sin bedömning tyder ändå på att det än så länge inte handlar om någon dramatisk och allmän internationell omvärdering av den finländska kreditvärdigheten.

Sverige har klarat sig bättre än Finland under de senaste två åren, men man har till stor del samma problem med svag exportefterfrågan på den europeiska marknaden. Däremot har man haft ett relativt starkt förtroende hos hushållen och en stark inhemska konsumtionsefterfrågan som delvis kompenserat för exportbortfallet. Bidraget från den inhemska marknaden och draghjälpen från en försvagad krona räcker dock inte till att stärka BNP-tillväxten på ca 2 procent nämnvärt på kort sikt.

Tabell 1: Uppgifter om BNP i euro och per capita

	BNP per capita, euro i löpande priser (avrundat till närmaste 100 euro)										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*	2013*	2014**
Åland	36400	38200	39800	42100	39000	41100	42100	40500	40800	41300	41000
Finland	29100	30000	31500	34000	34900	32300	33300	35000	35 500	35 600	35800
Sverige	32400	33000	35000	36900	36100	31500	37300	40800	42 800	43 800	44700
	* Preliminära uppgifter för Åland										
	** Prognos										



Kronan har försvagats mot euron och ligger nu nära genomsnittskursen för perioden 2000 - 2013. Nettoeffekten av detta för det åländska näringslivet är förmodligen negativ.

För Sverige liksom för Finland gäller att man måste få tillväxt i exportsektorn för att den övriga ekonomin ska återhämta sig. Den inhemska efterfrågan förslår inte tillräckligt långt. Så länge EU och eurozonen inte förmår lyfta kommer också den nordiska exporttillväxten att hämmas.

Ansträngt läge för Åland

Prognosen för Åland denna höst väger över mot det negativa. Enligt preliminära beräkningar kommer Åland att ha haft en negativ BNP-tillväxt från år 2011 och framåt, med undantag för år 2013, då det prognostiseras en noll-tillväxt. Tillväxten sjunker ytterligare år 2015 på grund av svaveldirektivet. De höjda bunkerkostnaderna kan nästa år bidra med en minskning av BNP med cirka två procentenheter. Faktorerna bakom denna negativa utveckling är flera, bland annat den allmänna lågkonjunkturen, att det går särskilt dåligt för Finland (bland annat på grund av nedgången i exporten till Ryssland), den svaga sjöfartskonjunkturen, men även åtstramningarna inom den offentliga sektorn inverkar.

Trenden i den öppna arbetslösheten har pekat sakta uppåt sedan år 2002. Den öppna arbetslösheten har nu nått 4 procent - en nivå som senast nåddes år 1998 - och ser ut att kunna stiga ytterligare. Situationen är ansträngd och personalnedskärningar inom livsmedelsindustrin kan befaras. Det fortsatta ansträngda läget inom torrlastfarten kan också komma att få negativa sysselsättningseffekter under det närmaste året.

Inflationen och räntorna ser ut att hållas fortsatt låga under det kommande året. De åländska konsumentpriserna följer de finländska nära. Bedömningarna om inflationsutvecklingen går isär och det finns på sina håll farhågor om att risken för deflation har ökat under de senaste månaderna. Inom finansministeriet är man dock något mindre orolig och förutspår en något stigande inflation nästa år.

Något som är en ljusglimt i den för övrigt mörka konjunkturbilden är att Ålands befolkning fortsätter att öka. De senaste uppgifterna från den finländska statistikcentralen pekar mot en ökning i storleksordningen 260 - 280 personer år 2014, vilket i så fall skulle vara en märkbar uppgång i förhållande till de två föregående åren.

Tabell 2. Nyckeltal för den åländska ekonomin 2010-2014

	2010	2011	2012*	2013*	2014**
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	1,4	-6,1	-1,5	0,0	-1,9
Befolkningsförändring (antal personer)	273	348	147	164	260-280
Arbetslöshetsgrad, öppen (årlig tillväxt, %)	3,1	2,8	3,1	3,5	4,0
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	1,9	3,6	2,3	1,3	1,1
Kort ränta (Euribor 3 mån, %)	0,8	1,4	0,6	0,2	0,3

*) Preliminära uppgifter för BNP **) Prognoser.

Källa: ÅSUB, Finlands bank

Det kan ses som motsägelsefullt att inflyttningen ökar samtidigt som arbetslösheten stiger. Det är svårt att ange exakta orsakerna till detta, men det har troligen att göra med att arbetsmarknadsläget i omgivningen, främst Sverige och Finland, är så pass ansträngd. Ökningen av såväl arbetskraften som de sysselsatta i förhållande till befolkningsökningen har varit mindre åren efter år 2007 än tidigare under 2000-talet. Det kan antyda att andelen inflyttade som utgör ett tillskott till arbetskraft och sysselsättning minskat.

Sjöfarten seglar i fortsatt motvind med skarp konkurrens, överetablering av tonnage och fördyrad bunker inom alla segment. Dock ser den lågsvavliga marindieseln (*Marine Gas Oil*, MGO), som de flesta fartyg inom utsläppskontrollområdet (SECA) kommer att använda sig av under det närmaste året, ut att på kort sikt inte bli lika dyr som befarat. Trenden i priset på MGO har varit nedåt under år 2014 (cirka 15 procent ner sedan årsskiftet) och den nedåtgående trenden har blivit än tydligare under hösten. Prispåslaget på de sammanlagda bunkerkostnaderna år 2015 jämfört med år 2014 ligger ändå grovt uppskattat kring 20 miljoner euro. Den nyligen aviserade minskningen av rederiet Bores fartygsflotta ser ut att få direkta återverkningar för åländsk personal.

Förslaget från Finlands regering om en halvering av farledsavgifterna åren 2015 - 2017 förväntas att ha liten effekt för den åländska sjöfarten som till största delen seglar utanför finländska vatten. Positivt är däremot att en del av det stöd för avgasrening som den finländska regeringen godkänt tillfaller några åländska rederier.

Passagerarsjöfarten möter fortsättningsvis knivskarp konkurrens och överetablering av tonnage inom de flesta segmenten. Prishöjningen på bunkerpriserna inom SECA-området innebär att marginalerna pressas ytterligare. Den svenska kronan har försvagats sedan ett och ett halvt år tillbaka, vilket även det varit till nackdel för passagerarsjöfarten. Det är uppenbart att inte bara de åländska rederierna utan även de övriga som trafikerar Åland är pressade, man har redan genomfört personalnedskärningar och planer finns på förändringar i rutterna.

Den åländska torrlastens verksamhetsförutsättningar har förändrats i grunden under senare år. Borta är tryggheten i de långsiktiga kontrakt som man kunde teckna med den finländska och svenska skogsindustrin. Flera fartyg ligger upplagda och man har nyligen avyttrat ett par. Delvis har den geografiska tyngdpunkten i verksamheten flyttats och flera fartyg går för tillfället utanför SECA-området, exempelvis på korta kontrakt i Medelhavet och i Karibien.

Den åländska tankerverksamheten har satsat på nybyggnad och kunde glädja sig åt en viss ljusning på marknaden i början av år 2014. Marknaden sjönk dock snabbt tillbaka för att återigen repa sig under sommaren. Ledande indikatorer har därefter återigen visat på en viss nedgång under hösten. Dollarn stärks gentemot euron vilket är positivt för tankerverksamheten. Men det krävs en konjunkturuppgång i Europa för att verk-

samheten återigen ska stabiliseras och bli lönsam. Det finns ett visst hopp om en förbättring i det ekonomiska läget i eurozonen under åren 2015 - 2016.

Omsättningsmässigt hade transportbranschen, där sjöfarten dominerar, en uppgång år 2013 jämfört med året innan, men tillväxten i omsättningen har mattats av under år 2014.

Handeln har haft en svag omsättningsutveckling under åren 2013 - 2014 (en i reella termer negativ tillväxt två år i rad). Det är en konjunkturmätare som indikerar att utvecklingen av hushållens konsumtion och köpkraft varit svag. En del i nedgången kan möjligtvis förklaras av ökande inköp över Internet och av second hand-produkter. Hushållen har att vänta en fortsatt svag reallöneutveckling år 2014 och ett par år framöver. Trots att en svag utveckling av köpkraften och arbetsmarknaden håller priserna nere håller hushållen igen med sin konsumtion.

En annan konjunkturkänslig bransch är bygg där tillväxten av omsättningen sjönk kraftigt under år 2013, visserligen från mycket höga nivåer året innan. Den negativa tillväxten har fortsatt under första hälften av år 2014. Även hotell- och restaurangbranschen har haft en avtagande omsättningstillväxt under de senaste dryga två åren.

Den åländska industrin, exklusive livsmedelsindustrin, hade ett omsättningsmässigt mycket gott år 2013. De två första kvartalen år 2014 sjönk tillväxten tillbaka rejält. Segmentet mejeri inom livsmedelsindustrin har det särskilt motigt på grund av förändringarna i det finländska marknadsläget i spåret av Ukrainakrisen. Även köttpriserna ser nu ut att pressas nedåt vilket kan komma att påverka den lokala produktionen på Åland.

Branschen företagstjänster som innehåller allt från städfirmor till juridiska tjänster upplevde en nedgång i omsättningens tillväxt under år 2013, en nedgång som fortsatt under de två första kvartalen innevarande år. Däremot kan man registrera en förbättrad omsättning hittills under år 2014 för branschen personliga tjänster.

Den åländska banksektorn ser, trots tider av hög osäkerhet och låg ränta, ut som vinnare jämfört med de flesta andra branscher. Man uppvisade förbättrade rörelseresultat, med stigande räntenetton, ökning av det förvaltade kapitalet och även i ett fall ökade affärsvolymerna på den svenska marknaden.

Skatteintäkterna ger facit på riktningen i den ekonomiska utvecklingen. Enligt ÅSUB:s beräkningar minskade samfundsskatterna med cirka 2 procent åren 2012 - 2013, men man ser en viss ljusning för år 2014. Förvärsinkomstskatterna växte under samma period med drygt 5 procent, att jämföra med 3,8 procent i hela Finland. Drygt hälften av skillnaden berodde på minskade avdrag. Åland hade därmed en något bättre tillväxt än hela Finland. För åren 2014 och 2015 beräknas skatterna från förvärsinkomsterna öka något långsammare.

Enligt prognosen i ÅSUB:s senaste arbetskraftsbarometer kommer den offentliga sektorn vid utgången av år 2014 att sammanlagt ha minskat sin personalvolym med motsvarande 76 helårsverken. När den offentliga sektorn krymper minskar bidraget till BNP.

Det åländska privata näringslivet har under den finländska ekonomiska tillbakagången visat sig vara motståndskraftigt med sina övervägande solida större företag och många små- och enmansföretag som har verkat kunna absorbera den alltmer utdragna konjunkturedgången genom att minska sina privata vinstmarginaler. I takt med att den finländska recessionen blir allt mera utdragen och den starkt exportberoende åländska ekonomins marknader fortsätter att stagnera, ökar naturligtvis sannolikheten för friställningar och andra strukturåtgärder från företagets sida.

När den finländska ekonomin stagnerar, drabbas den åländska exporten eftersom den är så pass geografiskt koncentrerad. Tre fjärdedelar av varuexporten och närmare 60 procent av tjänsteexporten går till Finland.

De privata och offentliga sektorerna tillsammans ser inte ut att de närmaste två åren kunna vända stagnationen i tillväxten. Så länge sjötransportsektorn seglar i motvind är det mycket svårt att få fart på den totala tillväxten, inte enbart genom de direkta effekterna, utan även indirekt när en svag konjunktur i branschen ger försvagande kringeffekter.

Ljuspunkter är, förutom bankerna och branschen personliga tjänster, att kapital, arbetskraft och kompetens fortfarande finns kvar på Åland, trots den allt mer utdragna lågkonjunkturen, samt att landskapet fortfarande är skuldfritt.

SJÄLVSTYRELSEUTVECKLING

Självstyrelselagsrevision

Under år 2015 kommer arbetet med en ny självstyrelselag att fortgå. Den blandade kommittén, ledd av presidenten Tarja Halonen och med representanter från samtliga partier i Ålands lagting och riksdagen, ska färdigställa ett delbetänkande under december 2014. Delbetänkandet, som ska överlämnas till justitieministern i slutet av januari 2015, ska innehålla förslag till riktlinjer för det fortsatta lagstiftningsarbetet. På grund av riksdagsvalet den 19 april kommer arbetet sannolikt att kunna återupptas först efter valet. Landskapsregeringen kommer att arbeta för att målsättningarna och riktlinjerna för självstyrelsereformen tas in i det regeringsprogram som den nya finländska regeringen antar. Enligt kommitténs mandat ska ett slutbetänkande vara färdigställt senast den 30 april 2017. En proposition kan då överlämnas till riksdagen under slutet av år 2017 och lämnas vilande över nyval så att den riksdag som väljs år 2019 kan anta den. Landskapsregeringen ställer sekreterar- och sakkunnigresurser till kommitténs förfogande och ser det som en högt prioriterad uppgift att bistå kommittén och dess medlemmar med utredningar som lämpligen kan administreras av landskapsregeringen.

Svenska språket

Kärnan i självstyrelsen är bevarandet av det svenska språket. Landskapsregeringen utövar sin språkpolitik inom förvaltningens alla avdelningar och myndigheter genom att påtala rätten till handlingar på svenska och behovet av att få viktiga handböcker, anvisningar och andra dokument översatta till svenska. Landskapsregeringens referensgrupp i språkärenden med syfte att trygga och slå vakt om det svenska språkets ställning på Åland, språkrådet, kommer fortsätta sitt arbete under år 2015. I rådet, som leds av lantrådet, finns representanter från centrala samhällssektorer där språket har särskild betydelse så som exempelvis näringsliv, vård och utbildning samt från landskapets allmänna förvaltning. Rådet följer utvecklingstrender inom de olika sektorerna och lägger fram förslag till landskapsregeringen i språkpolitiska frågor ifall man bedömer att behov föreligger. Språkrådet arrangerar också seminarier och diskussioner som berör språkpolitiska frågor.

Hembygds- och jordförvärvsrätt

Lagförslaget om ny hembygdsrätt överlämnades till lagtinget under år 2014. Efter att de nya lagarna trätt i kraft kommer landskapsregeringen att utveckla hanteringen av hembygdsrättsansökningar och systemen att digitaliseras. Arbetet med en reformering av jordförvärvslagstiftningen fortsätter i linje med den parlamentariska kommitténs betänkande från år 2009.

EU- och externpolitik

Genom landskapsregeringens externpolitiska meddelande görs tydliga prioriteringar av det löpande EU-arbetet inom förvaltningen och tydliga strukturer för arbetet med EU-ärenden eftersträvas även i övrigt. Ef-

tersom det under år 2014 har valts ett nytt Europaparlament och en ny kommission har utsetts hösten 2014 har antalet kommissionsförslag under år 2014 varit få. Åland eftersträvar en aktiv EU-politik för att tillvarata landskapets intressen i EU. Detta inbegriper personliga möten med för Åland centrala aktörer och deltagande i de samrådsförfaranden som berör frågor av vikt för Åland.

De stora reformer som den nya strukturfondsperioden 2014 - 2020 medför håller på att slutföras. För landskapet prioriterade frågor under år 2015 kommer bland annat att vara förhandlingarna för att uppnå gemensamma positioner för EU:s medlemsstater inför klimatkonferensen i Paris 2015, frihandelsavtalet mellan USA och EU, kommissionens förslag om produktion av GMO-grödor och upphovsrättslagstiftningen.

Arbetet med att ytterligare samordna de nordiska frågorna med EU-frågorna fortsätter. Nordiska ministerrådet har en uttalad strategi att samarbeta för att uppnå större inflytande i EU-samarbetet. Avseende EU:s Östersjöstrategi finns ett nära samarbete där Nordiska ministerrådets arbete kompletterar de beslut som fattats inom EU.

Samarbeten över landsgränserna blir allt vanligare och allt mer nödvändiga, vilket leder till att vikten av internationella kontakter ständigt ökar. Kontakterna och nätverksbildandet inom Nordiska ministerrådet har positiva effekter även på det bilaterala samarbetet, i synnerhet med Sverige.

Landskapsregeringen presenterar under år 2015 ett samlat externpolitiskt meddelande, där Ålands externpolitik presenteras enligt sakområde. En samordning motiveras bl.a. av det nordiska samarbetets vilja till harmonisering av positioner gentemot EU och Östersjösamarbetets beroende av både nordiska och EU-processer. Redogörelsen för självstyrelsepolitiska frågor enligt 32 § Arbetsordning (2011:98) för Ålands lagting kvarstår som ett särskilt meddelande.

Landskapsregeringens medlemskap i Nordiska ministerrådet har stor betydelse för Åland som utrikespolitisk plattform. Under år 2014 har Nordiska ministerrådets generalsekreterare lagt fram ett förslag om 39 punkter för att modernisera processerna inom det formella nordiska samarbetet. Verkställigheten av förslagen kommer att ske under de närmast kommande åren och har bland annat sin grund i det visionsarbete som samarbetsministrarna presenterade år 2014. Parallellt med moderniseringsarbetet ska det nordiska samarbetets profil och varumärke stärkas i omvärlden.

Med anledning av Ålands demilitarisering och neutralisering och med beaktande av händelserna i omvärlden är de fortsatta diskussionerna om nordisk försvars- och säkerhetspolitik av intresse för landskapet. Landskapsregeringens policy för demilitariseringen och neutraliseringen behandlas i Ålands lagting. Arbetet med att presentera och utveckla användandet av Ålandsexemplet fortsätter, både genom egna initiativ och genom samarbetet inom kontaktgruppen med utrikesministeriet.

EKONOMISK POLITIK

Budgetförslaget är ett stimulanspaket för det åländska samhället med satsningar på bland annat

- att stärka hushållens köpkraft genom ökade avdrag i kommunalbeskattningen och kompensera kommunerna för inkomstbortfallet
- ”Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning”
- att främja digitalisering och internationalisering av näringslivet
- att de EU-delfinansierade programmen förverkligas med full kraft
- en aktiv arbetsmarknadspolitik
- utvecklingen av högskolan på Åland och
- en ny frigående färja.

Budgetsituationen

Ålandsdelegationen har fastställt förskottet på avräkningsbeloppet för år 2014 till 212.382.000 euro. Som slutavräkning för år 2013 fastställde Ålandsdelegationen i september 2014 ett tillkommande belopp om 496.392,78. Ålandsdelegationen har fastställt förskottet på avräkningen för år 2015 till drygt 221,5 miljoner euro. Trots den försämrade ekonomiska situationen och utvecklingen för Finland överstiger avräkningsbeloppet det intervall för avräkningsbeloppet (216,5 – 219,5 miljoner euro) som presenterades i grundbudgetförslaget för år 2014. Såväl för innevarande år som för nästa år påverkas nivån på avräkningsbeloppet positivt av temporära och engångsåtgärder som regeringen föreslår i statsbudgeten. Landskapsregeringen konstaterar mot bakgrund av de osäkra ekonomiska framtidsutsikterna att utvecklingen av avräkningsbeloppet i dagsläget är mycket svårbedömd.

Skattegottgörelsen för år 2013 bedöms, utgående från förhandsuppgifter om beskattningen för skatteår 2013, uppgå till i storleksordningen 6,7 miljoner euro, vilket belopp upptagits som inkomst i föreliggande budgetförslag. Beloppet är därmed ca 1,4 miljoner euro högre än den skattegottgörelse som ingår i budgeten för år 2014.

Det fördelningsbara beloppet som består av avkastningen av Ålands penningautomatförenings verksamhet, återförda medel samt från tidigare år ofördelade medel uppgår i föreliggande budgetförslag till 20,7 miljoner euro. Beloppet är på en för de senaste åren mer normal nivå, jämfört med 2014 års 36 miljoner euro. Utgående från nu kända uppgifter och antaganden bedöms avkastningen av Ålands penningautomatförenings verksamhet kunna uppgå till 15-20 miljoner euro i budgeterna för åren 2016 och 2017.

Det budgeterade resultatet för år 2015 uppvisar ett underskott om ca 8,5 miljoner euro, vartill kommer en löneutjämningsreservering om 0,3 miljoner euro.

Nettokostnaderna för landskapets verksamhet ökar med ca 3,7 miljoner euro mellan åren 2014 och 2015. Verksamhetsutgifterna påverkas av ett antal kostnadshöjande faktorer där de större förändringarna framgår av tabellen nedan:

Höjning av pensionspremieprocenten	875 000
Avtalsenliga löneförhöjningar	790 000
Övriga inflationsrelaterade ökningar på verksamhet	900 000
Arbetslöshetsersättningar	600 000
Förändrade kompensationer till kommunerna	1 177 000
Förändring av principerna för aktivering av kostnader för vissa renoverings- och underhållsarbeten på byggnader	500 000
Höjning av gräns för aktivering av tillgångar från 1.000 euro till 50.000 euro, uppskattning	1 000 000
Sammanlagt ovanstående poster	5 842 000

I budgetförslaget ingår vissa nya kostnadsposter som t.ex. kostnader för att skapa ett systematiskt miljöuppföljningssystem, kostnader för lagtingsval, satsning på projekt för ”Jämställt Åland” samt ”Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning”. Budgeten belastas även år 2015 av förhållandevis höga kostnader för systemutveckling så som exempelvis EU-stödhanteringssystem, hemsidesutveckling, hembygdsrättsregister och system för hanteringen av ax-domänen.

Större minskningar i kostnaderna kan noteras för bränslekostnader för sjötrafiken samt inbesparingar till följd av driftsprivatiseringar, se närmare avsnittet om utvecklingen av sjötrafiken.

Nettokostnaderna för överföringarna ökar med ca 0,7 miljoner euro från år 2014 till år 2015. I sammanhanget kan noteras att landskapsregeringens överföringar till kommunerna är närmare 1,2 miljoner euro högre till följd av ökade kompensationer, se närmare avsnittet om landskapet och kommunerna.

Skatteinkomsterna ökar sammanlagt med ca 9,6 miljoner euro.

De finansiella intäkterna minskar med ca 15,8 miljoner euro, främst till följd av att intäktsföringen av penningautomatmedel minskar med 15,3 miljoner euro. Därtill beräknas ränteintäkterna att minska.

Avskrivningarna har kalkylerats uppgå till sammanlagt ca 15,5 miljoner euro år 2015, eller ca 0,9 miljoner euro högre än år 2014. I sammanhanget kan noteras att nivån är svårbedömd bl.a. till följd av ändring av redovisningsprinciperna för aktivering av anläggningstillgångar.

Enligt budgeten för år 2014 prognosticerades att landskapets likviditet vid utgången av året skulle uppgå till ca 18 miljoner euro. Den aktuella bedömningen är att likviditeten kommer att uppgå till ca 37 miljoner euro i slutet av år 2014. Enligt den likviditetsplan för år 2015 som har uppgjorts i samband med beredningen av budgetförslaget beräknas likviditeten uppgå till ca 30 miljoner euro i slutet av år 2015. Det bör dock observeras att likviditetsnivån i hög grad är beroende av i vilken takt de planerade investeringarna förverkligas.

Nedan visas resultaträkningen i enlighet med budgetförslaget för år 2015. Som jämförelse visas budgeten för år 2014 inkl. första tillägget till budgeten. Observera att förslaget till andra tilläggsbudget inte är inarbetat i uppgifterna för år 2014. Observera även att åren inte är helt jämförbara till följd av bl.a. ändrade kontoplaner och redovisningsprinciper.

RESULTATRÄKNING BUDGETFÖRSLAG 2015

Observera att åren 2014 och 2015 inte till alla delar är helt jämförbara. Interna intäkter och kostnader är inte till fullo eliminerade och inte helt jämförbara mellan åren. I och med att kontoplanerna inte är lika båda år, är det inte möjligt att fördela alla poster till rätt grupp, därför visas vissa poster som en klump.

	Budget 2014 inkl. tb 1		Budgetförslag 2015	
Verksamhetens intäkter				
Försäljningsintäkter	20 644 000		16 446 000	
Avgiftsintäkter	+		+	
Understöd och bidrag	+		+	
Övriga verksamhetsintäkter	2 700 000	23 344 000	2 026 000	18 472 000
Tillverkning för eget bruk		0		0
Verksamhetens kostnader				
Personalkostnader				
Löner och arvoden	-90 035 950		-88 331 980	
Lönebikostnader				
Pensionskostnader	-15 306 112		-15 899 756	
Övriga lönebikostnader	-2 349 938		-2 411 463	
Personalersättningar och öv. rättelseposter	-		-	
Köp av tjänster	-56 712 000		-46 660 400	
Material, förnödenheter och varor	-19 992 500		-18 365 950	
Övriga verksamhetskostnader	-5 896 500		-5 415 450	
Överföring av kostnader för aktivering	12 000 000	-178 293 000		-177 085 000
Pensionsintäkter och -kostnader				
Pensionsintäkter	19 000 000		18 500 000	
Pensionskostnader	-29 200 000	-10 200 000	-29 000 000	-10 500 000
Intäkter av inkomst- och kapitalöverföringar				
Europeiska Unionen	3 832 000		4 217 000	
Återbetalning av överföringar	100 000		50 000	
Övriga intäkter av inkomst- och kapitalöverföringar	11 000 000	14 932 000	3 949 000	8 216 000
Kostnader för inkomst- och kapitalöverföringar				
Undervisning, kultur och idrott	-17 164 000		-17 536 000	
Social- och hälsovård samt utkomstskydd	-44 900 000		-46 285 000	
Arbetsmarknad	-700 000		-704 000	
Bostadsproduktion	-100 000		-345 000	
Primärnärings	-11 600 000		-10 709 000	
Övrigt näringsliv	-8 450 000		-7 159 000	
Allmänna stöd	-5 700 000		-6 070 000	
Övriga överföringskostnader	-12 400 000	-101 014 000	-6 228 000	-95 036 000
Verksamhetsbidrag		-251 231 000		-255 933 000
Skatteinkomster				
Avräkningsbelopp	212 400 000		221 568 000	
Skattegottgörelse	5 278 000		6 700 000	
Återbäring av lotteriskatt	11 458 000		10 500 000	
Apoteksavgifter	600 000		580 000	
Övriga skatter och intäkter av skattenatur	+	229 736 000	+	239 348 000
Finansiella intäkter och kostnader				
Ränteutgifter	+		+	
Övriga finansiella intäkter	39 400 000		23 600 000	
Räntekostnader	-		-	
Övriga finansiella kostnader	-200 000	39 200 000	-225 000	23 375 000
Årsbidrag		17 705 000		6 790 000
Avskrivningar och nedskrivningar				
Avskrivningar enligt plan	-14 600 000		-15 500 000	
Nedskrivningar	-	-14 600 000	-	-15 500 000
Extraordinära poster				
Extraordinära intäkter	200 000		200 000	
Extraordinära kostnader	-	200 000	0	200 000
Räkenskapsperiodens resultat		3 305 000		-8 510 000
Ökning (-) eller minskning (+) av avskrivningsdifferens		`-/+		`-/+
Ökning (-) eller minskning (+) av reserver		-10 000 000		-300 000
Ökning (-) eller minskning (+) av fonder		`-/+		`-/+
Räkenskapsperiodens överskott/underskott		-6 695 000		-8 810 000

I budgetförslaget upptas anslag för investeringar, lån och övriga finansinvesteringar till ett nettobelopp om drygt 24,5 miljoner euro, se tabellen nedan. Rörande byggnadsinvesteringarna ingår delanslag för såväl Ålands museums renovering som för byggande av geriatrisk klinik. Närmare 9,1 miljoner euro föreslås upptaget för infrastruktursatsningar i vägar (5 miljoner euro), Vårdöbron (2,3 miljoner euro) samt för övriga broar (1,78 miljoner euro). Tidigare budgeterade anslag används för fortsatt utrednings- och planeringsarbete för de investeringsprojekt som tagits fram i förstudien av korttruttsystemet. I budgetförslaget ingår även anslag för att utöka aktiekapitalet i Kraftnät Åland Ab (1,25 miljoner euro) samt för överföringen till fonden för fritt eget kapital i det bolag för it-relaterade tjänster som har bildats (0,5 miljoner euro).

Översikt över investeringar, lån och övriga finansinvesteringar

Byggnadsinvesteringar

983000 Ombyggnader och renoveringar	1 200 000
984000 ÅHS byggnadsinvesteringar	2 500 000
984100 Geriatrisk klinik	2 000 000 *)

Infrastruktur

976000 Vägar, broar och korttrutt	9 080 000
-----------------------------------	-----------

Maskiner och utrustning

953000 Skolfartyg	470 000
974500 Oljeskyddsinvesteringar	700 000 **)
975000 Fartygs- och färjinvesteringar	6 200 000
984000 ÅHS investeringar	1 400 000 ***)
985000 Maskinrumssimulator	110 000
9540 Basutställning m.m.	20 000

Naturskyddsområden

944000 Naturskyddsområden	100 000 **)
---------------------------	-------------

Övriga finansinvesteringar och lån

934000 Övriga finansinvesteringar	1 750 000 ****)
934000 Avkortningar på lån	-2 720 000
934080 Övriga lån	122 000
935010 Lån ur penningautomatmedel	1 610 000

Sammanlagt	24 542 000
-------------------	-------------------

*) Finansierat med penningautomatmedel

***) Finansierat med penningautomatmedel

****) 0,5 miljoner euro för it-systemstöd finansieras med penningautomatmedel

*****) 0,5 miljoner euro för att förverkliga den digitala agendan finansieras med penningautomatmedel

Stabilitetssystem

Landskapsregeringen ser ett ökat behov av att skapa ekonomiskt hållbara regelverk för planeringen och hanteringen av landskapets budgetekonomi. Omstruktureringen i riktning mot en prestationsbaserad budget som nu görs, ökar också behovet av tydligare riktlinjer för budgethanteringen för att säkerställa såväl en tillräcklig likviditet som en långsiktig investerings- och finansieringsförmåga. Detta påvisas inte minst av den sänkning av Finlands kreditbetyg som ett av kreditvärderingsinstitutet gjort under hösten 2014, som visar hur avgörande det är att skapa regelverk för att strukturera upp de offentliga finanserna.

Landskapsregeringen avser att under år 2015 lägga fram ett lagförslag avseende skapandet av ett stabilitetssystem vars syfte är att säkra förutsättningarna för sunda offentliga finanser och budgetdisciplin. Stabilitets-

systemet kommer att innehålla en intäktsreserv bl.a. innehållande penningautomatmedel som kan fungera som en utjämnande faktor i de offentliga finanserna. Avsikten är att systemet ska bestå av en förebyggande del och en korrigerande del. Den förebyggande delen är tänkt att bestå av en stabilitetsplan som uppdateras en gång per år och innehåller en plan för hur regeringen möter sina egna ekonomiska utmaningar. Planen ska även innehålla ett medelfristigt mål om över-/underskott för de offentliga finanserna, som definieras i strukturella termer. Den korrigerande delen ska bestå av ett förfarande vid alltför stort underskott. Avsikten är att reglera stabilitetssystemet på lämplig nivå.

Systemet ska även innehålla en mekanism för avsättning till och upplösning av en så kallad stabilitetsreserv. Stabilitetsreserven ska redovisas separat från övriga reserveringar och depositioner.

Landskapet och kommunerna

Landskapsregeringen kommer att påbörja en reform av landskapsandelssystemet under år 2015. En parlamentariskt tillsatt grupp knyts till projektet och den kommunala sektorn involveras i processen.

Det bör finnas en beredskap att vid behov kunna vidta åtgärder för de mest utsatta kommunerna även i fortsättningen. Det prövningsbaserade finansieringsunderstödet till kommunerna kommer därför under år 2015 att i första hand inriktas på denna typ av åtgärder. Andra fokusområden är samarbetsprojekt inom it som genomförs i samarbete med det gemensamma bolaget för it-relaterade tjänster och projekt som bidrar till förverkligandet av en kommunernas socialtjänst.

Enligt förslaget till statsbudget för år 2015 kommer grundavdragets maximibelopp och pensionsinkomstavdraget att höjas. Landskapsregeringen föreslår att samma ändringar görs i den åländska kommunalbeskattningen, vilket innebär en sänkning av de åländska kommunernas skatteinkomster med uppskattningsvis 195.000 euro för höjningen av grundavdraget och 305.000 euro för höjningen av pensionsinkomstavdraget. Landskapsregeringen avser att kompensera kommunerna för höjningarna av både grund- och pensionsinkomstavdraget med sammanlagt ca 500.000 euro.

I statsbudgeten föreslås att den maximala skattereduktionen för arbetsinkomstavdraget höjs. Höjningen av avdraget beräknas minska de åländska kommunernas skatteinkomster med ca 190.000 euro, vilket enligt förslaget kompenseras i sin helhet.

Ränteavdraget för studielån slopas och avdragsrätten för räntor på bostadslån minskar, vilket ger de åländska kommunerna ökade skatteintäkter om knappt 23.000 euro respektive 50.000 euro.

Enligt statsbudgeten höjs den kommunala andelen av samfundsskatteprocentsatsen från 6,838 till 7,252 som kompensation för att kommunernas kostnadsansvar för långtidsarbetslösas aktivering höjs. Landskapsregeringen avser genomföra motsvarande höjning, trots att de åländska kommunerna inte ansvarar för de långtidsarbetslösa. Åtgärden beräknas öka de åländska kommunernas inkomster med knappt 285.000 euro.

Skatteförändringarna ovan får en effekt på den kommunala ekonomin som motsvarar ett skattebortfall på uppskattningsvis 332.000 euro. Bortfallet föreslås bli kompenserat i sin helhet av landskapsregeringen. Landskapsregeringen föreslår att kompensationen genomförs så att det totala beloppet för kompensationen fördelas per invånare i landskapet och att justeringsbeloppet sedan sänks i motsvarande grad. Kompensationen styrs då till den allmänna landskapsandelen i första hand och till andelen för socialvården i andra hand. För de kommuner som inte får någon allmän andel styrs kompensationen i sin helhet till socialvårdsområdet.

Utöver detta avser landskapsregeringen att förlänga kompensationen för sjukdomskostnadsavdraget. Detta innebär en beräknad kompensation på uppskattningsvis drygt 845.000 euro för skatteår 2014.

Sammanlagt avser landskapsregeringen att kompensera kommunerna med ca 1.177.000 euro, vilket bör minska kommunernas behov av skattehöjningar. Avsikten är att i ekonomiskt svåra tider öka hushållens framtidstro genom att stärka deras köpkraft.

Det vägda medelvärdet för de åländska kommunernas skattesatser är år 2014 cirka 17,5 procent. För kommunerna i riket är motsvarande medelvärde drygt 19,7 procent. Avdragen i kommunalbeskattningen gör sedan att den effektiva skattegraden för invånarna är betydligt lägre än den egentliga skattesatsen. För år 2014 beräknas den effektiva skattegraden för de åländska kommunerna i genomsnitt stanna på 12,6 procent och för nästa år bedöms den effektiva skattegraden hållas i det närmaste konstant till följd av höjningar av bland annat grundavdraget, arbetsinkomstavrdraget och pensionsinkomstavrdraget.

Avdragsgraden fungerar annars så att den avtar med stigande inkomst. Den effektiva skattesatsen i riket beräknas år 2014 uppgå till 14,9 procent. Det innebär således att den åländska skattebetalaren i genomsnitt betalar cirka 2,3 procent mindre i kommunalskatt på sina förvärvsinkomster än kommuninvånaren i riket. Skillnaden förklaras dels av att de åländska kommunernas skattesatser i genomsnitt har kunnat hållas lägre, dels av de särskilda avdragen såsom sjukdomskostnadsavrdraget och ett mera omfattande resekostnadsavrdrag, som finns i den åländska kommunalbeskattningen. Det här innebär således sammantaget att den disponibla inkomsten, och därmed köpkraften, vid en given inkomst är drygt 2,3 procent högre på Åland än i riket.

UTVECKLING OCH OMSTRUKTURERING AV LANDSKAPSFÖRVALTNINGEN

Omstrukturering av allmänna förvaltningen

Landskapsregeringen fortsätter utvecklingen av förvaltningen utgående från den i regeringsprogrammet uttalade rollfördelningen så att den politiska nivån fattar beslut om riktlinjer och principer medan myndighetsbeslut som berör enskilda fattas på tjänstemannanivå. Som ett led i detta och det gradvisa utvecklandet av ett system för intern styrning och kontroll, bereds som bäst ett nytt delegeringsbeslut och arbetsordningar för avdelningarna som bygger på dessa principer.

Riktgivande i styrningen av landskapsregeringens utvecklingsarbete är även att allmänna förvaltningen bör fokusera på lagstiftning och tillsyn medan operativ verksamhet utförs av underlydande myndigheter, affärsverk, aktiebolag eller tredje sektorn. Ett omstruktureringsarbete har därför inletts med målsättning att anpassa allmänna förvaltningen och dess struktur till denna nya roll.

I enlighet med Landskapslagen om ändring av 3 och 4 § landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning ändras kansliavdelningen till regeringskansliet och trafikavdelningen till infrastrukturavdelningen. Lagändringen innebär att stabsfunktionen gällande regeringskansliets verksamhetsområde stärks för förvaltningen och den politiska ledningen. Regeringskansliets verksamhet renodlas och handlägger författningsenliga ärenden, frågor om offentlig förvaltning, externa relationer och allmän ordning och säkerhet. Även övrig verksamhet som i dagsläget sköts av kansliavdelningens allmänna byrå förs över till regeringskansliet.

Reformen av nuvarande kansli- och trafikavdelningen innebär vidare att en del uppgifter som handläggs av nuvarande kansliavdelningens byggnadsbyrå såsom plan- och bygglagsfrågor, expropriationsärenden, geografiska informationssystem (GIS), bostadsärenden samt el- och energifrågor förs över till infrastrukturavdelningen. Samtliga ärenden som byggnadsbyråns fastighetsenhet sköter flyttas tillfälligt till finansavdelningens ansvarsområde. Avsikten är att från och med år 2016 flytta över förvaltningen av landskapets fastigheter, hyres- och arrendeobjekt samt delägarskap och byggnadsobjekt till ett fristående fastighetsverk.

Inom förvaltningen pågår ett organisatoriskt utvecklingsarbete med målsättningen att samla särskilda övergripande utvecklingsprojekt och resurser utan koppling till specifik avdelning under förvaltnings- och utvecklingschefens ledning, att se över kommunikationsenhetens organisation och uppgifter, att vidta åtgärder för att stärka och utveckla Ålandskontorens verksamhet, ställning och status i riktning mot representationskontor samt att göra en översyn av samordningsfunktionerna vid nuvarande serviceenhet.

Därtill pågår inom allmänna förvaltningen ett utvecklingsarbete beträffande avdelningarnas struktur som inte är förknippat med den nyligen beslutade lagändringen utan till förändringsbehov som respektive avdelning behöver anpassas till.

Följande steg i utvecklingen av styrningen av allmänna förvaltningen är att utgående från ett förslag från den arbetsgrupp som har till uppgift att se över ledningsfunktionen för den allmänna förvaltningen avlämna ett lagförslag där uppgiften att leda den allmänna förvaltningen särskiljs från uppgiften att ge juridiska utlåtanden.

Landskapsregeringens kommunikationsenhet omstruktureras för att optimera förutsättningarna för utvecklingen av landskapets webbkommunikation och för att skapa mer ändamålsenliga strukturer för hantering av landskapets kommunikationsverksamhet. Arbetet med att utveckla landskapsregeringens digitala miljöer såsom webbplatser och sociala medier fortsätter. En ny hemsida, regeringen.ax, färdigställs under år 2015.

Under året bereds en överföring av Ålands Teknologicentrum (ÅTC) från näringsavdelningen till el- och energienheten vid infrastrukturavdelningen. Resurserna för energiutvecklings- och effektiviseringsarbete förstärks och ÅTC byter namn till Ålands teknologi- och energicentrum, ÅTEC.

Under år 2015 inleder arbetsgruppen med uppdrag att se över Ålands vallagstiftning sitt arbete. Arbetet sker i samverkan med en politisk referensgrupp bestående av företrädare för de åländska lagtingspartierna.

Landskapsregeringen och de underlydande myndigheterna

En effekt av att landskapsregeringen renodlar rollerna inom landskapsförvaltningen är att de underlydande myndigheterna övertar fler av den allmänna förvaltningens uppgifter. Detta förstärker landskapsregeringens behov av att utveckla förvaltningens styrsystem så att landskapsförvaltningen uppfattas som en helhet. En tydlig samordning ger också möjlighet att använda givna resurser på ett mer effektivt sätt.

Till följd av de genomgripande förändringarna inom förvaltningen avser landskapsregeringen att utreda hur landskapet kan utveckla styrningen av de underlydande myndigheterna samt i vilken utsträckning lagstiftningen behöver förändras.

Det är också av stor betydelse för styrningen av förvaltningen och de underlydande myndigheterna att utveckla budgeten till ett renodlat instrument för det politiska beslutsfattandet om ekonomi och resursfördelning. Den operativa styrningen av landskapsförvaltningen ska ske med hjälp av interna styrdokument såsom verksamhetsplaner, reglementen och policydokument.

Serviceproduktion

Utgående från principen att operativ verksamhet inte ska handhas av allmänna förvaltningen har bl.a. i enlighet med landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet (ÅFS 2014:33) tjänster och personal vid den tidigare diskrimineringsombudsmannen samt vid kansli- och social- och miljöavdelningen under år 2014 överförts till ombudsmannamyndigheten. Även driftsprivatiseringen av skärgårdstrafiken har fortsatt.

Det inom förvaltningen påbörjade arbetet med att skapa serviceenheter för den administrativa verksamheten fortsätter inom följande områden:

- Fastighetsförvaltning
- It-relaterade tjänster
- Ekonomi- och personaladministration
- Upphandlingar
- Trafikförvaltning

Fastighetsförvaltning

I motiveringarna till 2014-års budget aviserades avsikten att bilda ett fastighetsverk vars uppgift skulle bli att ”på ekonomiskt hållbara grunder förvalta landskapets fastigheter, hyres- och arrendeobjekt, delägarskap i fastigheter och byggnadsobjekt”.

I framställningen konstaterades att det är svårt att bedöma hur mycket tid som kommer att behövas för att starta fastighetsverkets verksamhet i formellt hänseende, men att man kommer att sträva till att försöka ha en grund för en samordnad fastighetsförvaltning. Under ledning av byggnadsbyrån har ett intensivt arbete med att skapa en grund för ett fastighetsverk pågått och budgetförslaget bygger på att en samordnad fastighetsförvaltning inleds den 1 januari 2015. I den samordnade fastighetsförvaltningen ingår alla landskapets markfastigheter och byggnader, förutom de som idag förvaltas av trafikavdelningen och ÅHS.

Organisatoriskt samlas fastigheterna, deras skötsel och underhåll, samt personalen för fastighetsskötsel, forminnes- och naturvård i byggnadsbyrån, som temporärt byter namn till fastighetsbyrån och överförs från kansliavdelningen till finansavdelningen. Arbetet med en egen lagstiftning för det blivande fastighetsverket har påbörjats och avsikten är att lagen ska hinna träda i kraft till budgetåret 2016, så att fastighetsverket då kan påbörja sin verksamhet som ett fristående affärsverk.

Landskapsregeringen kommer att fortsätta planeringen av den etappvisa uppbyggnaden av fastighetsverket tillsammans med förvaltarna av de fastigheter som inte införlivas nu, d.v.s. ÅHS och infrastrukturavdelningen.

Ålands digitala agenda och bolagiseringen

Landskapsregeringen tar fortsatt ansvar för att förverkliga målen i *Digital agenda för landskapet Åland*. Detta främst genom att hösten 2014 bilda ett gemensamt aktiebolag utan vinstsyfte, som möjliggör samverkan mellan landskapet Åland och den kommunala sektorn.

Bolaget ska verka för och på uppdrag av sina ägare och erbjuder it-relaterade tjänster (drift, system och produkter) till aktieägarna. Bolaget blir en upphandlande enhet för ägarna som sedan har möjlighet att köpa de tjänster det finns behov av. Kostnaderna fördelas på ägarna efter nyttjande. Bolagiseringen gör det möjligt för kommuner och kommunalförbund att genom aktieköp ansluta sig i efterhand. Bolagsformen underlättar gemensamma upphandlingar betydligt.

I början av år 2015 överför lagtinget och landskapsförvaltningen sin it-personal och it-drift till det gemensamma bolaget. I samband med överföringen av it-personalen flyttar de till nya lokaler i Itiden.

Lagtinget och förvaltningsenheterna är fortsatt ansvariga för sin egen utveckling. Men för att uppnå målsättningarna i *Digital agenda för landskapet Åland* ska alla verksamheter så tidigt som möjligt anmäla samtliga it-relaterade projekt till bolaget. Verksamheterna ska också vända sig till bolaget då behov att köpa it-relaterade tjänster uppstår.

Servicecenter

Planeringen av det myndighetsgemensamma servicecentret fortsätter. Under året kommer det att klargöras hur en gemensam ekonomi- och personalförvaltning inom landskapsförvaltningen ska utformas, samt vilka andra administrativa stödtjänster som kommer att ingå i det planerade servicecentret.

Lagstadgad samordnad upphandling

Upphandlingsverksamheten inom landskapsförvaltningen sker idag i hög grad decentraliserat, vilket innebär att olika förvaltningsenheter genomför upphandlingar på egen hand. De gemensamma upphandlingar som genomförs idag, där flera myndigheter deltar, bygger på frivillighet från myndigheternas sida. Landskapsregeringen ser ett behov av en lagstadgad samordnad upphandling inom landskapsförvaltningen som kan ge bättre möjlighet till ökad specialisering, bättre användning av befintlig kompetens samt bättre priser på varor och tjänster.

Landskapsregeringen avser att utreda hur en lagstadgad samordnad upphandling och en eventuell upphandlingscentral bör utformas samt påbörja arbetet med ett förverkligande under år 2015. Parallellt med detta planeras ett organisatoriskt samgående mellan upphandlingskompetenserna inom allmänna förvaltningen och ÅHS från år 2016.

Trafikverk

Landskapsregeringens trafikavdelning har över tid genomgått stora förändringar från utförare till beställare inom trafiksektorn. Landskapsregeringen konstaterar att ledningen och ansvarsfördelningen i organisationen behöver utvecklas. Avsikten är att lägga fram ett förslag till en ny trafikförvaltning från år 2016.

UTVECKLING OCH OMSTRUKTURERING AV DEN KOMMUNALA SERVICEPRODUKTIONEN

Samhällsservicereformen

Landskapsregeringen har konsekvent under mandatperioden drivit arbetet med att bereda och genomföra samhällsservicereformen i syfte att möta framtidens ekonomiska och strukturella utmaningar genom att samordna den offentliga servicen i större helheter, öka effektiviteten och kompetensen, stärka rätts säkerheten och servicenivån, förbättra konkurrenskraften och rekryteringsmöjligheterna. Vidare strävar samhällsservicereformen till att ge mer likvärdig service och gemensam tillämpning av lagstiftningen så att alla på Åland ges likvärdiga förmåner. Samhällsservicereformens fokus är individernas behov av samhällets tjänster och reformen utgår från ett medborgarperspektiv med målsättningen att för medborgarna viktig närservice och demokratiskt inflytande tryggas i alla delar av landskapet. Framförallt fokuserar reformarbetet på gemensamma lösningar för att möta behoven inom social sektor, äldreomsorg och infrastruktur.

Landskapsregeringen samverkar med kommunerna genom gemensamma överläggningar och remissförfaranden för att förverkliga målsättningarna inom ramen för reformen. Landskapet åtar sig inte serviceuppdrag som idag sköts av kommuner och kommunalförbund. Avsikten är att förtydliga rollerna och uppgiftsfördelningen mellan de olika aktörerna och även kunna synliggöra denna rollfördelning för medborgarna.

Under år 2015 går reformarbetet in i ett nytt mer konkret skede för samtliga delar av reformen. Landskapsregeringen har under år 2014 tagit fram en plan för att samordna den sociala servicen i en gemensam myndighet, *Kommunernas socialtjänst*. Lagen om Kommunernas socialtjänst överlämnas till lagtinget och verkställigheten av den nya myndigheten genomförs så att den kan inleda sin verksamhet från år 2016. Det huvudsakliga ansvaret för det praktiska förverkligandet åligger kommunerna, men landskapsregeringen har även år 2015 en aktiv roll i förverkligandet.

Breddgruppsmötena tydliggjorde behovet av att skapa en regional utvecklingsstrategi för hela Åland. Som en följd av detta har landskapsregeringen antagit en *Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland*. Planen fokuserar på samhällsplanering samt hållbar utveckling och det konkreta arbetet inleds år 2015.

Samordningen av landskapets infrastrukturektor fortsätter i ett gemensamt arbete med främst Mariehamns stad. En samarbetsplan för verkställandet av en gemensam räddningstjänst antas och förverkligas. Samordningen och den gemensamma utvecklingen av byggnadsinspektionerna på kommunal nivå fortsätter.

INTEGRATIONSPOLITIKEN

Landskapsregeringen konstaterar att inflyttningen till Åland fortsätter att öka. Den bidrar till en vitalisering av det åländska samhället, arbetsmarknaden och ekonomin och går hand i hand med anpassning av tjänster för att passa ett åländskt samhälle som alltmer präglas av mångfald. Med stöd av LL om integrationsfrämjande (ÅFS 2012:74) och inom ramen för landskapsregeringens program för integrationsfrämjande åren 2012 - 2015 kommer insatser (så som riktade utbildningar och metodstöd) att göras och arbetsområdet att vidareutvecklas. Det kommer även att göras aktiva åtgärder för att undvika alla former av utanförskap.

Landskapsregeringen satsar under år 2015 totalt ca 800.000 euro fördelat på insatser inom barnomsorgen, grundskolan, uppföljnings- och utvecklingsarbete, utåtriktad verksamhet och mångkulturell dialog. Ett informationskontor bemannat på deltid i anslutning till SFI kursverksamheten i Mariehamn fortsätter under år 2015.

Landskapsregeringen välkomnar en kommunal flyktingmottagning på Åland under år 2015. Landskapsregeringen har i samråd med arbets- och näringsministeriet under år 2014 undanröjt oklarheter kring understöd för flyktingmottagning till åländska kommuner, vilket resulterat i en flyktingmanual och en ändring av rikets integrationslag för att möjliggöra mottagning av flyktingar på samma villkor som för rikskommuner. Flyktingmottagning under år 2015 är därmed möjlig, förutsatt att kommunerna antar ett program för integrationsfrämjande och ingår mottagningsavtal med riksmyndigheterna.

Ålands landskapsregering budgeterar för åtgärder som faller inom landskapets verksamhetsområde så som språkundervisning, integrationsutbildning (SFI) samt integrationsstöd som betalas ut via Ams. Det finns även beredskap att bistå åländska kommunala aktörer och andra genom gemensam fortbildning och kompetensutveckling samt framtagande av resursmaterial som kan användas av ett flertal aktörer i det åländska samhället.

JÄMSTÄLLDHET

Landskapsregeringens uttryckliga mål är att Åland till alla delar ska bli ett jämställt samhälle. I målet att uppnå social hållbarhet ingår målsättningen att uppnå jämställdhet mellan män och kvinnor, pojkar och flickor. För att uppnå målet krävs ökad kunskap om hur könsrollerna formar och påverkar individer, strukturer och samhälle. Jämställdhetsarbete och -utbildning behöver därför stärkas gällande arbetsmarknad, utbildning, social verksamhet, fritid, representation och lönefrågor. Jämställdhet är en kunskapsfråga. För att få ett demokratiskt och rättvist samhälle måste man ha kunskap om hur samhällets organisering påverkar kvinnor och män, flickor och pojkar men också hur det påverkar människor utifrån andra perspektiv. Utan den kunskapen kan ingen förändring eller utveckling ske. Målsättningen är att offentlig sektor ska bli bättre på att fatta beslut och fördela resurser med kunskap och medvetenhet om kön. Alla som använder skattefi-

nansierad verksamhet ska känna trygghet i att bemötande och service utformas och att resurser fördelas likvärdigt så att de svarar mot båda köns livsvillkor och behov.

Under år 2014 har landskapsregeringens fokusområden varit jämställd barnomsorg och jämställd fritid samt arbetet med att samordna insatserna för familjer där våld förekommer. Dessa projekt fortgår under år 2015, men därutöver inleder landskapsregeringen en omfattande utbildningsinsats för att skapa en grundläggande förståelse för genus och jämställdhet samt kompetensutveckling för olika aspekter av genus- och jämställdhetsfrågor. Den treåriga utbildningskampanjen ”Jämställt Åland” riktar sig i huvudsak till offentlig sektor på Åland såsom myndigheter och kommuner, men har även beredskap att göra insatser i samarbete med privat och tredje sektor. Utbildningen ska innehålla handfasta råd och metodbeskrivningar. Se även moment 22000.

Könsuppdelad statistik är ett nödvändigt medel för jämställdhetsanalys och en förutsättning för jämställdhetsintegrering av alla politikområden. Statistik och analys krävs för att öka förståelsen för kvinnors och mäns livsvillkor. I budgeten för år 2014 fanns bilagt ÅSUB:s rapport *Kvinnors och mäns livsvillkor och hälsa*. Den visade tydliga kopplingar till undersökningen om hälsa i skolan. För att ytterligare klargöra hälsosituationen bland unga d.v.s. flickors och pojkers hälsa och ohälsa sattes fokus på könsskillnader med rötter i barn- och ungdomsåren. Rapporten kommer efter analys att läggas till grund för ytterligare åtgärder för att förbättra livsvillkor och hälsa för barn och unga eftersom de bakomliggande orsakerna till ohälsa följer människor genom hela livet.

Jämställdhetsintegrering är den politiska strategin för att uppnå det jämställda samhället. Landskapsregeringen konstaterar att jämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas och då är det absolut nödvändigt att jämställdhetsperspektivet ska finnas med i det dagliga arbetet - från förslag till genomförande och utvärdering. För att utmana och förändra verksamheter behövs arbetsmodeller och metoder som hjälper till att göra jobbet. Jämställdhetsintegrering är ett långsiktigt utvecklingsarbete som får full effekt när det utförs systematiskt.

Arbetet med jämställda löner fortgår i en arbetsgrupp med landskapets företrädare och tjänstemannaorganisationerna. Arbetsvärdering och lönekartläggning utförs i syfte att uppnå ökad jämställdhet och utjämna löneskillnader så att lika lön betalas för likvärdigt arbete oavsett kön. För att ha resurser att jämna ut omotiverade löneskillnader har landskapet i denna budget ytterligare ökat den reservering som skapades i andra tilläggsbudgeten för år 2014. Avsikten är att konkreta åtgärder ska vidtas under budgetåret.

RADIO- OCH TV-VERKSAMHET

Public service

Landskapsregeringens mål är att under år 2015 presentera en ny finansieringsmodell för public service. Samtidigt inrättas en ”mediafond” vars syfte är att finansiera kostnaderna för upphovsrätter, produktionen av public service samt investeringar. Det tidigare systemet med licenssuppbörd föreslås därmed slopas.

SOCIAL OMSORG

Social trygghet för alla

Målet för socialpolitiken är alla människors lika rätt till trygghet under livets alla skeenden. Landskapsregeringen verkar för att alla ska ha tillgång till likvärdiga sociala omsorger och stödinsatser. I enlighet med LL (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården antar landskapsregeringen årligen en social-

vårdsplan som innehåller riktgivande mål och anvisningar till kommunerna för ordnandet av socialvården i landskapet under de fem följande åren.

Förutom samordningen av den sociala servicen finns stora behov av förnyande av lagstiftningen inom det sociala området, framför allt med utgångspunkt i att socialvården och tjänsterna inom den ska vara hållbara och anpassade till den samhällsutveckling som redan skett och med tanke på att kunna möta upp mot de utmaningar som bland annat en ändrad demografisk sammansättning med flera äldre, färre i arbetsför ålder och en mera mångkulturell befolkning utgör.

Socialvårdslagstiftningen genomgår en totalrevidering i riket och landskapsregeringen avser att under år 2015 ta fram ett lagförslag till förnyande av socialvårdslagen och lagstiftning som sammanhänger med den. Det är viktigt att det görs en grundlig analys av reformarbetet i riket och hur landskapets socialvårdslagstiftning kan anpassas till de åländska strukturerna.

Även en stor del av den speciallagstiftning som gäller med stöd av blankettlagstiftning genomgår förnyelse, så som lagstiftningen gällande utkomststöd, handikappservice och specialomsorg.

Ett system för hur servicesedlar kan användas för socialvårdens behov tas fram och föreläggs lagtinget i mars 2015. Detta ökar möjligheten att välja tjänster inom socialservicen, t.ex. kan servicesedelsystemet underlätta för klienter som har beviljats personlig assistans eller för att komplettera tjänster inom äldreomsorgen, se även avsnittet om hälso- och sjukvård.

Trygga barn och unga

Landskapsregeringen har under hösten 2014 inom ramen för en arbetsgrupp tagit fram ett underlag till ny lag om stöd för vård av barn i hemmet (hemvårdsstödslagen) i syfte att överlämna lagen till lagtinget i mars 2015. Barns och ungdomars hälsa och psykiska välbefinnande prioriteras högt. Det är viktigt att det finns tillgång till skolpsykologer och kuratorer på hela Åland. Tonvikt läggs på det främjande och förebyggande arbetet så att man snabbt kan upptäcka barns och ungdomars psykiska ohälsa. Beträffande barn och ungdomar som drabbats av psykisk ohälsa genomför landskapsregeringen under hösten 2014 - våren 2015 en kartläggning och samordning av de tvärssektoriella resurser som finns till stöd för dessa berörda. Arbetet med att uppmärksamma och till alla delar efterleva innehållet i barnkonventionen fortsätter.

Ett familjepolitiskt program tas fram och implementeras i berörda förvaltningsområden. Inom barnomsorgens område fortsätter landskapsregeringen att stärka personalens kunnande utgående från ämnesområdena i grunderna för förundervisningen. Rekommendationerna för observation av barns utveckling samt överföringsrutinerna mellan barnomsorg och skola utvärderas. Kvalitetsarbetet inom barnskyddet förstärks genom seminarier för berörd personal i samarbete med Rädda barnen på Åland r.f.

I mars 2015 kommer uppföljningen av rapporten *Ekonomisk utsatthet och social trygghet* att färdigställas. I oktober 2014 presenterades en delrapport som baserar sig på intervjuer med utkomststödstagare och unga som lever i familjer som är utkomststödstagare och för tidpunkten tillgänglig statistik. Redan på basen av delrapporten kan vissa frågeställningar lyftas fram. Landskapsregeringen kommer att utreda barns och ungdomars möjlighet att delta i fritidsaktiviteter i ekonomiskt utsatta familjer. Denna fråga innefattar inte endast själva fritidsaktiviteten utan barns och ungdomars möjligheter att ta sig till och från denna. I delrapporten framkommer även att det finns en tendens att skolbarns vårdnadshavare i högre grad förväntas delta i kostnader för aktiviteter som sker i anslutning till skolverksamheten eller dagisverksamhet, till exempel egen matsäck eller fickpengar till utflykt.

Landskapsregeringen uppfattar även att det finns skäl att se över lagstiftningen för utkomststöd. Fokus ligger inte i första hand på nivåerna, utan hur lagstiftningen tillämpas i kommunerna och om social kredit även

bör införas på Åland. I riket planeras en överföring av det grundläggande utkomststödet från kommunerna till Folkpensionsanstalten (FPA). Ålands landskapsregering ser för närvarande över möjligheterna att göra samma överföring på Åland. Det grundläggande och kompletterande utkomststödet kommer dock kvarstå som kommunernas ansvar och landskapsregeringens målsättning är att tillämpningen är likvärdig i hela landskapet.

I riket föreslås en sänkning av samtliga barnbidragsnivåer med 8,1 procent. Istället övervägs ett barnavdrag i beskattningen, som bland annat syftar till att minska behovet av utkomststöd. Landskapsregeringen avser att bibehålla det åländska barnbidraget på nuvarande nivå, men ifall man i riket inför barnavdraget tas denna fråga upp för behandling även hos oss.

Barnbidragsnivåer, euro, jämförelse

	Åland	Finland	Finland fr.o.m. 1.1.15
1:a barnet	110	104,19	95,75
2	143	115,13	105,80
3	185	146,91	135,01
4	214	168,27	154,64
5-	259	189,63	174,27
Ensamförsörjare/barn	+ 50	+ 48,55	+ 48,55

Omsorg och stöd till de äldre

Många äldre lever längre och mår bra. Trots att man lämnat arbetslivet har många fortfarande mycket att ge. Landskapsregeringen betonar de äldres kunskaper och erfarenheter som en viktig resurs som i högre grad än idag kunde komma samhället till del.

Landskapsregeringens målsättning är att alla ska ha rätt till en likvärdig och kvalitativt god äldreomsorg. Lagen om stöd för närståendevård ses över. Syftet är att tillse att tillgången på avlastningsplatser är tillräcklig och att ersättningsnivåerna ses över samt att stärka närståendevårdarnas arbetshälsa genom att utveckla stödtjänster. Landskapsregeringen avser att kontrollera hur kommunerna lever upp till kraven på mätning av funktionsförmågan utgående från socialvårdslagens bestämmelser om bedömning av servicebehovet. I den nya socialvårdslagen som är under beredning finns bestämmelser som stöder även kvaliteten som äldre erhåller, bland annat anmälningsplikt, skyldighet för kommunerna att ha egenkontroll över verksamheten samt att rätten till service i hemmet stärks. I lagförslaget kommer även att övervägas ett krav på att socialjour ska ordnas dygnet runt för att trygga brådskande och nödvändig hjälp.

Landskapsregeringen har under mandatperioden haft avsikten att stifta en äldreomsorgslag. Arbetet har visat sig svårt att genomföra innan man fått klarhet i hur den nya socialvårdslagen, där även de äldres rättigheter beaktas, kommer att utformas. Äldreomsorgslagen ska också beakta de organisatoriska förändringar som sker inom kommunerna då *Kommunernas socialtjänst* bildas. Eftersom omsorgen till de äldre är en avgörande fråga för framtiden tillsätter landskapsregeringen år 2015 en arbetsgrupp som inleder arbetet med den kommande äldreomsorgslagen samt äldreomsorgens organisering som steg två efter att *Kommunernas socialtjänst* är etablerad.

Lagen och förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården har genomgått flera förändringar sedan de antogs som blankettlagstiftning år 1995, och en genomgripande reform av den här lagstiftningen är under arbete på rikssidan. Landskapsregeringen tar aktivt ställning till reformarbetet och dess konsekven-

ser för lagens fortsatta tillämpbarhet i landskapet samt övriga behov av reformering av den gällande lagstiftningen. Inom utvecklingsarbetet fortsätter dialogen kring vård- och servicekedjor som äldre berörs av. Landskapsregeringen ger riktlinjer för omsorgen och vården av äldre med kortvarig eller kronisk psykisk ohälsa och informerar berörda om riktlinjerna.

Handikappservice och specialomsorg

En stor reform där handikappservicelagen och lagen om specialomsorger samordnas är på gång i riket. Reformen beräknas träda i kraft under år 2015. Under år 2015 beräknas även FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning att ratificeras. Reformen och FN:s konvention kommer att, förutom lagstiftningsåtgärder, kräva implementerings-, informations- och utbildningsåtgärder.

Personer med funktionsnedsättning har rätt till ett självständigt och jämlikt liv. Detta förutsätter att arbetsplatser, skolor, bostäder och bostadsområden samt kulturinstitutioner, friluft- och rekreationsanläggningar utformas så att de kan användas av personer med funktionsnedsättning. Landskapsregeringen fortsätter därmed arbetet med att förbättra livsvillkoren för alla i samhället oavsett funktionsförmåga. Landskapsregeringen kommer under år 2015 att arbeta för att förverkliga åtgärdsprogrammet för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik 2013 - 2016, *Ett tillgängligt Åland*, som baserar sig på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Inom handikappserviceområdet och specialomsorgen fokuserar landskapsregeringen på åtgärder för ökad likvärdig servicenivå. Landskapsregeringen kommer under år 2015 att arbeta med utveckling och utbildning inom personlig assistans. Landskapsregeringen kommer under året även att arbeta med individens ökade självbestämmande.

Ålands landskapsregering samarbetar inom *Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder* med de nordiska länderna och övriga självstyrande områdena för att verkställa *Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder 2015 - 2017*.

Handikapprådet för landskapet Åland kommer under år 2015 att verka för att personer med funktionsnedsättningars intressen tillgodoses genom att främja, följa, ta initiativ och fungera som ett rådgivande organ.

Risk- och missbruk

Landskapsregeringen har nolltolerans mot narkotika. Under hösten har landskapsregeringen erfarit att drog-användningen bland unga har ökat oroväckande. En kraftsamling för att åtgärda detta samt ändra attityder görs. För att effektivt bekämpa droganvändningen krävs både förebyggande insatser och ständiga insatser inom polis, tull och gränsbevakning för att minska införseln.

Ålands handlingsprogram mot risk- och missbruk 2013 - 2016 innehåller långsiktiga mål och omfattande insatser för att minska alkoholkonsumtionen och skadeverkningarna, att höja alkoholdebutåldern samt skapa ett narkotikafritt Åland. Åtgärder kommer att vidtas för att revidera områdets lagstiftning. Projekt *Vision Nolltolerans* som har en viktig samordnande funktion för de åtgärder som rör det kommunala, frivilliga och offentliga preventionsarbetet inom missbruk fortsätter. Inom ramen för projektet erbjuds bland annat information, handledning, föräldrastödsprogram, utbildningstillfällen och kampanjer. Kommunerna ska lämna in handlingsplaner till landskapsregeringen senast inom maj 2015.

Under år 2015 permanentas projektet "Ansvarsfull Alkoholservering". Kurs i ansvarsfull alkoholservering kommer återkommande att erbjudas inom utbildningsväsendet. Samarbetet inom ramen för en referensgrupp mellan bransch och myndigheter fortsätter och utökas under året. I enlighet med handlingsprogrammet mot risk- och missbruk 2013 - 2016 avser landskapsregeringen att under året överlämna ett lagförslag om sänkta

promillegränser för grovt rattfylleri samt införa ordningsbot för rattfylleriförseelse för förare som påträffas med mellan 0,2 och 0,5 promille.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Landskapsregeringens mål med hälso- och sjukvården är att främja en hållbar utveckling genom satsningar på hälsofrämjande och förebyggande åtgärder samt att trygga en tillräckligt god specialistsjukvård. Det patientnära arbetet utförs i Ålands hälso- och sjukvårds (ÅHS) regi. ÅHS har under år 2015 särskilt fokus på att förbättra patientbemötandet ytterligare, samt att optimera remitteringen för vård utanför Åland.

Landskapsregeringen fortsätter att arbeta med, utveckla samt utvärdera de under år 2014 påbörjade folkhälsoprojekt mot tobaksanvändning "Tobakskampen" och spridning av sexuellt överförbara infektioner "www.klamydia.ax". Under år 2015 kommer också medel att anslås för medicinska utvecklingsprojekt i landskapet i extern regi på ansökan och efter bedömning av hälso- och sjukvårdsbyrån. Förslag till en ny skärpt tobakslag kommer att tas fram i samarbete med näringsavdelningen.

Allmän tandvård fortsätter att utvecklas. Landskapsregeringen konstaterar utgående från ÅSUB:s rapport (2014:7) att åtgärder krävs för den befolkningsgrupp som har en disponibel årsinkomst under 15.800 euro. Under år 2015 överväger landskapsregeringen att utöka ÅHS:s tandvård till alla som har en disponibel årsinkomst under 15.800 euro, som är den relativa fattigdomsgränsen på Åland. Under året utreds ett förslag om servicesedlar inom tandvården.

Landskapsregeringen avser att under året publicera en folkhälsorapport för Åland. Rapporten kommer att beskriva ålänningarnas hälsa på ett flertal områden samt göra jämförelser med rikets och övriga nordens befolkningar.

Möjligheten att överföra tillsynen över och tillstånden för den privata hälso- och sjukvården utreds vidare.

Förordningen om skol- och studerandehälsovården införs från den 1.8.2015.

MILJÖ OCH HÅLLBAR UTVECKLING

Miljöarbetets övergripande målsättning är ett ansvarsfullt användande av våra tillgångar för att bevara livsbetingelser för naturen och människan som en del av den.

Hållbart Åland

Den övergripande målsättningen är en långsiktigt hållbar utveckling för att nå visionen om ett hållbart, välmående och konkurrenskraftigt Åland. Landskapsregeringen och Ålands lagting avser att Åland ska vara ett hållbart samhälle år 2051. Som grund för det strategiska arbetet har fyra vetenskapligt erkända hållbarhetsprinciper använts

- ämnen som är tagna från berggrunden får inte öka i naturen
- ämnen från samhällets produktion får inte öka i naturen
- det fysiska underlaget för naturens kretslopp och mångfald får inte utarmas samt
- resursfördelningen ska vara effektiv och rättvis så att människor kan tillgodose sina grundläggande behov.

Ett socialt hållbart samhälle karakteriseras även av att det tillgodoser alla människors fysiska behov samt deras behov av trygghet och beskydd, delaktighet, avkoppling, tillgivenhet, förståelse, kreativitet, identitet, mening och frihet.

Landskapsregeringens arbete med hållbar utveckling fortsätter också att fokusera på att förbättra processerna inom verksamhetsplanering, budget och beslut för att därmed säkerställa att de beslut som fattas är långsiktigt hållbara. Under år 2015 inleds ett treårigt projekt för samhällsutveckling, *Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland*, där hållbarhetsarbetet har en central roll.

Rent vatten

Landskapsregeringens målsättning är att förbättra vattenkvaliteten i havet, sjöar och grundvatten och att skapa en ekosystembaserad och långsiktigt hållbar vattenförvaltning. För att uppnå målen ska skadlig påverkan minskas och fortgående övervakning av vattenkvaliteten ske. Ett övergripande mål är att minska utsläppen av fosfor och kväve inom alla sektorer och att minska övergödningen i Östersjön i enlighet med HELCOM:s åtgärdsprogram.

Tyngdpunkten under året kommer att ligga på lagstadgat vattenvårdsarbete som utgår från krav i olika EU-direktiv. I arbetet ingår att utarbeta och slå fast nya åtgärdsprogram för grundvatten, sjöar, kustvatten och hav för åren 2015 - 2021.

Livskraftig natur

Målsättningen är att bevara livskraftiga populationer av våra ursprungsarter samt att skydda både naturliga livsmiljöer och sådana artrika miljöer, som traditionellt jordbruk har skapat. Enligt EU:s biodiversitetsstrategis målsättning ska dessutom 15 procent av skadade ekosystem restaureras före år 2020.

Under året 2015 genomförs olika inventeringar för att övervaka tillståndet hos viktiga arter och biotoper samt för att kunna rikta skydds- och restaureringsåtgärder på rätt sätt. Naturvårdslagstiftningen utvecklas så att den ger skydd till de mest hotade arterna och biotoperna. En analys av spridningsvägar av invasiva arter utarbetas för att skydda den ursprungliga åländska naturen. Dessutom görs en plan för att inrätta de ca 30 Natura 2000 områden som ännu är utan sådant lagskydd som kommissionen kräver.

Ansvarsfull avfallshantering

Enligt avfallsdirektivet (2008/98/EG) ska alla medlemsländer minska avfallens miljöpåverkan och mängden avfall och farliga ämnen i material och produkter. Avfallsmängderna måste minska för att minimera resursanvändningen och de negativa effekterna på människors hälsa och miljön som uppstår vid generering av avfall. Att förebygga att avfall uppstår och att förbereda för återanvändning är högst prioriterat. Lagen om producentansvar lämnas till lagtinget under året.

Under år 2015 planeras plockanalys av det brännbara avfallet i syfte att få kunskap om i vilken utsträckning återvinningsbart eller farligt avfall inte sorteras ut skilt.

Tillsyns- och förenklingsarbete

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) har fått många nya uppgifter under den senaste tiden och ett särskilt stort område är tillsynen över socialvården och hälso- och sjukvården. Arbetet med förenkligen av hälsovårdslagstiftningen fortsätter i syfte att i så stor utsträckning som möjligt underlätta för både medborgare och myndigheter. Ett förslag till blankettlagstiftning på hälsovårdsområdet kommer att tas fram.

Under hösten 2014 inleddes arbetet med att ta fram ett nytt avgiftssystem och en ny tillsyns- och verksamhetsplan för ÅMHM. Arbetet färdigställs under våren och en ny taxa och tillsynsplan tas i bruk 1 januari 2016.

UTBILDNINGS- OCH KULTURPOLITIK

Kunskap och innovation är en förutsättning för ett livskraftigt och konkurrenskraftigt samhälle. En god och likvärdig utbildning är en av grundstenarna i välfärdssamhället. Utbildningen ger barn och ungdomar de kunskaper och färdigheter de behöver för ett självständigt liv. Vuxnas behov av fortbildning och omskolning är viktig för att arbetsmarknaden ska fungera väl och för individernas möjligheter till ett livslångt lärande. Utbildningen ska gynna kreativitet, initiativförmåga och entreprenörskap och särskilt befrämja en ökad integration. En ökande kunskapsstillväxt inom ramen för smart och hållbar utveckling är ett uttalat mål i internationella sammanhang. Inom Norden omnämns kunskapstriangeln, d.v.s. den samverkan som skapats mellan utbildning, innovation och forskning medan man i en vidare europeisk kontext lyfter fram den s.k. EU2020-strategin.

Landskapsregeringen har tillsatt en utbildningsdelegation för att ta fram ett utbildningspolitiskt program och skapa en långsiktig utbildningspolitik med fokus på flexibilitet, samverkan, kvalitet och relevans. Det åländska utbildningssystemet ska främja barns, ungas och vuxnas kunskaper, färdigheter och kompetens, förhindra utslagning samt tillgodose individens behov av ett livslångt lärande. Framtida kompetenser som utbildningssystemet ska utveckla är förutom de grundläggande kompetenserna, analysförmåga, initiativförmåga, kommunikativ förmåga, entreprenörmässigt tänkesätt samt mediekompetens.

Genom landskapsregeringens satsning på den framtida skolan görs flertalet utvecklingsprojekt. Betydande resurser kommer att läggas på att, med den nyligen antagna IKT-strategin för utbildningsväsendet på Åland som riktlinje, stöda och samordna IKT-utvecklingen i såväl grundskolan som landskapets egna skolor. Ett arbete med att hitta lösningar för att uppnå gemensamma elevdatabaser och antagningssystem för hela undervisningssektorn på Åland har inletts. Vidare kommer satsningen att möjliggöra projekt bl.a. för att stöda barns och ungas läsinträsse samt insatser för att öka eleverns och studerandes välmående i skolan. Med anledning av den nya basutställningen i Ålands museum kommer ett projekt att starta som utvecklar skolornas möjligheter att använda basutställningen i undervisningen.

Medie- och informationskunnighet (MIK) är ett nytt område inom digital kompetens. MIK innebär att förstå mediernas roll i samhället, kunna finna, analysera och kritiskt värdera information samt själv kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier. MIK spelar en allt viktigare roll när undervisningen går mot användningen av digitala läroobjekt och öppna lärresurser. Landskapsregeringen avser under året ta fram en vision och målsättningar för MIK.

Kreativitet är ytterligare ett tyngdpunktsområde inom utbildningen under de kommande åren. Landskapsregeringen deltar i det nordiska Biophilia-projektet, i vilket kreativitet ska användas som verktyg för undervisning och forskning, och där naturvetenskaperna, musik och teknologi samverkar på ett innovativt sätt. Projektet syftar till att inspirera barn (9 - 14 år) att utveckla den egna kreativiteten och lära sig mer om musik, natur och vetenskap genom ny teknologi. Nordens institut på Åland kommer att ansvara för projektledningen i landskapet.

Sjöfartsutbildningen på Åland har samordnats till en effektiv helhet med avseende på materiella och personella resurser i Ålands sjöfartsakademi (ÅSA) vid Högskolan på Åland. En struktur för undervisningsarbete och tillgodoräknande av tidigare studier och kunnande utvecklas inom sjöfartsutbildningens olika nivåer. Utbildningsvägen från manskap till befäl blir tydlig. Samordningen berör i första hand sjöfartsutbildningen i Högskolan på Åland och i Ålands yrkesgymnasium. Målet är att utbildningen ska bedrivas med samordnade resurser utifrån synkroniserade läro- och kursplaner för att uppnå en effektiv resursanvändning i

alla delar av sjöfartsutbildningen. Ålands sjösäkerhetscentrum och skolfartyget m/s Michael Sars utgör gemensamma stödresurser för sjöfartsutbildningens behov och inkluderas stegvis i samordningen.

Stödfunktionerna kring elever och studerande i de åländska skolorna utreds år 2015. Utredningen, som inriktar sig mot elever i den kommunala grundskolan och studerande i landskapets skolor på gymnasienivå, utgår från befintliga system och strukturer inom skola, hälso- och sjukvård samt sociala myndigheter. En utvärdering av studerandehälsan inom ÅHS ingår som en del i utredningen. Utredningen syftar till att hitta samverkansformer mellan de aktörer som stöder elevers och studerandes hälsa och inläring. Arbetet ska hitta rutiner för att kunna överföra relevant information, bl.a. genom att tydliggöra olika instansers ansvarsområden. I arbetet ingår även att ta fram organisationsmodeller som ska fungera som stöd för de berörda att planera rätt åtgärder för elever och studerande.

Landskapsregeringen överväger att vidta åtgärder i syfte att revidera studiestödslagstiftningen, särskilt vad gäller vuxenstudier, men också för att uppmuntra till en effektiv studietakt på alla studienivåer.

Grundskolan

En god start i skolan ger en stabil plattform för det livslånga lärandet. Flickors och pojkars individuella behov och förutsättningar, begåvning och olikheter ska beaktas och utgöra grund för skolornas undervisning och verksamhet. Basfärdigheterna att läsa, skriva, räkna, liksom digital kompetens, adekvata kunskaper och en bred allmänbildning ska betonas i takt med elevernas ålder och mognad. Särskild vikt läggs vid utveckling av läsintrasse och läsförmåga samt utveckling av digital kompetens och mediekompetens. Grundskolornas huvudmän, kommunerna, har samtidigt i uppgift att i samklang med landskapsförvaltningens styrdokument stöda flickors och pojkars psykiska och fysiska hälsa på bästa sätt. För elever med särskilda svårigheter ska stödåtgärder verkställas i ett tidigt skede i enlighet med nya implementerade läroplansanvisningar.

Tyngdpunkten i kartläggningen av skolornas inlärningsresultat (PISA-undersökningen) ligger i bedömningen av elevernas kunskaper och färdigheter. Läroplansutvecklingsarbetet inriktas på målformuleringar för att utveckla framtida krav på kunskaper, färdigheter och kompetenser. En utvecklingsinsats för breddad kompetens, ökat samarbete och förändrade arbetssätt görs för att trygga grundutbildningsbehovet i de perifera områdena i landskapet och trygga en likvärdig grundskola.

Gymnasienivån och vuxenutbildningen

Ålands gymnasium fortsätter under året att utveckla sin organisation och sina former för den interna kommunikationen, operativa styrningen och ledningen. Omläggningen av undervisningen mot ett utökat samarbete med arbetslivet och anpassningen av yrkesutbildningens läroplaner till ett periodsystem fortgår.

Användningen av digitala verktyg i undervisningen lyfts genom fortsatta kompetensutvecklingsinsatser där även en förberedelse inför digitaliserade studentexamensprov från år 2016 ingår. Övergripande styrdokument såsom läroplansgrunder och bedömningsanvisningar utvecklas för vuxenutbildningen. Ålands gymnasium utvecklar sin vuxenutbildning inom behörighetsgivande utbildning och skapar ett flexibelt och varierat utbildningsutbud som möter arbetslivets och vuxna individers efterfrågan och behov av kompetenshöjning. Valideringssystemet tas i bruk inom Ålands gymnasium 1.1.2015 med stöd av förnyad lagstiftning (LL 2014:39).

En revidering av läroplansgrunderna för gymnasieutbildningen fortgår för att uppnå en anpassning till gällande lagstiftning, till de processer som pågår inom EU och omkringliggande regioner samt till förändringar i den allmänbildande utbildningens läroplansgrunder. Förhållandet mellan utbildning och arbetsliv ska stärkas, bl.a. med hjälp av ett treårigt nordiskt projekt "Lärande i arbete", yrkesrådets ställning och arbetsuppgifter samt genomförande av yrkesprov som pedagogisk bedömningsform kommer att vara föremål för särskilda utvecklingsinsatser under året. Målsättningen är att utbildningen ska vara av hög kvalitet och mot-

svara arbetslivets krav på kompetens och kunnande. Alternativa studievägar utvecklas för att studerande inom yrkesutbildningen genom egna aktiva val kan uppnå en breddad behörighet till högskolestudier.

En översyn gällande övergången mellan grundskolan och gymnasienivån för elever med funktionsnedsättning kommer att genomföras. I arbetet med att säkerställa tillgången till studieplatser och utbildningsalternativ är utvecklingen av system och metoder en viktig del. Avsikten är att identifiera problemområden och möjliggöra förbättringar samt att utveckla samarbetet mellan olika aktörer. Målet är att utnyttja den totala kompetensen och de erfarenheter som finns av att undervisa och boendeträna elever med utvecklingsstörning.

Landskapsregeringens mål är att erbjuda en lämplig studieplats på gymnasienivå åt alla ungdomar under 20 år. Insatser som riktas till ungdomar som hotas av utanförskap prioriteras. Utbildningsalternativ för studerande med behov av särskilt stöd kommer under året att följas upp och utvecklas.

Högskolan på Åland

Högskolans utbildnings- och forskningsuppdrag är att i samarbete med det lokala näringslivet och offentliga sektorn generera kunskap som utvecklar samhället och näringarna på Åland och skapar tillväxt. Högskolan bedriver yrkesinriktad utbildning på hög nivå som efterfrågas i det åländska samhället. Inom högskolan utvecklas speciellt IKT som ett styrkeområde. Sjöfartsutbildningen stärker sin internationella prägel genom att planera ett engelskspråkigt utbildningsprogram inom elektroteknik. Genom att höja kvaliteten och kvantiteten på arbetskraft och kunskap bidrar Högskolan på Åland till att stärka existerande industri- och tjänstekluster och skapa nya i vilka innovationer i form av nya produkter, tjänster och affärsmodeller uppkommer. Högskolans verksamhet bidrar till att skapa nya jobb och öka inflyttningen till Åland.

Högskolan utvecklar sitt utbildningsutbud och sin forskningsverksamhet i samarbete med relevanta universitet och yrkeshögskolor i närområdet samt med det åländska näringslivet. Högskolans tillämpade forskning stöder i första hand utbildningen och utvecklingen inom arbetslivets olika sektorer. Möjligheten att fördjupa forskningsarbetet med inriktning på frågor av särskilt intresse utifrån den åländska autonomin, lagstiftningen och det geografiska läget utreds vidare under året.

Under året pågår ett arbete i syfte att klarlägga konsekvenser och alternativa organisationsformer för att uppnå ett ökat oberoende i förhållande till landskapsregeringens allmänna förvaltning. Arbetet ska vidare granska och ta fram förslag på en förändrad finansieringsmodell och andra förändrade styrmekanismer. Arbetet baseras på utveckling av uppföljning baserad på relevanta nyckeltal. Målet är att ge Högskolan på Åland en större autonomi i förhållande till den allmänna förvaltningen genom att reformera organisationsformen och skapa en finansieringsform som är mera knuten till högskolans prestation gällande antalet utexaminerade studerande. Ålands sjösäkerhetscentrums associationsform till högskolan ses över i anslutning till utredningen.

Erkännande av utländska examina och yrkeskvalifikationer

Med erkännande av utländsk examen och yrkeskvalifikation avses beslut om behörighet som utländsk examen och utbildning utomlands ger på lokal nivå. Personer som har avlagt examina och studier utomlands och söker tjänster eller uppgifter, s.k. reglerade yrken, behöver ett klarläggande av examensnivån och studieprestationerna i förhållande till villkoren i den lokala eller nationella lagstiftningen. Om den sökandes utbildning inte motsvarar föreskriven utbildningstid och -nivå eller om innehållet i yrket på Åland avviker väsentligt från yrkets innehåll i det land där den sökande har förvärvat sina yrkeskvalifikationer, ska sökanden prestera vissa kompensationsåtgärder, d.v.s. genomgå en anpassningsperiod eller avlägga kompletterande studier/lämplighetsprov. Arbetserfarenhet som sökanden har förvärvat i yrket eller sökandens studier som tillkommit efter att examen har avlagts, kan helt eller delvis eliminera behovet av kompensationsåtgär-

der. Samarbetet mellan myndigheten och Högskolan på Åland, som ordnar och administrerar studierna, utvecklas. Landskapsregeringen anpassar myndighetsutövningen i enlighet med EU-direktiv.

Kultur och kulturarv

Kulturpolitiken omfattar konstarterna, kulturarvet, bildningssträvandena och till viss del medierna. Nyckelord i landskapsregeringens kulturpolitik är bl.a. mångfald, tillgänglighet, delaktighet och förnyelse. Kulturen har givetvis ett stort egenvärde. Samtidigt har kulturen också en stor betydelse som medel för samhällsutvecklingen i samverkan med andra politikområden. Under hösten 2014 har arbetet med ett mediepolitiskt program inletts. Arbetet planeras vara genomfört i maj/juni 2015.

Med utgångspunkt i det kulturpolitiska programmet vill landskapsregeringen organisera en permanent scenkonstutbildning på grundläggande nivå. Arbetet med en läroplan har inletts under år 2014. Det nyligen inledda samarbetet med Filmregion Stockholm-Mälardalen kommer att fortgå under år 2015. Samarbetet med Gävle symfoniorkester kommer att utvärderas. Ett fortsatt samarbete är planerat. Projektet ”Det digitala filmarkivet” syftar till att digitalisera värdefulla äldre dokumentärfilmer och göra dem tillgängliga för en framtida publik. Projektet har förberetts under år 2014 och avses inledas år 2015.

Biblioteksverksamheten är genom sin mångsidighet en prioriterad del av det åländska kulturlivet och landskapsregeringens strävan är att främja en fortsatt hög nivå i biblioteksservicen. Biblioteken ska vända sig till alla invånare. I kommuner med stark invandring bör biblioteken verka för att aktivt främja integrationen bl.a. genom att anpassa utlåningsutbud efter målgrupp. Under år 2014 har landskapsregeringen utarbetat ett nytt avtal om centralbiblioteket tillsammans med Mariehamns stad. Avtalet ska gälla från år 2015.

Kulturarvsarbetet befinner sig i skärningspunkten mellan olika politikområden som kulturpolitik, miljöpolitik, närings- och regionalpolitik och samhällsplanering. Landskapsregeringens ansvar för kulturarvet är betydande. Reformarbeten som berör kulturarvet utgår ifrån att det inom kärnverksamheterna finns stora likheter i förutsättningarna och att det därför är av vikt att samordna liknande funktioner. Utöver de egna museerna och sevärdheterna fördelas också bidrag direkt till andra museer eller museianknuten verksamhet.

Ett mål för museipolitiken är att se över denna struktur och hitta en effektiv och ändamålsenlig organisationsform som kan ta ett större verksamhetsansvar för landskapsägda sevärdheter och museer men också kunna inkludera andra landskapsstödda museiverksamheter. I detta arbete ska Ålands museums roll stärkas. Museibyråns funktioner omfördelas internt så att operativ verksamhet och myndighetsutövning åtskiljs vid sidan av övrig optimering av avdelningens resursfördelning och organisation. Omorganisationen för hela avdelningen fastslås under första halvåret av år 2015.

Investeringar i fastigheten som inhyser Ålands museum, Ålands konstmuseum och magasin samt förverkligandet av den nya basutställningen vid Ålands museum ska ses som ett led i att stärka besöksnäringen. Museerna är viktiga delar i vårt kollektiva minne och berikar individen och stärker demokratin. Kulturarvet som marknadsföringsprofil och länk mellan historia och nutid är viktiga komponenter i näringslivsutvecklingen i Kastelholmsområdet. För att genomföra planerna på Bomarsunds besökscentrum krävs ytterligare utredningar kring bl.a. driftsfrågorna. En fortsatt forskning kring de vikingatida fynden i Kvarnboområdet möjliggörs och utgående från forskningsresultaten vidtas vidare åtgärder.

Landskapsregeringen kommer under året att börja tillämpa den s.k. procentprincipen vid nybyggnation. Den konstnärliga gestaltningen ska skapa en visuellt bättre omgivning med mera trivsel för användare och besökare. De får därmed möjlighet att möta konsten i dess miljö. Procentprincipen genererar även fler arbetstillfällen för konstnärerna. Den konstnärliga kvaliteten ska ha högsta prioritet och den konst som anskaffas ska ha ett bestående värde. Den konstnärliga gestaltningen ska vara platsspecifik och vara en del av sin omgivning.

ning/miljö. Den konstnärliga gestaltningen ska integreras i byggprojekt i samband med projektering. Ansvarig byrå har tillsyns- och budgetansvar för utsmyckningsprojektet medan det administrativa ansvaret ska bestämmas utifrån varje projekts omfattning och karaktär. Landskapsregeringens konstnämnd ska delges och medverka i utsmyckningsprojektet.

Museifartyget Pommern är en viktig del av det maritima kulturarvet. Fartyget ägs av Mariehamns Stad och landskapsregeringen deltar i finansieringen av såväl löpande underhåll som mera omfattande investeringar. Diskussioner pågår för tillfället mellan staden, stiftelsen Ålands Sjöfartsmuseum och landskapsregeringen kring hur man gemensamt kan samordna och allokera resurser på bästa sätt.

Idrott och motion

Idrotten är en folkrörelse med uppskattningsvis 14.000 utövare på olika nivåer. Under åren 2013 - 2014 har landskapsregeringen tillsammans med Ålands idrott utarbetat övergripande riktlinjer för idrottens finansiering. Riktlinjerna ska gälla från år 2015.

I likhet med kulturpolitiken ska idrottspolitiken beakta jämställdhet, hållbar utveckling, regional rättvisa och öppenhet för nya idéer. Särskilt prioriteras flickors och pojkers möjligheter att idrotta och motionera. Motion som en viktig del för förbättrad folkhälsa kräver också särskilt fokus. Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma de idrottsframgångar som Åland har på elitnivå i nationella och internationella sammanhang då de i stor utsträckning fungerar som inspiration för idrottsutövande unga kvinnor och män.

Landskapsregeringen noterar att flera goda exempel finns på gott samarbete mellan idrott, motion, kultur och näringsliv. Genom systemet med evenemangstöd uppmuntrar landskapsregeringen dylika samarbeten vilka ger positiva synergier för samtliga parter.

Ungdom

Arbetet med den åländska ungdomspolitiken tar sin utgångspunkt i det ungdomspolitiska programmet. Under år 2014 har en mindre revidering av programmet gjorts. De ungdomspolitiska målen; att ge ungdomar reella möjligheter till påverkan och delaktighet och att ungdomars engagemang, skapandeförmåga och kritiska tänkande ska tas tillvara som en samhällsresurs ligger fortsättningsvis fast. Målsättningarna är riktgivande för det förhållningssätt som landskapsregeringen och dess förvaltning ska ha till unga. De ska integreras i övriga politikområden som berör ungdomars levnadsvillkor.

En kartläggning av myndighetssamarbete har gjorts år 2014 beträffande ungdomar som inte studerar eller arbetar och därmed löper risk för marginalisering. Landskapsregeringen avser att under år 2015 initiera ett fortsatt arbete utgående från kartläggningen.

NÄRINGS-, ARBETSMARKNADS- OCH REGIONALPOLITIK

Hög konkurrenskraft och drivkrafter till förnyelse hos de åländska företagen har avgörande betydelse för utvecklingen av det åländska välståndet. Grunden för det bygger på långsiktighet, en stabil samhällsutveckling med hög sysselsättning hos en kunnig arbetskraft och en gynnsam näringslivsutveckling på hela Åland. Landskapsregeringen skapar tillsammans med näringslivets och arbetsmarknadens representanter ett gott företagsklimat. Ålands strategiska läge mitt i norra Östersjöns mest dynamiska region med närhet till nordiska och baltiska huvudstäder ger ett gott utgångsläge för handel, affärsförbindelser och rekrytering av kompetens för det åländska näringslivet. Det goda utgångsläget till trots har den ekonomiska utvecklingen i omvärlden varit svag och den åländska ekonomin i termer av sysselsättning och produktion har de senaste sex åren haft stora utmaningar. Landskapsregeringen konstaterar att det krävs samarbete samt mer gemensam handling för att uppnå en tydlig kraftsamling för tillväxt och inflyttning. Landskapsregeringen initierar

därför samverkansprojektet ”Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning”, se närmare avsnittet om tillväxt och utveckling.

Sjöfart

Sjöfartens relativa andel av den åländska ekonomin har genom åren minskat men utgör helt klart Ålands basnäring. Sjöfartens betydelse för samhällsekonomin visar sig från årsskiftet 2014 - 2015 när det ökade kostnadstrycket på fartygen till följd av svaveldirektivet bedöms få ett genomslag med en negativ utveckling av Ålands BNP med 1 - 2 procentenheter. Det sammanfaller dessutom med en negativ utveckling av ekonomin i övrigt. Landskapsregeringens målsättning är att sjöfartens verksamhetsramar ska utformas och gälla globalt så att konkurrenskraften för den åländska och finländska sjöfarten inte urholkas. Aktuella reformer som är på gång är t.ex. IMO:s barlastkonvention som, när den har ratificerats av tillräckligt många länder innehåller regler för hantering av fartygens barlastvatten. Syftet är att förhindra spridning av vattenlevande organismer från ett vattenområde till ett annat utanför dess naturliga utbredningsområde. Det innebär ytterligare kostnadsökningar för fartyg som måste investera i reningsanläggningar för att kunna släppa ut barlastvatten vilket kan vara svårt för mindre fartyg. En annan reform som är under beredning gäller hur uppföljning och rapportering av koldioxidutsläpp från fartyg ska ske på ett sätt som både är hanterligt och kostnadseffektivt för fartygen och som ger relevant information som sedan kommer till användning.

Det maritima klustret på Åland har tyngdpunkten på rederiverksamhet men det finns ett stort kunnande inom ett bredare sjöfartsområde såsom fartygsdrift, konstruktion, kundservice, logistik, informations- och kommunikationsteknologi, finansiella- och försäkringstjänster för att nämna några. Ålands sjöfartsakademi inledde sin verksamhet under år 2014 och erbjuder ett närmast komplett utbildningsutbud inom sjöfartsutbildningen. Landskapsregeringen är medarrangör av Sjöfartens Dag som går av stapeln den 21 maj 2015.

Arbetsmarknad

En aktiv arbetsmarknadspolitik som ökar kontaktytorna mellan arbetsgivare, såväl privata som offentliga, och arbetstagare samt ger Ams fler verktyg blir huvudfokus under de kommande åren. Läget på arbetsmarknaden har försvagats även om situationen fortfarande är god i jämförelse med omkringliggande regioner. Konjunkturutsikterna för en av Ålands viktigare handelsområden Finland indikerar att landskapsregeringen måste öka insatserna för att stimulera den åländska arbetsmarknaden. Antalet personer som har varit arbetslösa mer än 6 månader har ökat successivt under de sex åren då ekonomin har försvagats. Under år 2014 har i genomsnitt 150 personer varit arbetslösa mer än 6 månader jämfört med 115 personer år 2013. Sysselsättningsutvecklingen totalt sett är svagare än befolkningstillväxten vilket indikerar att omgivande regioner har en sämre utveckling än på Åland.

Landskapsregeringen avser förbättra möjligheterna för den arbetskraftsresurs som nu inte kommer till sin rätt fullt ut för att stå bättre rustad när konjunkturen vänder uppåt. I början av året lämnas förslag till lagtinget på en reformerad arbetsmarknadslagstiftning med fler möjligheter till utbildningsinsatser för arbetslösa, åtgärder som bättre tillvaratar möjligheter för personer med nedsatt arbetsförmåga, ger Ams ett större utbud insatser för en aktiv arbetslöshet samt minskar administrationen inom myndigheten. Landskapsregeringen har förslag på att arbetslösa ska få pröva på en utbildning före reguljär ansökan till skola, att yrkesinriktad sysselsättningsutbildning anordnas för grupper och för enskilda av Ams och att arbetslösa ska få avsluta eller genomföra en utbildning med bibehållen arbetslöshetsförmån då det bedöms väsentligt underlätta återgången till ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Arbetsgivare som anställer personer med nedsatt arbetsförmåga ska ha möjlighet till ett förlängt högre stöd och det ska räcka med halvtidsarbete i samband med t.ex. en deltidssjukskrivning. Genom valideringslagen som träder i kraft år 2015 har Ams bättre möjligheter att få kunders kunnande och kompetens bedömd för att hitta relevant åtgärd som ökar arbetslösas anställningsbarhet. Landskapsregeringens utbildningsdelegation kommer under året med förslag på hur den långsiktiga utbildningspolitiken ska formuleras. Arbetsmarknads- och utbildningspolitiken har nära kopp-

lingar och genom att t.ex. göra gymnasiekurser kursbundna, årskurslösa och med intagning till varje kurs blir dessa tillgängliga även för vuxna och kan bli en väsentlig del av arbetsmarknadspolitiken.

Trepartsdialogen mellan landskapsregeringen och arbetsgivar- respektive arbetstagarrepresentanter är viktig. Landskapsregeringen emottar även ett tätare samarbete med de kommunala social- och utbildningsmyndigheterna, Ams och tredje sektorn för att leva upp till begreppet Ålands ungdomsavtal där inga ungdomar ska falla emellan i den välutbyggda offentliga servicen. Landskapsregeringen kommer att i högre grad dra lärdom av de goda resultaten som projekten ”Sommarlovsentreprenörerna” och ”Ungt Företagande” har visat då det gäller att bygga upp unga personers självkänsla och förmåga att aktivera sig.

Tillväxt och utveckling

De samlade resurserna på Åland för att främja näringslivets tillväxt och utveckling är goda men har spridits ut på många olika parter och har delvis överlappat varandra. Samordningen har varit svår i praktiken och gett en något splittrad bild för företagen. Landskapsregeringen har sett på olika möjligheter att lösa detta genom t.ex. lagstiftning om ett utvecklingsbolag, men ser en bättre väg genom ett tätt samarbete mellan olika självständiga parter. Landskapsregeringen inleder nu ”Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning” för effektivare och mer optimal allokering av resurserna tillsammans med näringslivets organisationer. Det sammanfaller väl med uppstarten av näringslivs- och kompetensprogrammen med finansiering från de europeiska struktur- och investeringsfonderna. Flera viktiga aktörer i nätverket involveras som Högskolan på Åland, Ålands Utvecklings Ab (ÅUAB), Ålands Fastighets Ab, Ålandskontoren, kommunerna, bransch- och arbetsmarknadsorganisationer och tredje sektorn. Viktiga element i samarbetet är att fortsätta stimulera till mer entreprenörskap, bygga varumärket Åland, skapa en attraktiv ålandsbild för besökare, inflyttare och affärspartner samt förstärka arbetet med rekryteringsinsatser, främja och underlätta för utländska investeringar och hjälpa åländska företag till ökade satsningar på export. Inom vart och ett område initieras långsiktiga utvecklingsarbeten som helt eller delvis kan finansieras av landskapsregeringen. Jämsides och i samarbete med detta startar arbetet med *Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland*. En förstärkning görs inom energiutvecklingsområdet i och med ombildningen av ÅTC till ÅTEC – Ålands teknologi- och energicentrum.

En del i ”Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning” är det anslag som föreslås kunna användas av Tillväxtrådet och samordningsgruppen för seminarier, gemensamma utvecklingsprojekt, undersökningar, information och andra gemensamma aktiviteter som gynnar tillväxten samt företagsverksamheten på Åland i en riktning av digitalisering, modernisering och internationalisering. Digitaliserade företag har en högre produktivitet och är därmed starkare och har bättre framtidsförutsättningar än sina analoga konkurrenter. Digitala företag når även långt bortom det egna landets gränser genom internets gränslöshet. En fortsatt satsning på digitalisering för de åländska företagen är ur ett tillväxtperspektiv nödvändigt. Kompetens och specialkunskaper är viktiga konkurrensfaktorer för företag och kompletterar investeringar i fysiska tillgångar. Finansiering omfattar företagsfinansiering i form av bidrag till exporterande företag och för kompetens, lån, garantier och riskkapital samt projektfinansiering. Landskapsregeringen och ÅUAB tillhandahåller finansiering.

Till landskapsregeringens disposition för att främja digitalisering och internationalisering av näringslivet finns 1 miljon euro, se bilaga 1. Landskapsregeringen avser återkomma i första tilläggsbudgeten med de utvecklingsinsatser man vill genomföra i samverkan med näringslivet inom ramen för ”Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning”.

Landskapsregeringen avser att inleda en dialog med riksmyndigheterna om att ta över behörigheten i fråga om alkohollagstiftningen till den del det gäller detaljhandel av alkoholhaltiga drycker. Motivet är att främja småföretagandet och utveckla den småskaliga livsmedelsförädlingen på Åland. Försäljningen skulle handhas av den som har tillstånd för framställning av produkten ifråga och ske i nära anslutning till tillverkningsstäl-

let d.v.s. hos producenterna genom s.k. gårdsförsäljning. EU-rätten godkänner inte diskriminering av utländska produkter eller producenter, varför det även bör vara möjligt att sälja produkter tillverkade av andra, både inhemska och utländska producenter. Möjligheten till överföring av behörigheten regleras i 29 § 1 mom. 4 punkten självstyrelselagen. Behörigheten kan helt eller delvis överföras med lagtingets samtycke och rikslagstiftning.

Främjande av livsmedelsproduktion

Landsbygdsutvecklingsprogrammet 2014 - 2020 genomförs från år 2015. Lantbruket främjas genom stöd till produktion, investeringar och miljö. Målsättningen är att bidra till en hållbar ekonomisk utveckling och till att utveckla och diversifiera det till landsbygden kopplade näringslivet. Programmet ska dessutom bidra till att stärka och utveckla de goda natur- och miljöförhållandena samt stärka Ålands attraktivitet som samhälle. Programmets främsta prioritering är att säkerställa en tillräcklig primärproduktion och på så sätt se till att det finns livsmedel för konsumenterna och råvaror för Ålands livsmedelsindustri. Ålands landsbygdscentrums styrgrupp utarbetar en livsmedelsstrategi för Åland som tar avstamp i landsbygdsutvecklingsprogrammet och stärker det åländska matklustret samt utvecklar förutsättningarna för den ekologiska livsmedelsproduktionen. Landskapsregeringen gör en stor satsning på att bygga upp ett miljöuppföljningssystem som delvis kommer till användning för utvärdering av miljöeffekterna av landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Lantbruksavbytarverksamheten reformeras i grunden från år 2015. I budgetförslaget upptas anslag för ersättning till privat avbytarservice samt vikariehjälp. Landskapet kommer inte längre att ha anställda lantbruksavbytare utan stöder lantbrukaren som kan ordna avbytare enligt sina egna förutsättningar. De inkomstpolitiska åtgärder som Finland inför för att lindra primärnäringarnas problem till följd av restriktionerna i Rysslandshandeln omfattar även åländska lantbrukare.

Rysslands handelsrestriktioner påverkar vissa åländska företag negativt, direkt i form av minskat antal ryska turister samt indirekt genom att det uppstått ett överskott av livsmedelsprodukter i EU och med det en osund priskonkurrens. Landskapsregeringen följer utvecklingen och bevakar de åländska intressena gentemot Finland och EU för att säkerställa att åländska företag behandlas likvärdigt och kan ta del av de stödpaket som överenskommit. Landskapsregeringen har en kontinuerlig dialog med de åländska aktörerna och kommer inom ramen för vår behörighet medverka via olika arrangemang för att underlätta den uppkomna situationen.

Inom skogsbruksområdet görs, dels en omstrukturering av ansvaret för förvaltningen av landskapets skogar som överförs till fastighetsbyrå vid finansavdelningen för att enligt planerna år 2016 flyttas till ett fastighetsverk, dels en översyn av lagstiftningen om skogsvårdsföreningar och stöd för skogsbruksåtgärder. Finansieringen av skogsvården kan komma att förändras liksom utformningen av stöden, vilket delvis är påkallat av EU-reglering. Effektiviseringen av skogsbruksplaneringen nås genom laserscanning och digitalisering av material och under år 2015 genomförs den sista etappen.

Landskapsregeringens målsättning är att den åländska fiskerinäringen ska vara konkurrenskraftig, ekonomiskt lönsam samt ekologiskt och socialt hållbar. Det åländska programmet med finansiering från Europeiska havs- och fiskerifonden kommer att delfinansiera den landbaserade fiskodlingen som ska byggas i Eckero. Kapaciteten är 3.000 ton fisk, vilket utgör en ökning med ca 50 procent av den totala odlingen på Åland och kommer att hålla en hög miljöprofil. De fiskbestånd och ekosystem som nyttjas av näringen ska skyddas och vårdas för att även i framtiden kunna tillhandahålla närproducerad råvara för livsmedel av hög kvalitet.

Skärgården

Landskapsregeringen fortsätter att stöda konkreta regionalpolitiska projekt i syfte att öka livskraften i skärgården. De projekt som hittills har genomförts har visat sig vara viktiga för framtidstron i regionen. Landskapsregeringen föreslår att skärgårdskommunernas inflytande i Skärgårdsnämnden ökar betydligt genom

att dubblera antalet medlemmar från skärgården och öka de tillgängliga medlen för att driva projekt som gynnar tillväxt och näringslivsutveckling. Projektet med att främja ungas möjligheter till fritidsaktiviteter, kulturutövning, idrott, reellt inflytande samt entreprenörskap fortsätter. De satsningar som görs inom korttruttsprojektet och skärgårdstrafiken görs i syfte att säkra en god servicenivå.

Skärgårdsstödet som har beviljats till nya företag i skärgården samt stödet i form av befrielse från socialskyddsavgifter för vissa arbetsgivare i skärgården fortsätter och det viktiga stödet till de året om öppna skärgårdsbutikerna fortsätter på den nivå det höjdes till år 2014.

INFRASTRUKTUR- OCH TRANSPORTPOLITIK

Trafiksäkerhet

Trafiksäkerhetsarbetet är centralt för politikområdet. Utvecklingsarbetet fortsätter under år 2015 med samordnade insatser för en mer förlåtande trafikmiljö i syfte att nå noll-visionen, d.v.s. inga svåra olyckor eller dödsfall i trafiken. Trafiksäkerhetsfrämjande insatser genomförs i trafikinätet och arbetet med att öka kunskapen bland trafikanterna fortsätter. Som en del i detta utvecklar landskapsregeringen även Motorfordonsbyråns verksamhet.

Väghållning

Genom åren har stora summor investerats i det åländska vägnätet. Det är därför av största vikt att långsiktiga planer för underhåll och reparationer kontinuerligt tas fram. I annat fall reduceras livslängden och därmed går värdet av investeringen förlorat. Som ett led i att färdigställa huvudvägarnas ombyggnad, fortsätta utbyggnaden av gång- och cykelvägar samt grundförbättra och belägga glesbygdsvägar på landsbygden och i skärgården, kommer landskapsregeringen att fortsätta tillämpningen av kostnadseffektivare förbättringsmetoder så kallad stabiliseringsfräsning, där så är möjligt. Detta görs i syfte att uppnå flera kilometer ombyggd, förbättrad och belagd väg än med traditionell byggnadsteknik.

Vårdöbron behandlas i förslaget till andra tillägg till budgeten för år 2014. Några fler broar med alkalisreaktion såsom i Vårdöbron betong har ännu inte identifierats i landskapet. Landskapsregeringen konstaterar dock att reinvesteringsbehovet i broar är stort. Flera broar i landskapet är viktbegränsade för att vara trafiksäkra under en samhällsekonomiskt försvarbar livslängd. I samband med att reinvesteringarna genomförs kommer också broarnas bärighet att bedömas. Arbetet påbörjas i prioritetsordning och beräknas pågå över en 10-års period.

Utveckling av sjötrafiken

I enlighet med tidigare planer samt landskapsregeringens inriktningsbeslut fortsätter konkurrensutsättningen av den frigående färjtrafiken i sin helhet med målsättning att sänka driftskostnaderna. I takt med att driften av fartyg i egen regi minskar förändras personalstrukturen så att rederiets personal under året omplaceras så att kontrollfunktionen på beställar- och tekniksida förstärks.

Vid driftsprivatiseringen av skärgårdstrafiken minskar de direkta driftskostnaderna exkl. bränsle för fartygen. Beräkningen av vad den egna driften skulle ha kostat över avtalsperioden grundar sig på antaganden om framtiden, varför kostnadsskillnaden är en beräknad inbesparing. Driftsprivatiseringen av m/s Doppingen och m/s Skarven har lett till en beräknad inbesparing om ca 830.000 euro/år. Om besvären förkastas på Norra linjen leder det till en inbesparing om ca 1.325.000 euro/år. Med ett besparingskrav på 12 % är motsvarande besparing för södra linjen 375.000 euro/år. Den totala inbesparingen efter genomförda driftsprivatiseringar på årsbasis är således ca 2.500.000 euro/år.

Linje	Besparing %	Besparing avtalsperiod	Besparing per år
m/s Doppingen	-23 %	ca 400.000 euro (3 år)	ca 133.000
m/s Skarven	-38 %	ca 2.800.000 euro (4 år)	ca 700.000
Hummelvik-Torsholma (under besvär)	-33 %	ca 3.900.000 euro (4 år)	ca 975.000
Åva-Osnäs (under besvär)	-28 %	ca 1.400.000 euro (4 år)	ca 350.000
Södra linjen (på anbudsfrågan)	-12 %	ca 1.500.000 euro (4 år)	ca 375.000

Tonnage

En långsiktigt stabil basstrafik är en förutsättning för en levande skärgård. Landskapets tonnage är dock åldersstiget, kan inte möta dagens behov och kräver allt större underhållsresurser. Det systematiska underhållet fortsätter därför och befintligt tonnage uppdateras enligt nya regelverk för att upprätthålla befintlig flotta. För att bättre kunna möta behoven ingås kontrakt för inköp av ett modernt frigående fartyg med LNG-teknik. En arbetsgrupp tillsätts även för att utreda förutsättningarna för lätta persontransporter i skärgården.

Korttrutt

Landskapsregeringens målsättning med korttruttssystemet är att skapa en trygg förutsägbar trafik som beaktar de bofastas, näringslivets och fritidsboendets behov samtidigt som kostnaderna för skärgårdens transportförsörjning ska minska. Landskapsregeringen går nu vidare i plan- och programskedena i enlighet med meddelande nr 6/2013-2014 som lämnats till lagtinget. Korttruttinvesteringarna beräknas uppgå till 76 miljoner euro under en 10-15 års period. Landskapsregeringen avser att till lagtinget lämna ett förslag till ansökan om extra anslag och efter att den blivit behandlad återkomma med en helhetslösning i form av en finansierings- och investeringsplan till lagtinget. Samtidigt undersöks alternativa finansieringslösningar, så som offentlig-privat samverkan (OPS).

Flyg- och kollektivtrafik

Flygtrafiken är av stor betydelse för det åländska samhället och näringslivet. Under år 2015 kommer befintligt avtal för flygtrafiken till Stockholm att utvärderas och ny upphandling att utföras.

Nuvarande stödsystem för den regionala kollektivtrafiken är upprättade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 (s.k. trafikavtalsförordningen) och går ut den 31 december 2015. Från och med 1 januari 2016 måste en ny tilldelning eller upphandling av trafiken träda i kraft enligt det meddelande landskapsregeringen lämnar till EU under december 2014.

Målsättningen är att ett lagförslag till kollektivtrafiklag tas fram som uppfyller EU-reglering så att lagen kan tas i bruk från den 1 januari 2016. Målsättningen är att under år 2015 ta fram ett gemensamt zon- och betalningssystem för bussbiljetter där även stadstrafiken innefattas.

Ett förbättrat oljeskydd

Sjötrafiklederna i vårt närområde är hårt trafikerade och det finns en potentiell risk att en olycka, med oljeutsläpp som följd, kan inträffa. Oljeskyddet är ett behörighetsområde som är delat mellan riket och landskapet. Därtill är ledningsfunktionen vid en räddningsoperation delad beroende på om oljan finns till havs eller nått land. Det är därför av största vikt att räddningsarbetet är effektivt och välkoordinerat för att därigenom minimera risken för skador på djur, natur och miljö. En oljeskyddsplan har tagits fram som visar på omfattande brister i landskapets oljeskyddsberedskap. Landskapsregeringen avsätter därför resurser för att inskaffa och uppdatera oljeskyddsutrustningen samt för att utveckla beredskapen och lagstiftningen.

Bostäder

Målsättningarna för bostadspolitiken är att verka för en god tillgång på ändamålsenliga bostäder för olika målgrupper och i olika regioner samt skapa förutsättningar för ett bostadsbestånd som medger ett livslångt och hälsosamt boende. För att uppnå dessa målsättningar används olika stödformer vars uppgift är att stimu-

lera till ändamålsenliga investeringar i nybyggda bostäder och reparationer av det befintliga bostadsbeståndet.

FÖRNYELSEBARA ENERGIKÄLLOR OCH –EFFEKTIVERING

Användning av lokalt producerade förnyelsebara energikällor är en viktig del i omställningen från fossila bränslen. Av betydelse för omställningen är bl.a. de negativa konsekvenserna fossila bränslen orsakar miljö, det ständigt ökade behovet samt ökat energipris. Behovet av att omvärldsbevaka och att samordna lokala insatser kräver fortsatta resurser.

Målsättningen är att 20 % av energiförbrukningen inom EU ska komma från förnyelsebara energikällor. En uppdelning har skett mellan nationerna där vissa har krav på lägre andel och andra högre än 20 %, utgående från en uppskattning av naturliga och ekonomiska resurser. För Finland har åtagandet fastställts till 38 %. För att uppnå målsättningen har riksidan infört ekonomiska stöd för elproduktion genom inmatningstariffsystem. De produktionsformer som stöds är vindkraft, biogas, vattenkraft och biobränsle. Åländska aktörer har ännu inte tillträde till systemet, men förhandlingar förs med riksmyndigheterna om hur ett stödsystem kan etableras och ambitionen är att vissa åländska vindkraftprojekt ska ingå i ett gemensamt stödsystem med början år 2016.

När systemet med inmatningstariff infördes i riket fr.o.m. 1.1.2011 upphörde den återbäring av accis som åländska producenter av el från förnybara energikällor tidigare kunnat tillgodoräkna sig och ersättning utgår numera inom ramen för inmatningstariffsystemet. Ersättningen har tidigare utbetalats av finska staten och ansökan om ersättning har inlämnats till tullen.

I LL (2013:31) om produktionsstöd för el finns bestämmelser om stöd till producenter för elenergi från vindkraft. Enligt lagen utbetalades stöd med 6,90 euro per megawattimme för el som producerats under åren 2011 och 2012. Orsaken till att stödsystemet begränsades till två år var att inmatningstariffsystemet, då förslaget utarbetades, förväntades träda ikraft år 2013.

I juni 2013 gav finanspolitiska ministerutskottet en politisk utfästelse om att bidra ekonomiskt till ett stödsystem för vindkraftsproduktionen i landskapet. Eftersom förhandlingarna med riksmyndigheterna dragit ut på tiden kommer det nya stödsystemet att träda i kraft först år 2016. För att ge vindkraftsproducenterna ekonomiska förutsättningar tills det nya stödsystemet träder i kraft föreslår landskapsregeringen att landskapslagen om produktionsstöd för el ändras så att producenter av elenergi från vindkraftverk också för åren 2013, 2014 och 2015 ska ges produktionsstöd och nivån föreslås vara 4,90 euro per megawattimme. Stödet ges för el från ett befintligt kraftverk som använder vindkraft. Stödnivån har beräknats med beaktande av landskapets nuvarande finansiella läge som inte möjliggör en högre nivå. Målsättningen är att företagen ska ges ekonomiska förutsättningar att driva sin verksamhet tills systemet med inmatningstariffer träder i kraft år 2016. Stödets totala summa förväntas uppgå till ca 300.000 euro per år.

En förutsättning för beviljande av ersättning är att stödordningen i enlighet med de lagframställningar som landskapsregeringen lämnar till lagtinget notifieras och godkänns av EU-kommissionen. EU-kommissionens beslut väntas under år 2015. Så snart EU-kommissionens beslut är taget avser landskapsregeringen återkomma till lagtinget med en tilläggsbudget.

På Åland finns aktörer som har utsläppsrätter för växthusgaser. Under perioden 2013 - 2020 ska aktörerna inskaffa ett ökat antal rätter genom auktion för utsläppshandelsperioden 2013 - 2020. Intäkterna från auktionerna i medlemsländerna bör till hälften användas för klimatförbättrande åtgärder.

Elbilar

Arbetet med att främja och förbättra förutsättningarna för elbilar fortsätter i enlighet med intentionerna i förslaget till andra tilläggsbudget för år 2014.

Energikommission

En energikommission ska tillsättas under år 2015. Energifrågorna har under senare år blivit en allt viktigare faktor i samhället. Utmaningen är att en mer klimatvänlig energiproduktion tillsammans med ökad effektivisering ska bidra till fortsatt möjlighet för näringslivet att verka på lika villkor som omkringliggande regioner. Kommissionens uppdrag är att dra upp riktlinjerna för en framtidsytande och miljöinriktad energipolitik som även beaktar och främjar näringslivets behov av energi.

PERSONALPOLITIK

Landskapsregeringen behöver kunnig personal för att fullfölja sina åtaganden gentemot medborgarna i en alltmer dynamisk och krävande miljö. Som en följd av att många anställda går i pension och ett krympande ekonomiskt utrymme står landskapsregeringen inför flera utmaningar när det gäller att tillgodose det långsiktiga personal- och kompetensbehovet och samtidigt minska driftskostnaderna.

Jämställdhetslagstiftningen förutsätter att för lika eller likvärdigt arbete ska lika lön betalas. Avsikten är att gå in för ett system där man genom arbetsvärdering utreder på vilken kravnivå arbeten är placerade och sedan kartlägger hur dessa tjänsters löner ligger i förhållande till varandra. Samtliga personalgrupper inom landskapsförvaltningen ska kunna jämföras med varandra. Det är viktigt att lönerna då jämförelsen av tjänsternas löner görs är jämförbara, varför avtalsparterna ska utreda hur A-löneklasserna lämpligen kan omvandlas till eurolöner samt med vilka konsekvenser och kostnader detta kan göras.

Det är även viktigt att landskapsregeringen har ett gott anseende som arbetsgivare för att kunna säkerställa kontinuerlig tillgång på kompetent arbetskraft. Ett kontinuerligt förbättringsarbete pågår med beaktande av detta bl.a. inom områdena rekrytering, ledarskap, arbetsmiljö- och hälsa samt kompetensutveckling. En gemensam värdegrund för ledarskap och medarbetarskap inom förvaltningen har nyligen antagits. Landskapsregeringen fortsätter sin satsning på att erbjuda högskolestuderande praktikplatser som ett led i det långsiktiga rekryteringsarbetet.

Ett steg i det långsiktiga arbetet med att stärka landskapsregeringens arbetsgivaranseende är att i rekryteringsprocessen ta tillvara de möjligheter den nya hemsidan och sociala medier erbjuder. Rekrytering ska genomsyras av transparens och rättssäkerhet.

Arbetsmiljön kartläggs och utvecklas i samband med kontinuerliga medarbetarundersökningar. För att förebygga problem i ett tidigt skede och minska risken för ohälsa och sjukskrivningar har landskapsregeringen ett handlingsprogram för främjande av arbetsförmåga och uppföljning av sjukfrånvaro. Olika friskvårdssatser som subventionerade motionsaktiviteter, föreläsningar och kampanjer bidrar till bättre hälsa men tillika också bättre trivsel.

Tillika som det finns ett kontinuerligt behov av ny personal och kompetens kräver det ekonomiska läget att antalet anställda totalt sett successivt minskar. Landskapsregeringen har en restriktiv anställningspolitik vilket betyder att varje enskild tjänst som blir vakant behovsprövas.

Under år 2015 genomförs flera stora strukturella och organisatoriska förändringar som medför att antalet anställda minskar och som påverkar den berörda personalens ställning och anställningsvillkor. Dessa är främst privatiseringen av avbytarverksamheten, skärgårdstrafikens driftsentreprenader och bolagiseringen av

it-driften. Personalminskningar hanteras i god personalpolitisk anda och i enlighet med de riktlinjer för omplacering och omställningsåtgärder som sedan tidigare gäller enligt landskapsregeringens personalförsörjningsplan. Antalet tjänster och arbetsförhållanden beräknas under perioden 2011 - 2015 minska med 146 st.

BUDGETSTRUKTUR OCH REDOVISNINGSPRINCIPER

Det kan konstateras att övergången till en ändrad budgetstruktur kommer att ske stegvis så att budgeten och underlaget utvecklas under de kommande åren. I föreliggande budgetförslag har budgetstrukturen förändrats så att den modell som den kommunala sektorn använder ligger till grund, men anpassningar har gjorts bl.a. för de betydande överföringsutgifterna, där även EU-delfinansierade program och bidrag ur penningautomatmedel ingår. Vid ingången av år 2015 kommer landskapets kontostruktur att förändras i grunden så att såväl affärsbokföringskontona som budgetmomentnumreringen samt övriga objektkontodelar förändras. Vid uppgörandet av budgetförslaget för år 2015 har avsaknaden av ett it-stödsystem för såväl den rena sifferbudgeteringen i kombination med nämnda ändringar av kontostrukturen krävt mycket manuell hantering och kommer även att göra det i nästa skede när budgeten ska överföras i ekonomisystemet. Budgetförslaget påverkas även till stora delar av bl.a. förändrade redovisningsprinciper och redovisningssätt samt organisationsförändringar där en stegvis övergång till ett fastighetsverk är centralt. Även överföringen av it-driften till ett bolag för it-relaterade tjänster medför förändringar där it-investeringar inte längre kommer att göras inom landskapsförvaltningen utan det är framöver inköp av tjänster från nämnda bolag. I anslagen ingår i vissa fall betydande belopp av interna transaktioner, t.ex. för färjetrafiken och väghållningen. Dessa har inte till fullo kunnat särskiljas i budgeten och de påverkar därför i viss mån nivån på intäkterna och inköp av tjänsterna i resultaträkningen. Med beaktande av de stora förändringarna som genomförs i föreliggande budgetförslag är risken för oavsedda budgeteringseffekter högre än normalt, vilket kan innebära ett eventuellt behov av korrigeringar i tilläggsbudget. Under år 2015 kommer ett systemstöd för att förbättra och förenkla processen att anskaffas.

Avsikten är att lyfta fram den affärsbokföring som tillämpats sedan år 1998, så att en budgeterad resultaträkning uppnås. Finansieringsanalysen ska få en mer framträdande roll i kommande budgetförslag, men det utvecklingsarbetet har fått stå tillbaka i detta skede. I sammanhanget kan konstateras att år 2015 blir ett övergångsår vad gäller tvååriga reservationsanslag, eftersom det som återstår vid utgången av år 2014 kommer att överföras till år 2015. Detta försvårar i detta skede ett uppgörande av en finansieringsanalys.

Budgeteringsmetodiken anpassas successivt så att affärsbokföringens redovisningsprinciper, t.ex. gällande löneperiodiseringar, avskrivningar, investeringar och lån även tillämpas i budgeten. I budgetförslaget för år 2015 har eventuella effekter av periodisering av semesterlöner inte särskilt beaktats i anslagen.

För att förbereda för det fastighetsverk som planeras till år 2016 har redan nu anpassningar gjorts, så att de direkta fastighetskostnaderna brutits ut från respektive enhet och myndighet och överförts till fastighetsbyrån som inordnas under finansavdelningen. Fastighetsbyrån debiterar sedan de enheter och myndigheter som nyttjar fastigheter en internhyra. I internhyran ingår direkta driftskostnader för fastigheter samt kapitalkostnader i form av avskrivningar och internränta på kapitalet. En kommande förändring vid övergången till ett affärsverk år 2016 är att nybyggnader och större renoveringar görs inom ramen för fastighetsverket och kostnaderna för landskapets förvaltningsenheter är i form av nämnda internhyra. Landskapets budget belastas därefter närmast av investeringar i infrastruktur och större anskaffningar. I budgetförslaget för år 2015 har beaktats en förändring av principerna för aktivering av kostnader för vissa renoverings- och underhållsarbeten på byggnader så att dessa ingår i driftskostnaderna, mot att tidigare ha redovisats som investeringar. Förändringen medför en kostnadsökning om ca 0,5 miljoner euro per år.

BUDGETEN OCH AVLÖNINGSUTGIFTERNA

Löneutgifterna har beräknats med beaktande av gällande kollektiva avtal och enligt det faktiska löneläget den 1.4.2014. Ny tjänstekollektivavtalsperiod inleddes 1.4.2014 och avtalen för de flesta yrkesgrupper löper t.o.m. 31.1.2017. Avtalet är uppdelat i två perioder där lönejusteringarna i den första som gäller t.o.m. 31.1.2016 är reglerade. Avtalet följer det avtal som mer än 90 % av löntagarna i landet följer. Grundlönen höjs från 1.4.2014 med 20 euro och ytterligare en justering sker från 1.8.2015 då grundlönen höjs med 0,3 %. För den andra perioden 1.2.2016 - 31.1.2017 ska förhandlingarna vara slutförda senast 30.9.2015. Det ekonomiskt ansträngda läget gör att inga stora löneökningar förutspås.

Pensionspremierna enligt LL om landskapet Ålands pensionsfond har beräknats enligt 18 % av de förskotts-innehållning underkastade löneutgifterna, vilket är en höjning från de 17 % som tidigare tillämpats. De som nyanställt efter den 1.1.2008 försäkras i ett privat arbetspensionsbolag. De direkta sociala avgifterna har beaktats för de flesta med 2,71 %.

Under år 2014 har den nya tjänstemannalagen tillämpats. Inrättande och indragning av tjänster görs genom en behovsprövning och för de externa myndigheterna avger avtalsbyrån ett utlåtande om förslaget. Genom att landskapsregeringen inom fastställda ramar för verksamheten kan fatta beslut om tjänsteregleringarna skapas ett flexiblere system utan att tjänsteinnehavarnas rättsliga ställning i förhållande till arbetsgivaren i sak förändras. I informationssyfte anges antalet anställningsförhållanden och deras art i en tabellstatistik över personal per huvudtitel 2011 – 2015, se bilaga 2.

Inkomst i form av dagpenningar som inflyter vid en anställds tjänsteledighet med lön på grund av sjukdom och moder-/faderskap har i budgetförslaget beaktats netto under respektive moment för personalutgifter. Nettoföringen av dagpenningar innebär samtidigt att kostnader för eventuella vikarier i nämnda fall ska belastas respektive moment för personalutgifter.

ANSLAGENS BETECKNINGAR OCH JÄMFÖRELSER ÅRSVIS

Budgetförslaget indelas i följande avsnitt:

- Allmän motivering
- Verksamhet – detaljmotivering
- Överföringar – detaljmotivering
- Skattefinansiering, finansiella poster och resultaträkningsposter – detaljmotivering
- Investeringar, lån och övriga finansinvesteringar – detaljmotivering
- Sifferstat
- Bilagor

Detaljmotiveringsavsnitten är indelade så att först visas allmänna förvaltningens avdelningar, därefter fristående enheter och myndigheter.

- I verksamhetsavsnittet ingår inkomster och utgifter för landskapets egen verksamhet som antingen bedrivs i egen regi eller genom upphandling av tjänster. Exempel på sådana utgifter är löner och lönebikostnader, köp av varor och tjänster samt anskaffning av maskiner och inventarier under 50.000 euro. Posterna ingår i resultaträkningen.
- I överföringsavsnittet ingår utgifter som inte ger någon direkt motprestation, men indirekt hjälper landskapet att fullfölja sina uppgifter. Hit räknas t.ex. bidrag och överföringar till kommuner, övrig offentlig sektor, näringslivet, hushållen, allmännyttiga sammanslutningar samt bidrag från

EU-fonderna. Posterna ingår i resultaträkningen.

- I avsnittet om skattefinansiering, finansiella poster och resultaträkningsposter upptas t.ex. inkomster av avräkning och skattegottgörelse samt ränteintäkter och dividender. Även anslag för avskrivningar upptas i avsnittet, förutom till den del de hör till fastighetsbyrån. Posterna ingår i resultaträkningen.
- I avsnittet om investeringar, lån och övriga finansinvesteringar ingår olika typer av budgetutgifter som ger landskapet tillgångar av olika slag. Förslitning underkastade tillgångar överstigande 50.000 euro upptas som en investering och aktiveras i balansräkningen och kostnadsförs genom planmässiga avskrivningar. Anslag upptas i allmänhet endast för det som ska förverkligas under året, dock så att man i planen uppger totalkostnaden för ett projekt som inleds under budgetåret och som fordrar anslag under kommande år för att kunna förverkligas. Lån och övriga finansinvesteringar används för lån som beviljas av landskapets medel samt t.ex. för inköp av aktier och värdepapper. I avsnittet ingår även inköp av eller intrångsersättning för naturskyddsområden. Posterna ingår i balansräkningen.

I såväl detaljmotiveringen som sifferstaten betecknas förslagsanslag med (F), vanliga reservationsanslag med (R) och EU-programanslag med (R-EU).

Förslagsanslag används främst för lagbundna utgifter vars omfattning är svår att bedöma. De får överskridas om det är nödvändigt för att uppfylla det aktuella anslagens ändamål.

Reservationsanslag används för utgifter som sträcker sig över flera år, dock högst 4 år. Dessa får inte överskridas, men oanvänd del kan överföras till senare budgetår. Anslagstypen används främst för investeringar, lån och övriga finansinvesteringar, men även för vissa anslag för överföringsutgifter där det är av vikt att ett årsskifte inte ska vara ett hinder för verkställandet.

De bidrag som beviljats och registrerats enligt förbindelseprincipen, men som inte kommer att utbetalas, återbokas för budgetmoment som hör till EU-programmen för åren 2007 – 2013 respektive 2014 - 2020 mot det moment där bidrag beviljats. Denna återföring beskrivs inte separat under berörda moment. Ett reservationsanslag som är avsett att finansiera ett EU-program, betecknas (R-EU), kan användas till dess att programmet avslutats, samt får överskridas om det är nödvändigt för att uppfylla det aktuella anslagens ändamål.

Under år 2015 upphör användandet av de tidigare tvååriga reservationsanslagen (VR), dock så att de anslag som inte använts fullt ut år 2014 kommer att kunna användas även år 2015.

Anslag utan beteckning är årliga och får inte överskridas eller överföras till ett senare budgetår.

För varje moment anges uppgifter om motsvarande anslag i bokslutet för år 2013 och budgeten för år 2014, inklusive de justeringar som gjorts i första tillägget till budgeten för år 2014. För anslagen anges även under bokslutsuppgiften för år 2013 hur mycket som under året använts av tidigare års anslag samt på motsvarande sätt under uppgiften om budgeten för år 2014 hur mycket som vid uppgörandet av budgeten för år 2014 har beräknats använt av tidigare års anslag. Om ett anslag tidigare inte varit upptaget i budgeten anges detta med texten "Momentet nytt" i detaljmotiveringen. Då ett moment utgår ur budgeten anges även detta i detaljmotiveringen.

Momentnumreringen ändras i 2015 års budgetförslag. Inom parentes anges vilka moment i 2014 års budget som ingår under respektive moment. Moment har i vissa fall uppdelats på flera moment p.g.a. av organisat-

ionsförändringar. I dessa fall visas bokslutsuppgifter och uppgifter om budget 2014 under det moment där det var i 2014 års budget.

Ett anslags bindningsnivå framkommer av detaljmotiveringen för respektive moment. Budgetmomentnumreringen är lika såväl för inkomster som för utgifter. Budgeten uppgörs så att den som huvudregel är bindande på bruttonivå, d.v.s. inkomster och utgifter skilt för sig. Om det finns särskild anledning kan nettobudgetering undantagsvis tillämpas. Undantaget framgår då klart i motiveringen med en hänvisning till finansförvaltningslagen (2012:69, 6 §). Budgeten uppgörs i mervärdesskattehänseende netto, d.v.s. så att mervärdesskatten inom gottgörelsesystemet inte belastar respektive budgetmoment. Endast icke avdragbar mervärdesskatt så som representation, eller kostnader för uthyrningsfastigheter ska belasta budgeten.

För att tydliggöra behovet av finansiering med budgetmedel visas inkomster som positiva tal och utgifter som negativa tal. Anslagen under momenten visas endast som totalanslag.

Med hänvisning till ovanstående får landskapsregeringen vördsamt föreslå

att lagtinget antar följande förslag till budget för landskapet Åland under år 2015 samt bemyndigar landskapsregeringen att uppta för budgetens förverkligande erforderliga lån.

Mariehamn den 24 oktober 2014

L a n t r å d

Camilla Gunell

Vicelanråd

Roger Nordlund

Bilagor:

1. Översikt över användningen av penningautomatmedel år 2015
2. Personal per huvudtitel 2011 - 2015
3. Översikt över landskapets och kommunernas investeringsplaner 2013 - 2015
4. Beskrivning av investeringsprojekt - budget 2015
5. Kvinnor och män i livets olika skeden

Ärendets behandling

Lagtinget har den 19 november 2014 inbegärt finans- och näringsutskottets yttrande över budgetförslaget och budgetmotionerna.

Social- och miljöutskottet har avgett ett utlåtande om budgetförslaget. Utlåtandet bifogas betänkandet.

Motioner

I anslutning till budgetförslaget har utskottet behandlat följande budgetmotioner:

Förbud mot dumpning av toalettavfall

Ltl Anders Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 1/2014-2015)

Kompetensregister över studerande

Ltl Anders Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 2/2014-2015)

Minska offentlig sektor

Ltl Anders Eriksson m.fl. budgetmotion (BM 3/2014-2015)

Minskning av anslaget för landskapsregeringen

Ltl Anders Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 4/2014-2015)

Underhåll av Skeppsviks brygga

Ltl Brage Eklunds m.fl. budgetmotion (BM 5/2014-2015)

Användningsplan för Ålands naturbruksskola

Ltl Brage Eklunds m.fl. budgetmotion (BM 6/2014-2015)

Hållbart Åland

Ltl Brage Eklunds m.fl. budgetmotion (BM 7/2014-2015)

Obligatorisk programmering i grundskolan

Ltl Axel Jonssons m.fl. budgetmotion (BM 8/2014-2015)

Synliggör Åland på de internationella arenorna

Ltl Axel Jonssons m.fl. budgetmotion (BM 9/2014-2015)

Konkreta åtgärder för mindre byråkrati

Ltl Axel Jonssons m.fl. budgetmotion (BM 10/2014-2015)

Skatteavdrag för elbilar

Ltl Axel Jonssons m.fl. budgetmotion (BM 11/2014-2015)

Samordning av socialservicen

Ltl Brage Eklunds m.fl. budgetmotion (BM 12/2014-2015)

Biljettautomater för införande av passageraravgift

Ltl Brage Eklunds m.fl. budgetmotion (BM 13/2014-2015)

Reformering av jordförvärvslagstiftningen

Ltl Gunnar Janssons m.fl. budgetmotion (BM 14/2014-2015)

Reformering av näringsrättslagstiftningen

Ltl Gunnar Janssons m.fl. budgetmotion (BM 15/2014-2015)

Stabilitetssystem

Ltl Gunnar Janssons m.fl. budgetmotion (BM 16/2014-2015)

Reviderad offentlighetslagstiftning

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 17/2014-2015)

En moderniserad grundskolelag

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 18/2014-2015)

EU- och externpolitik

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 19/2014-2015)

Operation giftfritt dagis

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 20/2014-2015)

Barn och unga som lever i ekonomiskt utsatta familjer

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 21/2014-2015)

Tandvårdens utveckling

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 22/2014-2015)

Utvecklingsplan för Åland

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 23/2014-2015)

Nya upphandlingsdirektiv

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 24/2014-2015)

Social omsorg

Ltl Katrin Sjögrens m.fl. budgetmotion (BM 25/2014-2015)

Bomarsunds besökscentrum

Vtm Viveka Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 26/2014-2015)

Samarbetsunderstöd

Vtm Viveka Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 27/2014-2015)

Studerande med särskilda behov

Vtm Viveka Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 28/2014-2015)

Trafiklösningar i Godby

Vtm Viveka Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 29/2014-2015)

TV-licens

Vtm Viveka Erikssons m.fl. budgetmotion (BM 30/2014-2015)

Sjukdomskostnadsavdraget

Ltl Mats Perämaas m.fl. budgetmotion (BM 31/2014-2015)

Avräkningsgrunden

Ltl Mats Perämaas m.fl. budgetmotion (BM 32/2014-2015)

Samordning av social service

Ltl Mats Perämaas m.fl. budgetmotion (BM 33/2014-2015)

Ringväg Vårdö-Lumparland

Ltl Mats Perämaas m.fl. budgetmotion (BM 34/2014-2015)

Minskning av anslag

Ltl Mats Perämaas m.fl. budgetmotion (BM 35/2014-2015)

Ansvarsfull avfallshantering

Ltl Torsten Sundbloms m.fl. budgetmotion (BM 36/2014-2015)

Reformering av skärgårdstrafikavgifterna

Ltl Torsten Sundbloms m.fl. budgetmotion (BM 37/2014-2015)

Infrastruktur, finansiering genom OPS

Ltl Torsten Sundbloms m.fl. budgetmotion (BM 38/2014-2015)

Korttrutt till Sottunga

Ltl Torsten Sundbloms m.fl. budgetmotion (BM 39/2014-2015)

Omstrukturering av förvaltningen, utlokalisering av arbetsplatser

Ltl Torsten Sundbloms m.fl. budgetmotion (BM 40/2014-2015)

Landskapsregeringens hemsida

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 41/2014-2015)

Skolan i rörelse

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 42/2014-2015)

Gång- och cykelväg Lemströms kanal - Söderby

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 43/2014-2015)

Landskapets hyreskostnader hos ÅDA Ab

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 44/2014-2015)

Landskapets överföring av budgetmedel till ÅDA Ab

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 45/2014-2015)

Likviditetsanalys och ekonomiska nyckeltal

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 46/2014-2015)

Rovdjurspremie på vildsvin

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 47/2014-2015)

Ålands museum

Ltl Tony Asumaas m.fl. budgetmotion (BM 48/2014-2015)

Hörande

Utskottet har i ärendet hört lantrådet Camilla Gunell, vicelantrådet Roger Nordlund, ministrarna Carina Aaltonen, Johan Ehn, Fredrik Karlström, Veronica Thörnroos, Wille Valve, byråchefen Petra Bengts, vd:n Lotta Berner-Sjölund, projektledaren Ian Bergström, kommunstyr. ordf. Jarl Danielsson från Vårdö kommun, styrelseordf. Petra Granholm från Ålands Natur och miljö r.f., jakthandläggaren Roger Gustavsson, bitr. avd.chefen Niklas Karlman, rektorn Edvard Johansson, advokaten Dan Karlsson från DKCO, byråchefen Mikael Korpela, rektor Markus Koskinen, styrelsens viceordf. Mikael Larsson från Ålands Natur och miljö r.f., budgetplaneraren Robert Lindblom, vd:n Henry Lindström från Ålands producentförbund r.f., vd:n Tomas Lindqvist från Ansgar Ab, byråchefen Jan-Ole Lönnblad, avd. chefen Vivan Nikula, avd.chefen Conny Nyholm, kommundir. Niklas Oriander från Finströms kommun, utredaren Rickard Palmer från ÅSUB, kommuningenjören Hans-Kristian Skaag från Föglö kommun (per telefon), avd.chefen Carolina Sandell, vd:n Olof Widén från Rederierna i Finland rf, kommunstyr. ordf. Brage Wilhelms från Lumparlands kommun och avd.chefen Yvonne Österlund.

Närvarande

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Jörgen Pettersson, vice ordföranden Mika Nordberg samt ledamöterna Tony Asumaa (delvis), Brage Eklund (delvis), Karl-Johan Fogelström, Annette Holmberg-Jansson och Mats Perämaa samt ersättaren Torsten Sundblom (delvis).

Reservationer

Följande reservationer har fogats till betänkandet:

Reservationer som har fogats till betänkandet har inlämnats av ltl. Mats Perämaa och ltl. Brage Eklund var för sig och gemensamt.

Utskottets förslag

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att lagtinget antar landskapsregeringens förslag till budget för landskapet Åland under år 2015 med följande ändringar samt bemyndigar landskapsregeringen att uppta för budgetens förverkligande erforderliga lån:

Överföringar		Landskaps- regeringens förslag	Landskaps- regeringens förslag	Finans och närings- utskottets förslag	Finans och närings- utskottets förslag
		Anslag	Inkomster	Anslag	Inkomster
600	NÄRINGSÄVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	- 13 294 000	4 217 000	-13 294 000	4 217 000
640	FRÄMJANDE AV SKOGSBRUKET	- 183 000	0	- 183 000	0
640000	Främjande av skogsbruket (R)	- 183 000	0	- 183 000	0

att lagtinget förkastar budgetmotionerna nr 1-48 samt

att lagtinget beslutar att budgeten för år 2015 ska tillämpas från och med den 1 januari 2015 i den lydelse den har i lagtingets beslut.

Mariehamn den 11 december 2014

Ordförande

Jörgen Pettersson

Sekreterare

Niclas Slotte



Till finans- och näringsutskottet

Social- och miljöutskottets utlåtande

Budget för landskapet Åland 2015

Landskapsregeringens budgetförslag nr 1/2014-2015

INNEHÅLL

Sammanfattning	51
Utskottets synpunkter	51
Ärendets behandling	54
Utskottets förslag	54

Sammanfattning

Finans- och näringsutskottet har med hänvisning till 52 § arbetsordningen anhållit om social- och miljöutskottets utlåtande om budgeten och särskilt frågan om jämställdhet och frågan om våld mot kvinnor.

Utskottets synpunkter

Allmänt

Utskottet har i sitt utlåtande valt att fokusera på frågan om mäns våld mot kvinnor.

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer är ett stort folkhälsoproblem, som orsakar stort lidande både för de våldsutsatta kvinnorna och för de barn som lever i dessa familjer. Statistik från Europarådet visar att våld i nära relationer är den vanligaste dödsorsaken för kvinnor mellan 16 och 46 år i Europa. Finland ligger på en andra plats i den statistiken. Mäns våld mot kvinnor är ett begrepp som innefattar psykiskt, fysiskt, materiellt, ekonomiskt, sexuellt och latent våld eller hot om våld samt olika former av kränkningar. Våldet medför utöver stort mänskligt lidande för de drabbade höga kostnader för samhället. Utskottet har erfarit att de ekonomiska konsekvenserna av våld i nära relationer, inom familjen samt sexuellt våld i Finland beräknas uppgå till 90 miljoner euro per år, vilket omräknat till åländska förhållanden skulle innebära 5 miljoner per år i direkta och indirekta kostnader. De direkta kostnaderna inkluderar kostnader för materiella skador, den hjälp som omhändertagandet av utsatta kvinnor innebär, rättsväsendets kostnader och kostnader för förebyggande insatser. Till de indirekta kostnaderna hör kostnader för förlust av inkomst, sänkt arbetsförmåga, sjukvård samt kostnader till följd av psykiskt lidande, ökad användning av läkemedel, depression och ångest.

Landskapsregeringens arbete på området

Utskottet har erfarit att landskapsregeringen sedan många år bedriver ett omfattande arbete på kvinnofridsområdet. Kvinnofridsarbetet inleddes redan år 1998 genom deltagande i EU-projektet "Operation Kvinnofrid International" och är sedan år 2002 en del av landskapsregeringen ordinarie verksamhet. År 2002 inleddes även samarbetet med Alternativ till Vold i Oslo. Utbildning av professionella terapeuter genomfördes och ledde till

att gruppverksamhet för män med ett aggressions- eller våldsproblem gentemot sin kvinnliga partner kunde inledas. Landskapsregeringen har från år 1999 fram till idag arrangerat 250 olika utbildningsinsatser inom ramen för arbetet mot våld i nära relationer. Arbetet bedrivs på tre olika nivåer; på individ-, myndighets- och samhällsnivå. Arbetet på individnivå innebär att med kunskap och professionalitet stödja och hjälpa utsatta kvinnor och deras barn. På myndighetsnivå handlar arbetet om att arrangera kompetensutveckling för berörda myndigheter och andra aktörer och på samhällsnivå att förändra attityder och värderingar genom bland annat information, opinionsbildning, arbete i skolor och utbildning av barnomsorgs- och fritidspersonal i frågor som rör genus och jämställdhet.

Ramprogram för det åländska jämställdhetsarbetet

I landskapsregeringens ramprogram för det åländska jämställdhetsarbetet 2012-2015 beskrivs målsättningar och konkreta åtgärder för jämställdhetspolitiken. Det övergripande målet är att kvinnor och män ska ha samma frihet och makt att forma samhället och sina egna liv. Enligt programmet innebär det bland annat frihet från könsrelaterat våld samt att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt till kroppslig integritet. Kvinnofridsarbetet är därför fortsättningsvis ett område som enligt programmet har hög prioritet. Landskapsregeringen har i enlighet med programmet tillsatt en särskild kommitté för att utarbeta en övergripande strategi för kvinnofridsarbetet med målsättningen att omsätta den praktik- och kunskapsbaserade forskningen om hur våldet påverkar kvinnorna, barnen och männen till målinriktade insatser så att den som behöver hjälp och stöd faktiskt får det. Kommitténs uppdrag inkluderar även en kartläggning av berörda myndigheters och andra aktörers uppdrag och ansvar gällande våld i nära relationer samt kartläggning av behovet av samverkan inom och mellan de olika aktörerna. Kommitténs arbete är ännu inte slutfört.

Utskottet konstaterar att det sedan år 1995 uppgörs ett ramprogram för jämställdhetsarbetet för varje landskapsregerings mandatperiod. För att ge lagtinget en möjlighet att grundligt diskutera och påverka de uppställda målsättningarna och de konkreta åtgärderna som landskapsregeringen avser att vidta under en mandatperiod bör varje ramprogram tillställas lagtinget i form av ett meddelande.

Kvinno- och familjefridscentrum

Utskottet har erfarit att kommittén som arbetar med en kartläggning av berörda myndigheters och andra aktörers uppdrag och ansvar gällande våld i nära relationer har kunnat konstatera att frågan om våld i nära relationer inte har inarbetats i myndigheternas ordinarie verksamheter och inte heller ses som ett eget kompetens- eller kunskapsområde. Kommittén har listat brister hos berörda myndigheter och avser att komma med förslag på åtgärder i sin slutrapport. Ett förslag som diskuteras inom kommittén är att bilda ett för hela Åland gemensamt kvinno- och familjefridscentrum som förutom att fungera som skyddsboende även skulle tillhandahålla samordnad experthjälp för personer utsatta för våld i nära relationer samt fungera som ett informations- och kompetenscentrum.

Utskottet anser att det är av stor vikt att våldsutsatta kvinnor och barn kan erbjudas samordnat och kvalificerat stöd samt skydd och stöder därför inrättandet av ett kvinno- och familjefridscentrum.

Samordning av kommunernas socialtjänster

I syfte att bland annat stärka rättssäkerheten och öka kompetensen på området avser landskapsregeringen att under år 2015 överlämna ett lagför-

slag till lagtinget om att kommunernas socialvård med undantag av äldreomsorg och barnomsorg samordnas i en gemensam kommunal myndighet, Kommunernas socialtjänst, KST. Utskottet konstaterar att en samordning av det sociala området innebär att även kommunernas arbete mot mäns våld mot kvinnor samordnas, vilket torde vara till fördel för de våldsutsatta kvinnorna och deras rätt till likvärdigt stöd oberoende av i vilken kommun de bor.

Barns behov av stöd och hjälp

Enligt utskottet behöver situationen för barn som lever med våld i hemmet särskilt uppmärksammas och synliggöras. Barn som lever med våld i hemmet har ett särskilt behov av skydd och stöd då de är i beroendeställning till vuxna. För att säkerställa att barn som lever med våld i hemmet får det stöd de behöver anser utskottet att det är angeläget att landskapsregeringen i sitt arbete verkar för att samarbetet mellan kommunernas socialtjänster, barnrådgivning, skolhälsovård, barn- och ungdomspsykiatri, dagis och skola utvecklas och stärks. Inom ramen för ett sådant samarbete kunde även ingå bildandet av stödjande nätverk, i vilka personer som barnet känner förtroende för, exempelvis personal från dagis eller skola, släktingar och vänner kunde ingå.

Förebyggande insatser och resurser

Utskottet anser att det är viktigt att tillräckliga resurser avsätts för kvinnofridsarbetet för att säkerställa att ett aktivt och kontinuerligt arbete bedrivs på området. Utskottet anser att förebyggande insatser för att främja jämställdhet och därmed minskat våld mot kvinnor är av stor vikt även i de fall de bedrivs i projektform. Utskottet noterar med tillfredsställelse att det för närvarande pågår flera projekt för att främja jämställdhet; "Jämställd barnomsorg", "Jämställd fritid" och "Jämställt Åland". Projektet "Fair Sex" med målsättningen att förebygga könsrelaterat våld i skolan har nyligen avslutats. Utskottet önskar framhålla vikten av att deltagande aktörer ges verktyg för att integrera och fortsätta verksamheten i egen regi efter projektidens utgång.

Lagstiftning

Utskottet föreslår att landskapsregeringen gör en översyn av gällande lagstiftning på området och vid behov föreslår att lagstiftningsåtgärder vidtas för att skärpa eller på annat sätt förbättra lagstiftningen. Det finns även enligt utskottet anledning att i sammanhanget utreda behovet av helt ny lagstiftning på området. I de fall lagstiftningsbehörigheten hör till riket bör initiativ väckas hos riksmyndigheterna.

Dokumentation och statistik

För att kunna följa upp hur många kvinnor som har kontaktat myndigheterna på grund av att de har utsatts för våld i nära relationer och för att veta vilken hjälp de enskilda kvinnorna erhållit samt vilken effekt hjälpen har haft är det enligt utskottet viktigt att mäns våld mot kvinnor alltid dokumenteras och statistikförs av de myndigheter som kommer i kontakt med kvinnorna, exempelvis Ålands hälso- och sjukvård och kommunernas socialtjänster.

Jämställdhetsorgan

I syfte att involvera och öka lagtingets delaktighet och engagemang i det jämställdhetspolitiska arbetet anser utskottet att det vore till fördel om ett

särskilt organ bestående av lagtingsledamöter tillsattes för att aktivt delta i och stödja landskapsregeringen i det jämställdhetspolitiska arbetet.

Maskulinitetsnormer

Utskottet konstaterar att män står för en överväldigande majoritet av våldet i samhället. De utövar våld mot varandra, blir offer för våld från varandra och utsätter kvinnor för våld. Utskottet anser att det finns anledning att ställa sig frågan om det finns något i maskuliniteten som gör att män slår kvinnor. Mansforskningen ger ingen bestämd definition av maskulinitet utan oftast talas det om maskuliniteter. Med maskuliniteter avses då en samling konstruerade föreställningar och förväntningar om vad det innebär att vara man. Föreställningarna fungerar som norm för hur män och pojkar ska vara för att accepteras av sin omgivning.

Ärendets behandling

Finans- och näringsutskottet har i skrivelse den 20 november 2014 med stöd av 52 § arbetsordningen inbegärt social- och miljöutskottets utlåtande i ärendet.

Utskottet har i ärendet hört lantrådet Camilla Gunell och chefen för jämställdhetsfrågor Vivan Nikula.

I ärendets avgörande behandling deltog viceordföranden Petri Carlsson (delvis), ledamöterna Anders Eriksson (delvis), John Hilander, Runar Karlsson, Sara Kemetter och Torsten Sundblom samt ersättaren Igge Holmberg.

Utskottets förslag

Med hänvisning till det anförda framför utskottet som sitt utlåtande

att finans- och näringsutskottet vid uppgörandet av sitt betänkande beaktar vad som anförts i detta utlåtande.

Mariehamn den 2 december 2014

Ordförande

Petri Carlsson

Sekreterare

Carina Strand



Till Ålands lagting

Reservation mot finans- och näringsutskottets betänkande nr 2/2014-2015 gällande budget för landskapet Åland 2015

Minskad offentlig sektor

Undertecknad har i utskottet försökt förmå utskottet att ta ett helhetsgrepp kring den offentliga sektorns utveckling och konsekvent understrykt vikten av att minska regeringens verksamhetskostnader för att närma sig en hållbar ekonomi. Vidare har jag mot bakgrund av den bekymmersamma utvecklingen av den offentliga sektorn som redogörs för i budgetmotion nr 3 föreslagit att regeringen ska återkomma till lagtinget med förslag på hur budgetunderskottet ska vändas till överskott till effektiviseringar i bråds-kande ordning.

Med anledning av det ovanstående föreslår jag

att det till utskottets allmänna motivering under rubriken "Landskapets budgetekonomi" infogas ett nytt stycke med följande lydelse: "Målet är att bibehålla välfärden och utveckla det åländska samhället på lång sikt samtidigt som man skapar finansiellt utrymme för att trygga kärnområdena vård, skola och omsorg samt för nödvändiga framtidssatsningar. Den ekonomiska situationen med flera år av budgetunderskott kräver krafttag för att minska landskapets verksamhetsutgifter. Därför bör verksamhetsutgifter nästa år minskas med 5 procent. Landskapsregeringen återkommer i den första tilläggsbudgeten med konkreta sparåtgärder för 2015."

Ekonomiskt perspektiv på reformer

Eftersom utskottet "betonar vikten av att effektiviseringar och rationaliseringar faktiskt åstadkoms då reformer genomförs" för landskapsförvaltningens del har undertecknad föreslagit att så även borde vara fallet för den pågående omorganiseringen av sociala servicen. Särskilt med tanke på att det var en av de ursprungliga huvudmålsättningarna när samhällsreformen planerades. Erfarenheterna från tidigare kommunalförbund vittnar om att den valda organisationsformen med 16 olika huvudmän inte nödvändigtvis blir den mest ekonomiskt fördelaktiga. Därför borde även alternativet att utreda en organisationsmodell där berörda delar av socialservicen överförs till regeringens ansvarsområde.

Med anledning av det ovanstående föreslår jag

att stycket under utskottets allmänna motivering under rubriken "Utveckling och omstrukturering av den kommunala serviceproduktionen" ersätts med följande: "Regeringen utreder i komparativt syfte en organisationsmodell där berörda delar av den sociala servicen överförs till regeringens ansvarsområde."

Rationalisera regeringsarbetet

Eftersom utskottet "betonar vikten av att effektiviseringar och rationaliseringar faktiskt åstadkoms då reformer genomförs" för landskapsförvaltningen borde så även vara fallet när ansvarsfördelningen mellan de olika ministerportföljerna reformeras. Trots att kansliministerns uppgifter under mandatperioden kontinuerligt har minskat, har regeringen inte utrett alternativet att i utmanande ekonomiska tider föregå med gott exempel och minska antalet ministrar. Det vore en viktig signal och ett nödvändigt ledarskap gentemot underlydande förvaltningar.

Med anledning av det ovanstående föreslår jag

att anslaget under avsnittet Verksamhet moment 20010 minskas med 98.000 euro.

Fokus på mindre byråkrati

En av de mest prioriterade åtgärderna från näringslivet är att ha ständigt fokus på att minska byråkratin för företagarna. Trots det har ÅMHM:s taxor på flera håll stigit med flera hundra procent tack vare dagens höga krav på självfinansiering av myndigheten, nya lagstadgade uppgifter i kombination med en omfattande tillsyn. Istället för att vi gör allt för att stöda dem i utmanande ekonomiska tider, skapar vi genom dessa avgiftshöjningar ytterligare hinder för såväl ny som existerande företagsamhet.

Med anledning av det ovanstående föreslår jag

att utskottets allmänna motivering ges en ny rubrik "Tillsyns- och förenklingsarbete" efter rubriken "Närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitik" med följande text: "Arbetet med förenklingen av hälsovårdslagstiftningen fortsätter i syfte att skapa ett lätthanterligt regelverk anpassat efter småskaliga åländska förhållanden och behov. Under hösten 2014 inleddes arbetet med att ta fram ett nytt avgiftssystem och en ny tillsyns- och verksamhetsplan för ÅMHM. Arbetet färdigställs under våren och en sänkt taxa samt en mindre omfattande tillsynsplan tas i bruk 1 september 2015. Där administrativa åtgärder inte räcker återkommer regeringen under året med förslag till lagstiftning."

Ett åländskt studeranderegister

Utöver byråkratin upplever många företag kompetensförsörjningen som en av de stora framtidsutmaningarna. Därför borde dagens metoder för att matcha företagets behov av arbetskraft med ungdomar i det åländska studiestödsregistret utvecklas. Syftet bör vara att erbjuda intresserade ungdomar intressanta arbetsmöjligheter på Åland redan innan de slutför sina studier.

Med anledning av det ovanstående föreslår jag

att det till utskottets allmänna motivering under rubriken "Utbildnings- och kulturpolitik" införs ett nytt stycke med följande lydelse: "Landskapsregeringen startar under året ett projekt i syfte att kartlägga vilka utbildningar de elever som lämnar gymnasiet går vidare till och vilken kompetens de bygger upp. Om det med beaktande av personregisterlagstiftningen är möjligt byggs en databas upp som ett kontaktforum mellan myndigheter, företag och kompetenta ungdomar.

Mariehamn den 12 december 2014

Brage Eklund



Till Ålands lagting

Reservation mot finans- och näringsutskottets betänkande nr 2/2014-2015 gällande budget för landskapet Åland 2015

Skatteavdrag för elbilar

Lagtingets och regeringens målsättning om att Åland ska bli ett hållbart samhälle 2051 måste följas upp med konkreta åtgärder. Regeringens inledande satsning på laddningsstationer är således ett steg i rätt riktning, dock krävs det även ekonomiska incitament för hushåll och företag för att åstadkomma en hållbar bilpark. Det finns flera lovvärda initiativ i Europa som kunde utgöra inspiration för Åland.

Med anledning av det ovanstående föreslår vi

att utskottets motivering under avsnittet Överföringar moment 44520 "Penningautomatmedel för miljöverksamhet (R)" ges ett nytt stycke med följande lydelse: "Anslaget reserveras i första hand för omställning av den åländska bilparken. Regeringen utreder under året erfarenheterna från olika miljöbilsprogram i Europa samt återkommer till lagtinget med en elbilsstrategi för Åland innehållande ett lagförslag om ett åländskt kommunalskatteavdrag vid inköp av el- och hybrid fordon samt förslag på ekonomisk kompensation till kommunerna. Regeringen uppmanar Finlands regering att införa förstärkta incitament för inköp och import av elbilar i främst fordons- och bilbeskattningen på Åland."

Stärkt digital kompetens

Storbritannien satsar stort på modernisera och förstärka den digitala kompetensens framtoning i grundskolans läroplan. Eftersom den digitala utvecklingen i allt större utsträckning påverkar våra barns vardag är det nödvändigt att även den åländska läroplanen uppdateras. Dagens åländska läroplan är redan föråldrad och bör uppdateras omgående bland annat genom införande av grundläggande kunskaper i programmering

Med anledning av det ovanstående föreslår vi

att utskottets motivering under avsnittet Verksamhet kapitel 500 Utbildnings- och kulturavdelningen "Allmän förvaltning" ges följande tillägg: "Landskapsregeringen lägger under året fokus på att stärka betoningen på digital kompetens i läroplanen genom införande av grundläggande utbildning i programmering samt i hantering av personlig information och integritetsfrågor redan från grundskolans tidigare år."

Mariehamn den 12 december 2014

Brage Eklund

Mats Perämaa



Till Ålands lagting

Reservation mot finans- och näringsutskottets betänkande nr 2/2014-2015 gällande budget för landskapet Åland 2015

En moderniserad grundskolelag

Den åländska grundskolelagen har inte genomgripande moderniserats på snart tjugo år. Behovet är uppenbart. Barn och ungas rättigheter och skyldigheter till grundläggande utbildning regleras i lagen. Ett utvecklingsarbete är ständigt pågående med exempelvis revideringar av läroplanen och bedömningsgrunder men nu behövs en revidering av hela lagstiftningen. Dessutom underlättar en tydligare lagstiftning även lärarnas arbete.

En modernisering av lagstiftningen borde reglera och förtydliga t.ex. rättigheter för elever i behov av olika former av stöd, avgiftsfri undervisning, en modern religionsundervisning, elevernas inflytande, rätt till en trygg studiemiljö, hemspråksundervisning. Även elevens skyldigheter bör regleras tydligare i lag.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag

att till betänkandets allmänna motivering under rubriken Utbildnings- och kulturpolitik infogas ett nytt sista stycke med följande lydelse: "En revidering och modernisering av grundskolelagen inleds under året."

Utlokalisering av arbetsplatser

I samband med den pågående omstruktureringen av förvaltningen är det synnerligen lämpligt att se över vilka arbetsplatser som lämpar sig att utlokaliseras från den centrala förvaltningen.

En utlokalisering kommer att ha regionala effekter på arbetsmarknaden och bidra till sysselsättningen utanför centralorterna. Tidigare har t.ex. skärgårdstrafikens bokning figurerat som en del av landskapsförvaltningen som kunde utlokaliseras, men också skötseln av naturskyddsområden, jakten eller skogsförvaltningen kan komma i fråga. Det finns säkerligen flera verksamheter som det går att utlokalisera.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag

att till betänkandets allmänna motivering under rubriken Regionalpolitik infogas ett nytt sista stycke med följande lydelse: "Landskapsregeringen listar vilka uppgifter som av regionalpolitiska skäl kan utlokaliseras till skärgårdskommunerna eller landskommunerna från centralförvaltningen och kommer med förslag till utlokaliseringar i kommande budgeter."

Ringväg Vårdö-Lumparland

En ringväg med en ny vägsträckning mellan Vårdö och Lumparland kunde ha en omfattande samhällsbetydelse för regionen i synnerhet men också för Åland som helhet.

Rent turistiskt skulle en ringväg göra hela området än mer attraktivt då hela det östra Ålands turistiska utbud kunde nås under samma "utfärd". Den besökande turisten ser alltså nya saker hela tiden istället för att åka "fram och tillbaka". Vägsträckningen skulle förstås delvis anläggas i skärgårdsmiljö vilket alltid ger ett mervärde för en besökande turist. Det kan anses som vedertaget att den vägsträckning i Brändö som dragits i skärgårdsmiljö är uppskattad av besökare just för att den tar dem ut i den vackra skärgårdsmiljön.

En ringväg möjliggör också ett kommunalt samarbete mellan norra och södra Åland på ett helt annat sätt. Möjligheterna för företagare att bredda marknadsområdet för sina produkter och tjänster ökar likaså.

En eventuell ringväg mellan Vårdö och Lumparland bör, om den ska förverkligas, vara en del av ett finansieringspaket för korttrutt.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag

att till betänkandets detaljmotivering under avsnittet Verksamhet kapitel 700 införs ett nytt andra stycke med följande lydelse: "Landskapsregeringen utför en förstudie över en ringväg mellan Vårdö och Lumparland. Förstudien ska innefatta en möjlig eller möjliga sträckningar av väg och en analys över samhällseffekterna av en ringväg."

Reformering av skärgårdstrafikavgifterna

Inför budgetåret 2014 höjdes avgifterna för lastbilar och fordonskombinationerna avsevärt 25 % lågsäsong och 90 % högsäsong. Höjningen föranledde protester från skärgårdskommunerna där det påpekades att höjningen drabbar skärgårdskommunerna orättvist. Skärgårdens näringsliv drabbas oskäligt av höjda kostnader som i förlängningen även leder till lägre skatteinkomster för skärgårdskommunerna.

Även privata åkerier anser att konkurrensen är osund då landskapets lastbilar utnyttjar färjorna utan att betala färjavgift då man exempelvis kör ut grus till skärgården medan privata åkerier i samma ärende är tvungna att betala färjavgift enligt gällande taxa.

Denna skillnad är inte rättvis och snedvrider konkurrensen. Taxorna på skärgårdsfärjorna bör även gälla för landskapets fordon och framför allt sådana fordon, exempelvis lastbilar, som direkt konkurrerar med privata näringsidkare.

Med anledning av ovanstående föreslår jag

att till betänkandets detaljmotivering under avsnittet Verksamhet moment 75010 under rubriken inkomster införs följande tillägg: Landskapsregeringen reviderar skärgårdstrafikens avgiftstaxa inför att sommartaxan börjar gälla år 2015.

Samarbetsunderstöd

Landskapsregeringen har i arbetet med samhällsservicereformen helt lagt fokus på utvecklingen av den sociala sektorn. Syftet är att med tvingande lagstiftning föra samman kommunernas sociala service i ett kommunförbund. Många kommuner ställer sig kritiska till upplägget och det kommer att uppstå stora problem när reformen genomförs. Det finns en överhängande risk att hela projektet kan tröttna vilket i så fall innebär att inget har uppnåtts.

Samtidigt har landskapsregeringen helt frångått systemet att uppmontra frivilliga åtgärder för att bygga upp nya samarbeten mellan kommunerna. Idag finns många olika slag av samarbeten mellan kommuner och nya diskuteras. Flera kommuner på norra Åland vill ha besked om vad ett samgående kunde få för konsekvenser och har ansökt om bidrag för att genomföra en utredning. Landskapsregeringen har sagt nej till detta med hänvisning till sitt eget projekt Kommunernas socialtjänst KST som utgår ifrån en tvingande lagstiftning.

Det är en stor fördel om kommuner själva initierar olika samarbeten för att få en mer sammanhållen kommunal service. Landskapet ska uppmontra och stöda sådana initiativ.

Med anledning av det ovanstående föreslår jag

att till betänkandets detaljmotivering under avsnittet Överföringar momentet 33000 infogas ett nytt sista stycke med följande lydelse:

”I anslaget ingår samarbetsunderstöd för kommuner som inleder eller planerar samarbetsprojekt inom de kommunala verksamhetsområdena samt utredningar som genomförs av minst två kommuner som syftar till samarbete eller samgående inom delar av eller hela kommunförvaltningar.”

Rovdjurspremie på vildsvin

Jag har i utskottet kunnat erfara att det nu också finns en vildsvinsstam på Åland och att den därmed naturligt kommer att öka i våra marker.

Jordbruksgrödor erbjuder vildsvin stora mängder energirik foder som dessutom ofta finns mycket lättillgängligt. En växande vildsvinsstam får därför konsekvenser för åländska jordbrukare då vildsvinens aptit för jordbruksgrödor är stor. För den enskilde jordbrukaren kan en uppökad vall eller förlorad skörd innebära stora kostnader.

De negativa värdena med vildsvin för samhället i stort är skador inom såväl jordbruk som trafik och bebyggelse.

Undertecknad har föreslagit att landskapsregeringen ska uppta 15.000 euro i sin budget för rovdjurspremie för att få bort vildsvinen ur vår fauna och med detta kraftigt markera från landskapsregeringens sida att vildsvinen inte är önskvärda på våra åländska marker.

Med anledning av ovanstående föreslår jag:

att anslaget under avsnittet Överföringar moment 65000 Jakt- och viltvård utökas med 15.000 euro och

att motiveringen under momentet ”Utgifter” kompletteras med ett stycke som lyder enligt följande: ”Landskapet inför en rovdjurspremie på vildsvin från och med den 1.1.2015 i enlighet med jaktlagens 56 §.”

Gång- och cykelväg Lemströms kanal – Söderby

Landskapsregeringen har i sitt budgetförslag för år 2015 upptagit 9,08 miljoner euro för infrastrukturinvesteringar under momentet 976000. Anslaget ska bl.a. användas för planering och projektering av fortsatt utbyggnad av gång- och cykelvägnätet på Åland.

I den lågkonjunktur som nu Åland befinner sig är det rätt att satsa på offentligt byggande för att stimulera den åländska samhällsekonomin och det privata näringslivet.

Undertecknad har föreslagit att landskapsregeringen ska inleda planering och projektering av en gång- och cykelväg från Lemströms kanal till Söderby.

Med anledning av ovanstående föreslår jag:

att texten i första stycket i detaljmotiveringen under avsnittet investeringar, lån och övriga finansinvesteringar moment 976000 kompletteras med följande text: ”En separat gång- och cykelväg från Lemströms kanal till gång- och cykeltunneln i Söderby, Lemland, planeras och projekteras under året.”

Trafiklösningar Godby

Godby fungerar i dag som hela norra Ålands centralort. Idag kan de flesta tjänster erbjudas folk från hela regionen av företagare som förlagt sin verksamhet hit. Många människor från hela Åland besöker Godby i olika ärenden.

Ytterligare satsningar sker för att förstärka det norråländska centret. De olika planerna berörs också av trafiklösningar av olika slag, och en trafikplan har utarbetats. De flesta projekt som ska verkställas är en kommunal angelägenhet men landskapet har genom att huvudväg 4 norrut skär rätt genom centrum ett ansvar att medverka till bra trafiklösningar.

Undertecknad har föreslagit att landskapsregeringen ska inleda planering av ändamålsenliga trafiklösningar i Godby centrum under året och att medel för att förverkliga planerna upptas i budgeten för år 2016.

Med anledning av ovanstående föreslår jag:

att det till detaljmotiveringen under avsnittet investeringar, lån och övriga finansinvesteringar moment 976000 fogas följande text: ”Medlen under momentet ska även användas för att tillsammans med kommunen utarbeta ändamålsenliga trafiklösningar kring landskapsväg 4 norrut som korsar Godby centrum. Planering sker under året och medel för förverkligande anges i budgeten för år 2016.”

Mariehamn den 12 december 2014

Mats Perämaa